

Täysistunto

Tiistai 21.6.2016 klo 14.00—0.59

3. Valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittinen selonteko

Valtioneuvoston selonteko VNS 6/2016 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Maria Lohela: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään ulkoasiainvaliokuntaan, jolle hallintovaluokunnan, puolustusvaliokunnan ja tulevaisuusvaliokunnan on annettava lausunto.

Valtioneuvoston esittelypuheenvuoron jälkeen keskustelu käydään etukäteen pyydettyjen puheenvuorojen osalta nopeatahtisena. Ryhmäpuheenvuorojen pituus on enintään 7 minuuttia ja muiden etukäteen varattujen puheenvuorojen pituus enintään 5 minuuttia, ja kehoitan pysymään näissä aikarajoissa. Puhemiesneuvosto suosittaa, että myös nopeatahtisen keskusteluosuuden jälkeen pidettävät puheenvuorot kestävät enintään 5 minuuttia.

Sitten siirrytään keskusteluun. Ministeri Soini, olkaa hyvä.

Keskustelu

14.02 **Ulkoasiainministeri Timo Soini** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Hallitus on pannut toimeen jälleen yhden sitoumuksensa antamalla eduskunnalle nyt käsitelyssä olevan selonteon. Selonteko on valmisteltu hyvässä yhteistyössä tasavallan presidentin ja hallituksen ulko- ja turvallisuuspoliittisen valiokunnan kesken. Hallitus tekee poliittisia linjauksia. Ulko- ja turvallisuuspoliittisessa selonteossa arvioidaan avoimesti toimintaympäristömme kehitystä ja määritellään toiminnan painopisteet tuleville vuosille. Eduskunnan myötävaikutus selonteon valmistelussa on ollut tärkeää ja aikaisempaa tiiviimpää. Kiitänkin tässä yhteydessä seurantaryhmän puheenjohtajistoa ja jäseniä hyvästä yhteistyöstä. Hallituksen linjaus kattaa ulko- ja turvallisuuspolitiikan koko laajan alueen. Selonteko on kuitenkin pidetty strategisena. Selonteon perusviesti on: turvallisuusympäristömme on muuttunut, ja Suomen on tiivistettävä kansainvälistä yhteistyötä kumppaneidemme kanssa.

Arvoisa puhemies! Selonteko on valmistunut sovitussa aikataulussa. Tämän suhteen on julkisuudessa esiintynyt erilaisia kyselyjä. Myös täällä eduskunnassa on kyselty, miksi selonteon antamista ei lykätty syksyyn. Erityisesti on korostettu, että olisi pitänyt odottaa Ison-Britannian kansanäänestyksen tulosta. Hyvät edustajat, nyt vain on niin, että tässä ajassa vain muutos on pysyvää. Siksi hallitus ei ole halunnut — tai voinut — jäädä odottamaan tätä tai tuota tapahtumaa ennen selonteon antamista. Toimintaympäristömme ei asetu muuttumattomaan tilaan Ison-Britannian EU-kansanäänestyksen tai esimerkiksi Yhdysvaltain presidentinvaalien jälkeen. Samuel Beckettin näytelmä "Waiting for Godot", 'Godot'ta odottamassa', on esimerkki, miten käy, jos jää odottamaan. Lisäksi, jos brexit sitten tapahtuisi, mitä ei vastuullisen hallituksen ole hyvä spekuloida etukäteen, siitä ei yhden se-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 73/2016 vp

lonteon lykkäyksellä selvitä. Siihen tarvitaan hallitukselta ja koko Euroopalta laaja-alaista ja syvää pohdintaa Euroopan tulevaisuudesta. Tämä prosessi vie vuosia. Hallituksen velvollisuus on arvioida turvallisuusympäristön muutosta ja linjata sen pohjalta kansakuntamme kannalta keskeiset tavoitteet. Näin olemme nyt tehneet. Linjaukset ja keskeiset puitteet ovat kirkkaat. Ne kestävät kyllä isommankin puhurin. Tarpeen vaatiessa hallitus arvioi ympäristön kehitystä ja tilannetta uudelleen ja tekee mahdolliset uudet linjaukset Suomen kansallisten etujen näkökulmasta.

Arvoisa puhemies! Toimintaympäristömme on nopeassa ja monelta osin ennakoimattomassa muutoksessa: Maahanmuuttokriisi jatkuu; EU:n talouskriisi ei ole ohi; Euroopassa on tapahtunut terrori-iskuja; mahdollinen brexit ja sen vaikutukset; Euroopan unionin sisäinen kehitys ja solidaarisuus ovat koetuksella näiden monien päällekkäisten kriisien myötä; Lähi-idän ja Afrikan kehitysnäkymät ovat edelleen huolestuttavia; ilmastonmuutos ja väestökehitys vaativat tehokkaita globaaleja toimia. Keskeinen muutos Euroopan turvallisuustilanteessa on kuitenkin Venäjän toimeenpanema Krimin laiton valtaus ja toimet Itä-Ukrainassa. Eurooppalaiset arvot ja Euroopan turvallisuusjärjestelmä on haastettu. Itämeren alueella tilanne on jännittynyt. Hallitus korostaa, että nykyisessä tilanteessa Suomi ei halua eikä voi eristäytyä omaan kolkkaansa. Olemme aktiivisia turvallisuuden tuottajia. Haluamme ylläpitää ja edistää sääntöpohjaista järjestystä niin lähialueilla kuin globaalisti. Suomen linja on jo pitkään ollut, että meidän näkökulmastamme EU:n keskinäisellä avunantolausekkeella on vahva turvallisuuspoliittinen merkitys. Lauseke edellyttää jäsenmailta valmiutta konkreettisen avun antamiseen. Suomi ei ole ulkopuolinen tai puolueeton avunannon tai velvollisuuksien suhteen. Olemme vankasti osa pohjoismaista ja eurooppalaista yhteisöä.

Hallitus on asettanut Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikalle 15 painopistettä. Hallitus ja ulkoministeriö hoitavat tietysti monia muitakin asioita, mutta näihin panostetaan erityisesti. Näin vahvistetaan tehokkaammin Suomen turvallisuutta ja edistetään ihmisten hyvinvointia. Meillä on, ja pitää olla vastakin, vahva ja osaava ulkoasiainhallinto ulko- ja turvallisuuspolitiikan ja diplomatian toimeenpanossa. Tilanteiden ja uhkien ennakointi ja niihin etukäteen valmistautuminen ja vaikuttaminen ovat keskeinen osa toimintalinjaamme.

Mutta meidän on nyt myös varauduttava erilaisiin uhkiin. Tämä ei tarkoita, että pitäisimme yllä uhkakuvia — puhumattakaan, että lietsoisimme konflikteja. Päinvastoin, vakaus ja turvallisuuden vahvistaminen edellyttävät, että toimintalinjamme on etukäteen selkeä ja vahva puolustuskykymme on muiden tiedossa. Siksi meillä on oltava vahva puolustuspolitiikka ja kansallinen puolustuskyky. Kahdenvälinen ja monenkeskinen puolustusyhteistyö on tärkeä osa tämän kyvyn ylläpitoa, kehittämistä ja ennaltaehkäisyä. Osa yhteistyötä on kansainvälinen harjoitustoiminta. Loppuvuodesta valmistuva puolustuselonteko konkretisoi tässä selonteossa määriteltyjä linjauksia.

Uhkakuvien muuttuessa ja monimutkaistuessa selonteossa korostetaan ulkoisen ja sisäisen turvallisuuden välistä yhteyttä. Hallitus antoi jokin aika sitten eduskunnalle sisäistä turvallisuutta koskevan selonteon. Nyt esillä olevan selonteon mukaisesti Suomi varautuu kansainvälisessä yhteistyössään myös ei-valtiollisten toimijoiden kansainväliseen toimintaan ja sen seurauksiin. Samoin varaudumme hybridivaikuttamisen erilaisiin muotoihin ja parannamme valmiuksiamme. Meidän on myös kansalaisina lujitettava omaa kestäkykymme uusien uhkien kohtaamiseen.

Arvoisa puhemies! Muutama huomio hallituksen painopisteistä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 73/2016 vp

Kantavana ajatuksena hallituksella on yhteistyön syventäminen. Eristäytyä emme halua emmekä voi. Suomi tukee EU:n lujittamista jäsenvaltioiden yhteistyölle rakentuvana turvallisuusyhteisönä. Siihen kuuluu niin sisäisestä kuin ulkoisesta turvallisuudesta huolehtiminen muun muassa hybridi-vaikuttamisen tunnistamiseksi ja sen torjumiseksi. Suomi luo valmiudet EU:n keskinäisen avunannon lausekkeen mukaisten velvoitteiden täytäntöönpanoon ja kansainvälisen avun antamiseen ja vastaanottamiseen. Tästä olemme antaneet eduskunnalle esityksen aiemmin tämä keväänä.

Suomen kahdenvälisessä yhteistyössä Ruotsilla on erityisasema. Siksi syvennämme ulko- ja turvallisuuspoliittista ja puolustusyhteistyötä Ruotsin kanssa yhteisten etujen pohjalta, ilman rajoitteita. Julkisuudessa on viikonlopun aikana annettu ymmärtää, että meillä olisi tässä Ruotsin kanssa jonkinlainen ristiriita. Näin ei ole. Yhteistyötä tehdään hyvin konkreettisella tasolla eikä sille ole määritelty yksittäistä päätepistettä. Yhteistyö ei perustu mihinkään kokonaisvaltaiseen sopimukseen, vaan poliittiseen harkintaan. Tavoitteet puolestaan perustuvat yhteisiin intresseihin. Tällä hetkellä intressejä on lukuisia. Sää enklert är det! Tästä yhteistyöstä keskustelimme ja olimme aivan samaa mieltä kollegani Margot Wallströmin kanssa juuri eilen Luxemburgissa.

Arvoisa puhemies! Suomi ja Yhdysvallat syventävät yhteistyötään monissa kansainvälisissä kysymyksissä. Yhdysvaltain sitoutuminen Natoon ja sotilaallinen panostus Eurooppaan on turvallisuutemme kannalta tärkeää.

Venäjä-suhteissaan Suomi rakentaa yhteistyötä ja pitää yllä vuoropuhelua kansainvälisestä tilanteesta, Itämeren alueen kysymyksistä ja kahdenvälisistä asioista. EU:n yhteiset Venäjä-linjaukset ovat Suomen toiminnan perusta. Minskin sopimuksen toimeenpano on välttämätöntä EU—Venäjä-suhteiden paranemiselle. Tapasin ulkoministeri Sergei Lavrovin kaksi viikkoa sitten, ja keskustelimme muun muassa tästä. Presidentti Sauli Niinistö tapaa presidentti Vladimir Putinin heinäkuun alussa. Pidämme yhteyttä myös kahdenvälisesti.

Naton toiminta vakauttaa Euroopan turvallisuutta. Suomi toimeenpanee laajaa kumppanuutta Naton kanssa. Suomelle on tärkeää kehittää Naton kanssa säännöllistä poliittista vuoropuhelua ja käytännön yhteistyötä. Suomi pitää yllä mahdollisuutta hakea jäsenyyttä Natossa seuraten tarkasti turvallisuuspolitiikan muutosta. Näin ollen Naton avoimien ovien politiikan jatkuminen on tärkeää. Sotilaallisen yhteistyön jatkuva kehittäminen Naton kanssa on yksi keskeisistä osatekijöistä, jotta Suomi voi kehittää kansallista puolustustaan. Suomi osallistuu jatkossakin Naton harjoituksiin ja koulutustoimintaan omista lähtökohdistaan — siis omista lähtökohdistaan.

Arktinen alue on meille painopiste. Juuri eilen EU:n ulkoministerikokouksessa korostin arktisen alueen globaalia merkitystä niin kestävässä kehityksessä, ilmastonmuutoksen kuin turvallisuuden näkökulmasta. Suomen puheenjohtajuus Arktisessa neuvostossa on tilaisuus ajaa näitä tavoitteitamme ohjaajan asemasta.

Arvoisa puhemies! Globaalit kysymykset ja haasteet ovat tänä päivänä ulko- ja turvallisuuspolitiikan ydintä. Naisten asema on ratkaiseva globaaleihin haasteisiin vastaamisessa. Suomi edistää naisten ja tyttöjen oikeuksien toteutumista ja naisten tasavertaista osallistumista politiikkaan ja talouselämään. Suomi on vahvemmin mukana myös ponnisteluissa naisiin kohdistuvan väkivallan estämiseksi. Toimintaympäristömme muutoksessa rauhanvälityksen ja dialogin merkitys ja kysyntä kasvaa. Sen vuoksi rauhanvälitykseen tullaan panostamaan aiempaa konkreettisemmin. Suomi vahvistaa toimintaansa kansallisten dia-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 73/2016 vp

logien ja rauhanvälityksen edistämiseksi. Myös omaa kansallista kapasiteettia tullaan vahvistamaan.

Hallitus jatkaa aktiivista osallistumista kansainväliseen kriisinhallintaan, päinvastoin kuin joskus annetaan ymmärtää. Juuri viime viikolla linjasimme UNIFIL-operaation vahvistamisesta. Hallitus haluaa kriisinhallintaan lisää vaikuttavuutta, ja arvioimme jatkossa osallistumisen vaikuttavuutta operaatiokohtaisesti.

Aktiivinen ulko- ja turvallisuuspolitiikka on tarpeen myös kestäväen kehityksen toteuttamiseksi. Suomi on sitoutunut YK:n kestäväen kehityksen toimintaohjelman toimeenpääntöön. Kuten hyvin tiedetään, meidän on kyettävä huomattavasti nykyistä tehokkaampaan toimintaan tulevana vuosina muun muassa muuttoliikkeiden perussyihin vaikuttamisessa ja konfliktien ehkäisyssä.

Puhemies Maria Lohela: Sitten ryhmäpuheenvuorokierrokseen, ja sen aloittaa keskustan eduskuntaryhmän edustaja Vanhanen, olkaa hyvä.

14.17 Matti Vanhanen kesk (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ulkopolitiikan tehtävähän on viime kädessä toteuttaa sitä, että meillä on mahdollisuus elää, tehdä töitä, kasvattaa lapsia rauhassa ja pelkäämättä. Keinot tämän tavoitteen saavuttamiseksi ovat sitä, joka on tarkkaan ulkopolitiikassa harkittava. Kansakuntana onnistunut ulkopolitiikka tarkoittaa sitä, että me voimme osallistua vapaasti ja täysimittaisesti kansainväliseen sekä taloudelliseen että kulttuuriseen vaihdantaan, vaikuttaa lähiympäristöön, Euroopan ja koko maailman kehitykseen. Osataksemme valita oikeat keinot ulkopolitiikassa sen taustaksi tarvitaan yhteinen analyysi, josta johdetaan oikeat keinot. Nämä selonteot ovat osoittautuneet hyväksi tavaksi ajoittain, neljän vuoden välein, hakea sitä yhteistä analyysia ja johtopäätöksiä, ja tämä on työ, joka vaatii parlamentaarista yhteistyötä. On itseisarvo se, että me kykenemme tähän työhön yli hallitus—oppositio-ajan, ja tästä periaatteesta on hyvä pitää tälläkin kertaa kiinni. Itse asiassa tämän hetken Suomen toiminta ja asema nojaa pitkälti siihen, minkälaisen luottamus pääoman olemme edellisten vuosien ja vuosikymmenten ulkopoliittisella toiminnalla saaneet, ja vastaavasti kaikkea siitä, mitä tänään linjaamme ja teemme, luottamus pääomana nauttivat tulevat päättäjät.

Arvoisa puhemies! Viimeisten vuosien aikanaan turvallisuuspoliittinen ympäristömme on kiistatta muuttunut, ja se näkyy myös tässä selonteossa, erityisesti kun lukee sitä rinnan vuoden 12 selonteon kanssa, joka laadittiin huomattavasti seesteisemmässä kansainvälisessä toimintaympäristössä. Kriisit ovat tulleet lähemmäksi Suomea ja osaksi Eurooppaa. Ukrainan ja Krimin tapahtumat ovat tuoreessa muistissamme, ja konflikti jatkuu yhä. Venäjä pyrkii palauttamaan suurvalta-asemaansa voimapolitiikan keinoin, ja Naton ja Yhdysvaltojen läsnäolo on lisääntynyt lähialueillamme.

Itämeri, Pohjola ja Baltia ovat itsessään suurvaltapolitiikan keskiössä. Pohjoinen ei ole vain jonkun muun konfliktin mahdollinen heijastusalue, vaan on tärkeää nähdä, että jännityksen peruselementit ovat myös tällä alueella. Ei ole kenenkään etu, että Itämerestä tulisi tai tulee kilpavarustelun ja voimannäytön kenttä. Negatiivisten toimien ja vastatoimien kierre tulisi katkaista neuvotteluteitse.

Keskusta on aina painottanut viisaan ja yhdessä sovitun ulkopolitiikan merkitystä, jonka rinnalla tarvitaan uskottava puolustus. Yleiseen asevelvollisuuteen ja laajaan koulutettuun reserviin perustuva kansallisen puolustuksen malli on toiminut Suomessa hyvin. Ryhmämme pitää tärkeänä selontekoon kirjattua päämäärää, jonka mukaan ulko- ja turvalli-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 73/2016 vp

suuspolitiikkamme keskeinen tavoite on välttää joutumasta sotilaalliseen konfliktiin. Myös puolustuskyvyn ensisijainen tarkoitus on muodostaa potentiaaliselle hyökkääjälle ennalta ehkäisevä kynnyks, joka auttaa yhdessä ulkopolitiikan kanssa pitämään maan sotilaallisten konfliktien ulkopuolella. Suomi harjoittaa aktiivista vakauspolitiikkaa nimenomaan sotilaallisten uhkien ennaltaehkäisemiseksi. Aktiivinen vakauspolitiikka tarkoittaa keskinäisen luottamuksen ja laaja-alaisen yhteistyön edistämistä. Mutta sitä tavoitetta, että vältämme joutumasta konfliktiin, pitää tarkastella rinnan niiden velvoitteiden kanssa, joita meillä on kansainvälisen yhteisön YK:n jäsenenä ja myös suhteessa eurooppalaiseen solidaarisuuteen. Viitaten oikeastaan myös eilisiin Kultaranta-keskusteluihin arvelen, että tässäkin selontekokäsittelyssä eduskunnassa on jälleen syytä käydä lävitse se, mitä EU:n sisäinen solidaarisuus ja velvoitteet merkitsevät erityisesti tapauksissa, jos johonkin EU-maahan, toiseen EU-maahan, hyökätään. Me emme sellaisessa tilanteessa ole sivussa. Tavat ja muodot osallistua siihen kriisiin ratkaistaan tapauskohtaisesti.

Arvoisa puhemies! Kansainvälisen yhteistyömme tärkeimmät puitteet muodostavat Pohjoismaat, EU, Etyj, Euroopan neuvosto, YK sekä rauhankumppanuus Naton kanssa. Yhteistyö Yhdysvaltojen kanssa on kahdenvälisesti meille tärkeää, ja me vaalimme suhteitamme naapurimaahamme Venäjään. Käytännönläheistä yhteistyötä ja vuoropuhelua Venäjän kanssa tulee edistää niin EU:ssa kuin kahdenvälisestikin. Suomi toimii yhdessä muiden EU-maiden kanssa tavoitteenaan Ukrainan kriisin ratkaisu Minskin sopimuksen mukaisesti, jolloin myös pakotteita voitaisiin purkaa. Mutta järjestys on tämä.

Arvoisa puhemies! Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan linjaa on määrittänyt sotilasliittoon kuulumattomuus. Yhdessä Ruotsin kanssa olemme toimineet samankaltaisilla politiikkavalinnoillamme keskeisenä tekijänä Pohjolan ja Itämeren vakaudelle. Linja on palvellut turvallisuuttamme hyvin, ja keskustan eduskuntaryhmä yhtyy hallituksen tavoitteeseen, että Suomi on jatkossakin sotilasliittoon kuulumaton maa. Pidämme myös perusteltuna hallituksen linjaa pitää yllä sotilaallisen liittoutumisen mahdollisuutta. Tämä siksi, että jos vakaus meistä riippumattomista syistä järkkyy, meillä on oltava oikeus tähän ja mahdollisuus uudelleenharkintaan, ja tämä on myös kansainvälinen viesti myös Venäjän suuntaan. Mikäli tähän harkintaan päädytään, pidämme luonnollisena sitä, että asiasta järjestettäisiin neuvoa-antava kansanäänestys.

Arvoisa puhemies! Pienen maan turvallisuus perustuu lopulta myös asioihin, joihin pysymme itse vaikuttamaan. Keskusta korostaa erityisesti neljää pilaria: yhteinen, viisas ulkopolitiikka, jota tukee uskottava puolustus. Mutta näiden pilarien rinnalla myös meidän vahvuuttamme korostaa se, että maa kykenee olemaan sisäisesti eheä, vahva oikeusvaltio, jossa demokratia on juurtunut, ja tämän rinnalla meillä on itsellinen talous, joka estää sen, että meitä ulkoapäin horjutetaan. Mikäli nämä neljä pilaria ovat kunnossa, pienikin maa voi olla vahva kansainvälinen toimija.

14.24 Simon Elo ps (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Suomi on uudenlaisessa turvallisuuspoliittisessa tilanteessa. Turvallisuusympäristömme on viime aikoina perustavalla tavalla muuttunut, ja meidän on reagoitava näihin muutoksiin. Se on tämän selonteon keskeinen viesti. Selonteko linjaa Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan painopistealueet vuoteen 2025 asti. Pääpaino on turvallisuuspolitiikassa. Kyseessä on strateginen paperi, joka on muodoltaan uusi ja entistä helppolukuisempi.

Maailman uhkia pohtiessaan huomaa ajattelevansa kuin nuoriherra Frodo Taru sormusten herrasta -kirjassa: "Toivon, että mitään tällaista ei olisi tapahtunut." Vanha ja viisas

Pöytäkirjan asiakohta PTK 73/2016 vp

Gandalf vastaa siihen osuvasti: "Niin toivovat kaikki, joiden elinaikana tällaiset asiat tapahtuvat. Mutta se ei ole heidän päätettävissään. Voimme päättää vain siitä, mitä teemme sillä ajalla, joka meille annetaan." Selonteko antaa vankan pohjan Suomen kansalle ja sen valitsemille edustajille päättää, mitä teemme tänä aikana, joka meille on annettu.

Perussuomalaisten eduskuntaryhmä kiittää hallitusta siitä, että selonteko on valmistunut aikataulussa ja että pääsemme siitä nyt keskustelemaan. On tärkeää, että puhumme ulkopoliittisista kysymyksistä mahdollisimman avoimesti. Mahdollisen Ison-Britannian EU-eron eli brexitin takia selonteon valmistumista ei ollut syytä viivästyttää. Emme pysty tässä vaiheessa ennakoimaan brexitin kaikkia vaikutuksia. Brexit vaatisi oman, erillisen selvityksensä ja analyysin Suomen toimintalinjasta.

Arvoisa rouva puhemies! Venäjän toimet Krimillä ja Itä-Ukrainassa ovat vaikuttaneet merkittävästi Euroopan turvallisuustilanteeseen. Muitakin uhkia on entistä vaikeampi ennakoida. Näistä mainittakoon terrorismi, siirtolaiskriisi, kyberhyökkäykset, ei-valtiolliset toimijat, kuten Isil, ja arktisen alueen ilmaston muutos. Suomella on turvallisuuteen kokonaisvaltainen lähestymistapa, jossa otetaan huomioon eri hallinnonalojen turvallisuuteen liittyvät toimet.

Venäjän harjoittama hybridivaikuttaminen kohdistuu suurimmilta osin Baltian maihin, mutta myös Suomi on saanut siitä osansa. (Eero Heinäluoma: No, mitäs siellä on?) Sodan uhka on hybridivaikuttamisen välineistä järein, mutta esimerkiksi erilaisilla valemedioilla on merkittävä rooli, kun halutaan järkyttää kansallista yhtenäisyyttä. (Välihuutoja) Perussuomalaisilla on valemedioille selvä viesti, jonka Abraham Lincoln aikanaan kiteytti: "Kaikkia ihmisiä voi huijata jonkin aikaa, joitakin ihmisiä voi huijata kaiken aikaa, mutta kaikkia ihmisiä ei voi huijata kaiken aikaa." (Jukka Gustafsson: Nimimerkillä "Kokemusta on"!)

Perussuomalaisten eduskuntaryhmä katsoo, että Venäjän kanssa on pidettävä rakentava keskusteluyhteys. Pakotteet ovat sidotut Minskin sopimuksessa saavutettaviin edistysaskeliin, joissa eteneminen helpottaisi Venäjän kanssa käytävän keskustelun edellytyksiä. Perussuomalaiset katsoo, että eristetty Venäjä ei ole kenenkään etujen mukainen. Suomen on myös syvennettävä ja monipuolistettava Venäjä-tuntemustaan.

Selonteossa Suomi vahvistaa asemaansa osana läntistä yhteisöä. Suhde Ruotsiin ja Yhdysvaltoihin korostuu. Perussuomalaisten eduskuntaryhmä pitää Suomen edun mukaisena, että Ruotsin kanssa tehtävää puolustusyhteistyötä syvennetään. Samalla on kuitenkin muistettava, että Yhdysvallat on edelleen Ruotsin tärkein puolustuspoliittinen kumppani. Ruotsi allekirjoitti vajaat kaksi viikkoa sitten aiesopimuksen puolustusyhteistyöstä Yhdysvaltojen kanssa. Tämä korostaa Suomen osalta sitä, että meidän on oltava puolustuspolitiikassa aktiivisia usealla eri rintamalla. EU:n vahvistaminen turvallisuusyhteisönä on kirjattu selontekoon yhdeksi tavoitteistamme. Suomen on tarvittaessa pystyttävä antamaan ja vastaanottamaan kansainvälistä sotilaallista apua. Emme voisi enää jäädä lähialueillamme tapahtuvien mahdollisten konfliktien ulkopuolelle.

Arvoisa rouva puhemies! Suomen sodanajan vahvuus tekee puolustusvoimistamme Pohjoismaiden suurimman armeijan. Suomella on myös eurooppalaisittain tätä nykyä harvinainen oma rajavartiolaitoksensa. Vahva kansallinen puolustusratkaisu yhdistettynä syvenevään kansainväliseen puolustusyhteistyöhön on turvallisuutemme perusta. Hallitus teetti perussuomalaistenkin toiveiden mukaisen, riippumattoman Nato-selvityksen, jossa erittäin ansiokkaasti käydään läpi Suomen mahdollisen Nato-jäsenyyden hyviä ja huonoja puolia. Nyt käsiteltävässä selonteossa linjataan, että Suomen on ylläpidettävä mahdolli-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 73/2016 vp

suutta hakea jäsenyyttä. Kumppanuutta Naton kanssa kehitetään. Suomen tiivis Nato-yhteistyö hyödyttää sekä Suomea että Yhdysvaltoja, jolle Suomen ja Ruotsin strateginen sijainti on merkityksellinen. Turvallisuuspoliittisen yhteistyön tulee olla laaja-alaista, ennakkoivaa ja läntisten kumppaneidemme kanssa tapahtuvalle yhteistyölle perustuvaa.

Arvoisa rouva puhemies! Suomen vahvuus on maailmalla toimittaessa aina ollut yhtenäinen ulko- ja turvallisuuspolitiikka. Presidentti Kyösti Kallion sanoin: "Toivon sydämes-täni, että se yhteistunto, joka koettelemuksissamme on meitä pystyssä pitänyt, yhä lujittui-si, sillä siitä riippuu kansamme menestys ja tulevaisuus."

Hyvät edustajat, me näemme, että turvallisuusympäristömme on perustavalla tavalla muuttunut. Me ymmärrämme, että jos jokin valtakunta riitautuu itsensä kanssa, ei se val-takunta voi pysyä pystyssä. Me tiedämme, että vastuu on meidän. Meillä on kyky, halu ja mahdollisuudet vaikuttaa kansakuntana omaan kohtaloomme. Suomalaiset yhdessä ja yh-tenäisinä.

14.32 Ilkka Kanerva kok (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hyvät kollegat! Pie-nellä maalla ei ole ulko- ja turvallisuuspolitiikassaan varaa tehdä suuria virheitä. Selonte-ko asettaakin Suomelle luotettavat ja käyttökelpoiset merimerkit. On aina koetettava näh-dä syvät pohjavirrat, aina hahmotettava olennaiset kehityslinjat. Ilman historian tajua tämä ei ole kuitenkaan mahdollista. Ja ennen kaikkea: on tunnustettava ne kuuluisat tosiasiat. Meillä pitää olla rohkeutta myös vetää johtopäätökset, kun on niiden aika.

Kylmän sodan jälkeen tuudittauduimme maailmanmenoon, jota leimasi toiveikkuus ja yhteistyöhakuisuus. Brandenburgin portilta avautui näkymä koko mantereemme vakaasta ja vauraasta kehityksestä, joka perustuu yhdessä laadittujen pelisääntöjen noudattamiseen — ei kaikkein vähiten Helsingissä jo aiemmin, 70-luvun puolivälissä, sovittuihin euroop-palaisiin pöytätapoihin.

Taas kerran joudumme hahmottamaan maailmaa uusin silmin. Turvattomuus, vastak-kainasettelu ja voimapolitiikka leimaavat todellisuutta. Geopolitiikka on tullut takaisin. Lähialueittemme vakaus on Suomen turvallisuuteen ratkaisevasti vaikuttava tekijä. Mutta näin se on aina ollut. Erillissotaa Suomea vastaan on vaikea kuvitella.

Näemme, miten Venäjä pyrkii palauttamaan entisen suurvalta-asemansa. Venäjän toi-met ensin Georgiassa, myöhemmin Ukrainassa sekä Krimin laitton haltuunotto ovat esi-merkkejä voimapolitiikasta ja vakavia rikkomuksia kansainvälistä oikeutta ja yhteisiä si-toumuksia vastaan.

Muuttuneessa toimintaympäristössä, jäsenmaiden vaateista johtuen, on Nato palannut juurilleen korostamaan jäsenmaittensa puolustusta kansainvälisen sotilaallisen kriisinhal-linnan sijasta. Todistamme nyt kehitysvaihetta, jossa Itämeren strateginen merkitys sekä Natolle että Venäjälle on korostunut. Tällä on tietenkin suora vaikutuksensa Suomen tur-vallisuuspoliittiseen asemaan. Näissä oloissa kokonaisturvallisuuden käsite vaatii otta-maan huomioon myös sisäisen ja ulkoisen turvallisuuden yhteyden. On myös kiire saada Suomi viritettyä kansainväliseen toimintakuntoon koskien lainsäädäntöämme.

Selonteko puhuu asioista rehellisesti. Se on hyvä tilannearvio. Suomen turvallisuustilan-teen vaikeutuessa ja uhkien arvaamattomuuden kasvaessa vaaditaan viisautta ja päättäväi-syyttä mutta myös yhteistä kansallista näkemystä. Kun sotilaallisen voiman käyttöä tai sil-lä uhkaamista maattamme vastaan ei voida sulkea nyt pois, on tilanne luonnollisesti myös vakava.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 73/2016 vp

Perusasia on aina ja kaikissa olosuhteissa pitää oma pesä kunnossa. Yhtä lailla selvää on myös se, että me teemme sen aina itse, mutta emme enää koskaan vain yksin. Siksi Suomen on jatkossakin tärkeää osallistua aktiivisesti sotilaallisiin yhteistoimintaharjoituksiin. Näin varmistetaan yhteensopivuus avun antamis- ja vastaanottamistilanteita silmällä pitäen.

Yksi perusvalinnoistamme on tiivistää ulko-, turvallisuus- ja puolustuspoliittista yhteistyötä Ruotsin kanssa. Tässä on otettu merkittäviä askelia, ja yhteistyömme tiivistyy yhä, sillä ei ole perusteltua Suomen puolelta asettaa etukäteen minkäänlaista perälaulua, kuten selonteossakin todetaan. Olemme tarkoin seuranneet viime päivien ulko- ja turvallisuuspoliittista keskustelua, erityisesti juuri päättyneitä Kultaranta-keskusteluja. Tiedämme nyt hyvin Ruotsin nykyhallituksen kannat. On silti hyvä pitää silmällä pitkällä tähtäimellä fundeeraten jopa valtiosopimustasoista järjestelyä kriisiajan varalle, sillä tosipaikan tullessa ei enää neuvotella eikä diskuteerata.

Euroopan unionin merkitys on Suomelle korvaamaton. EU on paitsi Suomen arvoyhteisö myös Suomen tärkein kansainvälinen foorumi. Jäsenyys oli Suomelle merkittävä ulko- ja turvallisuuspoliittinen valinta, ja se lisäsi vaikutusmahdollisuuksiamme kansainvälissä yhteyksissä. Eurooppa on kuitenkin poikkeuksellisen suurten haasteitten edessä. Pakolaiskriisi, talouskriisi ja päätöksenteon epämääräisyys ovat vahvistaneet populismia, ääriiliikkeitä ja kansallismielisyyttä tavalla, joka uhkaa eurooppalaisen yhteisön peruspilareita. Sisäiset jännitteet EU:ssa ovat kasvaneet. Suomenkin on tehtävä päämäärätietoisesti työtä Euroopan unionin yhtenäisyyden ja toimintakyvyn eteen.

Arvoisa puhemies! EU:n yhteisvastuulausekkeen ja keskinäisen avunannon velvoitteen laaja ja kattava tulkinta on Suomen etu. On kuitenkin viisautta tunnustaa, ettei EU ole puolustusliitto. Sen sijaan EU:n ja Naton keskinäisen yhteistyön tiivistäminen on perusteltua esimerkiksi hybridiuhkien torjumiseksi ja yhteiskuntien häiriökestävyyden vahvistamiseksi.

Puhemies! Kokoomuksen eduskuntaryhmä on useaan kertaan ilmaissut selkeän näkemyksensä Suomen Nato-jäsenyyden turvallisuutta lisäävästä vaikutuksesta. Selonteossakin todetaan, että Suomelle on tärkeää Naton avoimien ovien politiikan jatkuminen ja samalla jäseneksi hakeutumisen mahdollisuuden turvaaminen. Tärkeää on myös tiivistää sotilasyhteistyötä Yhdysvaltojen kanssa Natosta riippumatta.

Kun maisema turvallisuusympäristössämme vakavoituu, on huojentavaa todeta myös monet positiiviset kehityskulut. Selonteko huomioi kestävän kehityksen Agenda 2030:n ja Pariisin ilmastopöytäkirjan, jotka ovat tärkeitä todisteita siitä, että sääntöpohjaista maailmanjärjestystä ei ole sittenkään kokonaan kuopattu. Kokoomus alleviivaa kestävää kehitystä, kehitysyhteistyötä, rauhanvälitystä ja kriisinhallintaa.

Arvoisa puhemies! Yhteisten sääntöjen noudattaminen luo vakautta ja turvaa. Suomen tulee kaikin keinoin edistää tätä niin EU:n, YK:n ja Etyjin piirissä kuin myös kahdenvälisesti Venäjän kanssa. Vuoropuhelua ja yhteistyötä tarvitaan erityisesti vaikeina aikoina. Meidän on kuitenkin pakko varautua myös vakaviin haasteisiin. (Puhemies koputtaa) Siksi tulemme tarvitsemaan myös ajantasaisen puolustuspoliittisen selonteon.

14.40 Erkki Tuomioja sd (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Itämeren alue ei ole mikään eristetty rauhan saareke eikä rauhan meri. Ukrainan kriisi ja Krimin valtauksen synnyttämät vastakkaisuudet ja jännitteet heijastuvat myös meidän maailmankolkkamme. Täälläkin on merkkejä varustautumiskierteestä, ja kaikki maat katsovat olevansa pa-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 73/2016 vp

kotettuja kriisivalmiuksiensa lisäämiseen. Tämä näkyy lisääntyneenä varusteluna ja harjoitustoimintana sekä tilanteissa, joita käytetään sotilaallisiin voimannäyttöihin. Tämä on huolestuttavaa. Vielä huolestuttavampaa on se sotainen retoriikka, jota on alettu viljellä myös lähiympäristössämme, samoin kuin suomalaisessa mediassa.

Toivomme, että hallituksen ulko- ja turvallisuuspoliittinen selonteko olisi hyvin selvästi ottanut etäisyyttä sotapuheisiin ja painottanut sellaista aktiivista vakauspolitiikkaa, joka pyrkii konfliktien ennaltaehkäisemiseen ja jännitteiden purkamiseen. Liennytykseen pyrkivän turvallisuuspolitiikan pitää ensi sijassa tähdätä vakavien konfliktien ja aseiden käyttöön johtavien tilanteiden välttämiseen.

Selonteko jatkaa samaa varautumista ja varustautumista korostavaa linjaa kuin jo hallitusohjelma. Se on sinänsä tarpeen, sillä pahoihin tilanteisiin varautumisen laiminlyönti olisi vastuutonta. On kuitenkin erityisen tärkeää ymmärtää, että sotilaallisesti liittoutumattomana maana teemme näin sen vuoksi, että kykenisimme pysymään sotilaallisten konfliktien ulkopuolella. Siten suomalaisministerinkin suusta kuultu ajatus, että tulisimme väistämättä vedetyksi mukaan mihin tahansa lähialueella syntyvään sotilaalliseen konfliktiin, on perusteeton ja voidaan pahimmillaan tulkita etukäteisilmoittautumiseksi konfliktin osapuoleksi.

Uskottava puolustus sekä mahdollisuus kriisitilanteessa ottaa vastaan apua ovat tätä varten tarpeen, yhtä lailla kuin se, että pidämme huolen siitä, ettei kenelläkään ole aihetta epäillä Suomen kykyä ja halua estää alueensa käyttö minkäänlaisiin muille sotilaallisesti vihamielisiin tarkoituksiin. Näin torjumme parhaiten myös sen aseellisen hyökkäyksen kohteeksi joutumisen mahdollisuuden, jota selonteossa ei ole katsottu kokonaan poissuljetuksi.

Selonteossa on perustellusti käyty lävitse kansainvälisen puolustusyhteistyön merkitystä. Yhdymme täysimääräisesti siihen selonteon toteamukseen, että Suomen kahdenvälisessä yhteistyössä Ruotsilla on erityisasema. Tätä me sosialidemokraatit olemme osaltamme olleet rakentamassa ja edistämässä myös tänään Ruotsin ja Suomen sosialidemokraattisten puolueiden yhteisessä turvallisuuspoliittisessa seminaarissa, jossa vieraanamme ovat muun muassa puolustusministeri Peter Hultqvist ja entinen ulkoministeri Lena Hjelm-Wallén.

Selonteossa korostetaan, että Suomi ylläpitää mahdollisuutta hakea jäsenyyttä Natosta seuraten tarkasti turvallisuusympäristön muutosta. Pidämme tätä suvereenille valtiolle itsestäänselvästi kuuluvana oikeutena ja velvollisuutena, mutta painotamme myös, että nyt emme näe perusteita sotilasliiton ulkopuolella pysyttämisen ja vakautta palvelevan liittoutumattomuuden kyseenalaistamiseen.

Arvoisa puhemies! On tärkeää, että arvioimme niin maailmanlaajuisia kuin lähiympäristön turvallisuuspoliittista tilannetta avoimesti, realistisesti, kattavasti ja ilman ideologisia silmälaseja. Tämä koskee Venäjän kehitystä ja toimia, joita selonteossa on arvioitu juuri tällä tavoin. Samankaltaista arviointia pitää tietenkin soveltaa kaikkien toimijoiden käyttäytymiseen läpikäyden myös niitä tekijöitä ja tapahtumia, joihin Venäjä katsoo joutuneensa reagoimaan ja joita se esittää omien toimimensa perusteluna. Tällainen tarkastelu ei luo mitään oikeutusta Venäjän tai kenenkään muun kansainvälistä oikeutta tai sopimuksia rikkovalle toiminnalle tai anna sellaiselle hyväksyntää. Kansainvälisiin suhteisiin ja toimiin vaikuttavien monien historiallisten, geopolitiittisten ja vuorovaikutuksellisten tekijöiden tuntemus ja ymmärrys on kuitenkin edellytys sille, että voimapolitiikkaan johtavat kierteet saadaan katkaistua eikä niitä ruokita uusilla virhearvioinneilla. Venäjän kehityksen enna-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 73/2016 vp

koimattomuuteen viittaaminen sivuuttaa oleellisen pitkän linjan jatkuvuuden maan politiikassa, eikä arvaamattomuus näin brexit-äänestyksen ja Yhdysvaltain presidentinvaalien alla ole mikään vain Venäjää koskeva ominaisuus.

Aiempia selontekoja suppeampi selonteko sivuuttaa nyt myös hyvin ylimalkaisella tarkastelulla kaikki kestävämmään globaaliin kehitykseen liittyvät kysymykset, jotka heijastuvat jo nyt akuutteihin turvallisuushäiriöihin ja luovat uusia. Tämä voidaan kiteyttää toteamukseen, että ihmiskunnalla voi parhaassakin tapauksessa olla enää vain muutama vuosikymmen aikaa sopeuttaa kaikki ihmisten toiminnot maapallolla ekologisesti, sosiaalisesti ja taloudellisesti kestävä kehityksen vaatimuksiin. Pariisin ilmastosittemus on tärkeä askel, mutta se on myös täysimääräisesti pantava toimeen.

Selonteossa viitataan perustellusti yhteiskuntien polarisaatiokehitykseen kasvavana riskinä, mutta linjauksia siitä, miten tätä vastaan toimittaisiin, ei esitetä.

Arvoisa puhemies! Ulko- ja turvallisuuspolitiikassa on arvokasta, jos sitä koskevat keskeiset linjaukset voidaan tehdä mahdollisimman laajassa yhteisymmärryksessä. Tätä silmällä pitäen on kiitettävä siitä, että selonteon valmistelua varten asetettiin parlamentaarinen seurantaryhmä siinä tarkoituksessa, että selonteon valmistelu tapahtuisi tiiviissä hallituksen ja ryhmän vuorovaikutuksessa. Tämä toteutui vain osittain. Seurantaryhmässä yksimielisesti muotoillut näkemykset ovat jo esittelevän ministerin haluaman kiireisen aikataulun vuoksi tulleet vain rajoitetusti huomioiduiksi. Luotammekin siihen, että selonteon eduskuntakäsittelyssä voidaan samanlaisessa hyvässä yhteistyöhengessä kuin seurantaryhmässä laatia eduskunnan vastaus selontekoon niin, että se korjaa ja täydentää niitä puutteita ja yksipuolisuuksia, joita selontekoon nyt on vielä jäänyt. — Kiitos.

14.48 Krista Mikkonen vihr (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Pienen maan etu on vakaa ulko- ja turvallisuuspoliittinen linja, joka on yhteisesti hyväksytty eikä vaihtelee hallitusten mukaan. Näin Suomessa on toimittu, ja tuore ulko- ja turvallisuuspoliittinen selonteko jatkaa samaa linjaa. Pienestä koostaan huolimatta Suomi on aina toiminut aktiivisesti maailmalla ja ollut luomassa yhteisiä kansainvälisiä pelisääntöjä. Ihmisoikeuksien edistäminen, erityisesti naisten ja tyttöjen aseman parantaminen, kestävä kehityksen periaatteet, demokratia ja rauhan rakentaminen ovat olleet Suomelle tärkeitä ulkopoliittisia tavoitteita. Niiden edistäminen on tässä ajassa yhä tärkeämpää. On hyvä, että ne on selkeästi kirjattu myös selontekoon. Mutta se ei riitä. Poliittikkaa mitataan teoissa, ei sanoissa. Suomen rajut leikkaukset kehitysavusta ja pakolaispolitiikan kiristäminen viestittävät aivan toista.

Tuorein virallisten tavoitteiden vastainen viesti lähetettiin viime viikon lopulla. Suomi ei ollut niiden maiden joukossa, jotka vaativat Euroopan neuvostolta kunnianhimoisempaa toimintaa seksuaalivähemmistön oikeuksien puolesta. Valitettavasti nykyhallituksen aikana Suomi on useammankin kerran löytynyt samasta joukosta Itä-Euroopan konservatiivisten maiden kanssa silloin, kun EU:ssa on linjattu ihmisoikeuksista.

Vihreät ovat aina painottaneet sitä, että globaalien kriisien ratkaisemiseksi tarvitaan yhteisiä globaaleja sääntöjä. Voimapolitiikan nostaessa päätään kansainvälisten sopimusten merkitys on pienelle maalle koko ajan tärkeämpää. Suomen tulee entistä vahvemmin ponnistella sen eteen, että yhteiset järjestöt YK:sta Etyjiin ja EU:sta Pohjoismaiden neuvostoon kehittyvät nykyistä vahvemmiksi ja toimintakykyisemmiksi.

Arvoisa puhemies! Olemme jo vuosikausien ajan liittäneet ulko- ja turvallisuuspoliittisten uhkien luetteloon useita ei-perinteisiä riskejä, kuten ilmastonmuutos, pakolaisuus, ter-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 73/2016 vp

rorismi ja kyberuhat. Nyt nuo uhat ovat monin tavoin realisoituneet. Samanaikaisesti myös perinteiset turvallisuusuhat ovat palanneet. Venäjällä on palattu voimapolitiittiseen ajatteluun. Nato on suunnannut painopistettään takaisin Eurooppaan. Itämerellä tämä näkyy jännitteisyyden lisääntymisenä.

Selonteossa linjattu eurooppalaisen turvallisuusyhteistyön vahvistaminen saa vihreiden tuen. Pidämme tärkeänä, että Euroopan unioni syventää ulko- ja turvallisuuspolitiikkaansa ja kehittää yhteisiä valmiuksia ja järjestelyjä puolustusyhteistyön tiivistämiseksi, kävi ylihuomisessa Britannian brexit-äänestyksessä miten tahansa.

Vihreät kannattaa myös Suomen ja Ruotsin entistä tiiviimpää yhteistyötä. Vihreät ei kannata Nato-jäsenyyttä: Se lisäisi Itämeren alueen jännitteisyyttä. Suomen liittyminen Natoon olisi merkittävä poliittinen suunnanmuutos. Tällainen perustavanlaatuinen päätös vaatisi laajan kansalaiskeskustelun ja kansanäänestyksen.

Arvoisa rouva puhemies! Arktinen alue on kasvavan kansainvälisen mielenkiinnon kohde. Suomi on Arktisen neuvoston puheenjohtajamaa vuodesta 2017 vuoteen 2019. Silloin meillä on mahdollisuus vaikuttaa tavallista enemmän neuvoston toimintaan. Arktisten maa- ja merialueiden suojelun ja ekologisen kestävyys tulee olla Suomen arktisen strategian kärkenä. Herkät ja haavoittuvimmat arktiset alueet on suojeltava täysin. Niiden öljy- ja maakaasuvarat on jätettävä rauhaan. Arktisen alueen pelisäännöt kaipaavat selkiyttämistä. Alueesta ei saa tulla luonnonvarojen ryöstökohdetta. Kiistojen sopimiseksi on luotava rauhanomaiset, kansainvälisen oikeuden mukaiset käytänteet.

Selontekoon on kirjattu, että alkuperäiskansojen oikeuksien edistäminen on keskeinen osa Suomen arktista ja ihmisoikeuspolitiikkaa. Vihreät odottavatkin hallitukselta toimia saamelaisten oikeuksien edistämiseksi ja ILO 169 -sopimuksen ratifiointia.

Arvoisa puhemies! Energiapolitiikka on osa turvallisuuspolitiikkaa. EU:n energiaunionissa on asetettu tavoitteeksi vähentää unionin energiariippuvuutta ja lisätä uusiutuvan energian käyttöä. Suomen energiantuotanto on liian riippuvaista Venäjästä, mitä Fennovoima toteutuessaan edelleen vahvistaisi. Tämä tuo haavoittuvuutta huoltovarmuuteemme ja mahdollistaa energian käyttämisen ulko- ja turvallisuuspoliittisena aseena. Selonteossa on otettu tavoitteeksi nivoa Suomen energiapolitiikka osaksi EU:n energiaunionia. Käytännössä tämä tarkoittaa energiariippuvuuden vähentämistä itänaapurista ja merkittävää lisäsatsausta kotimaiseen uusiutuvaan energiaan.

Arvoisa rouva puhemies! Suomi on perinteisesti nähnyt tärkeäksi panostaa rauhanvälitykseen ja kriisinhallintaan. Tämä viisas ratkaisu on vahvistettu myös tässä selonteossa. Vihreille on tärkeää, että sanat ja teot kohtaavat. Rauhanvälitykseen tarvitaan lisää resursseja, muuten se ei nouse ulko- ja turvallisuuspolitiikan painopisteeksi. Kriisinhallinnassa pitää vihdoin päästä kokonaisvaltaiseen lähestymistapaan.

Vihreät pitää myös tärkeänä, että Suomi on sitoutunut edistämään YK:n Naiset, rauha ja turvallisuus -päättöslauselmaa. Naisten roolia tulee vahvistaa sekä rauhanrakennuksessa että yhteiskunnan jälleenrakennuksessa. Viime joulukuussa YK hyväksyi Nuoret, rauha ja turvallisuus -päättöslauselman. Suomi tulee vahvasti sitoutua sen edistämiseen ja toimeenpanoon.

Selonteon linjaus siitä, ettei edustustojen määrää vähennetä, on hyvä. Näin saamme tietoa maailmalta ilman välikäsiä. Yhtä lailla on tärkeää tukea suomalaisten pääsyä kansainvälisten järjestöjen virkoihin ja suomalaisten toimimista laajasti kriisinhallintatehtävissä eri puolilla maailmaa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 73/2016 vp

Arvoisa puhemies! Pakolaisia on tällä hetkellä maailmassa enemmän kuin kertaakaan toisen maailmansodan jälkeen. Vihreät tukevat selonteon linjausta siitä, että kansainvälisistä tukeamme suunnataan konfliktimaille ja niiden lähialueille, jotka kantavat raskaimman taakan kodeistaan paenneiden tukemisessa. Tämä ei kuitenkaan riitä. Tarvitaan reilumpaa ja oikeudenmukaisempaa taakanjakoa, jossa Euroopan maiden, Suomi mukaan lukien, on kannettava nykyistä suurempi vastuu.

Arvoisa puhemies! Selonteko asettaa Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikalle kunnianhimoisia tavoitteita. Niiden toteuttaminen vaatii nykyistä kunnianhimoisempia päätöksiä. Poliitiikkaa ei mitata sanoissa, vaan teoissa.

14.55 Markus Mustajärvi vas (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitän omasta ja ryhmäni puolesta ulko- ja turvallisuuspoliittisen selonteon seurantaryhmää hyvästä työstä, hyvästä yhteistyöstä ja erinomaisista taustakeskusteluista. Työryhmä toivoi, että tämä selonteko olisi tuotu eduskuntaan myöhemmin, mutta aikataulusta haluttiin pitää jääräpäisesti kiinni. Olisin myös odottanut, että seurantaryhmän palaute olisi otettu paremmin huomioon työn eri vaiheissa ja lopullisessa tekstissä.

Suomen turvallisuuden kannalta olennaista on tieto siitä, että aluettamme ei käytetä kehtään vastaan vihamielisessä tarkoituksessa. Sen turvaamiseksi meillä tulee olla oma ja uskottava puolustus. Sellaisen pienen maan kuin Suomi suurinta ulko- ja turvallisuuspoliittista pääomaa on linjan vakaus ja ennustettavuus. Mitä epävakaaampi on kansainvälinen poliittinen tilanne, sitä suurempi syy on pitää kiinni omasta päätäntävallasta. Se kannattaa myös muistaa kansallista lainsäädäntöä uudistettaessa. Suomi ei ole luovuttanut omaa harkintavaltaansa pois sen paremmin Lissabonin sopimuksen yhteisvastuu- ja avunantolausekkeitten kuin Nato-isäntämaasopimuksen kautta. Ne, jotka haluavat horjuttaa Suomen ulko- ja turvallisuuspoliittista linjaa, antavat mielellään kuvan, että kätemme ovat jo sidottut. Samalla tavalla viestitään, että jos Itämeren alueella syntyy sotilaallinen konflikti, olemme automaattisesti sen osapuoli. Sotilasliittoon kuulumattomana maana Suomen mahdollisuudet pysyä sotilaallisten konfliktien ulkopuolella ovat paljon todennäköisempiä. Naton jäsenenä tällaista vaihtoehtoa ei sitä vastoin ole.

Arvoisa puhemies! Äskettäin Saksan ulkoministeri varoitti Natoa turhasta sapelinkalistelusta rajoillaan. Myös pääministeri Sipilä antoi haastattelun, jossa totesi siihen suuntaan, ettei raudan kasaaminen rajalle ratkaise ongelmia. Ja presidentti Niinistö on muistuttanut useaan otteeseen myös kahdenvälisen yhteydenpidon tärkeydestä vaikeina aikoina ja juuri silloin.

Kansainvälinen ilmapiiri on kiristynyt myös Itämeren alueella. Kuitenkaan Ukrainan ja Krimin tilannetta ei voi monistaa koskemaan Suomea, Ruotsia tai lähialueitamme. Emme hyväksy kansainvälisten sopimusten rikkomista ja Venäjän harjoittamaa voimankäyttöä, mutta emme myöskään usko, että varustelun kiihdyttäminen ja sotilaallinen nokittelu ratkaisisivat ongelmat. Emme allekirjoita selonteon toteamusta, että Naton lisääntyvä läsnäolo vakauttaa tilannetta Itämerellä.

Suomi vakauttaa parhaiten tilannetta lähialueillaan pysymällä sotilasliiton ulkopuolella ja tukemalla aktiivista vakauspolitiikkaa, jota on esimerkiksi tasavallan presidentti tuonut usein esille. Tänä vuonna Suomessa on järjestetty sellaisia kansainvälisiä sotaharjoituksia, joita ei aiemmin ole nähty. Harjoituksista nousseen kohun ja tiedonkulun ongelmien vuoksi laadittiin uusi ohjeistus, jonka avulla arvioidaan, onko harjoituksissa erityistä ulkopoliittista merkitystä. Eduskunnan täytyykin olla aina ajan tasalla siitä, missä kaikessa me olem-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 73/2016 vp

me mukana. Täällä eduskunnassakin väitetään, että näissä sotaharjoituksissa ei ollut mitään uutta tai erikoista. Kuitenkin Baltops-harjoituksen amerikkalainen komentaja antoi lausunnon, jonka mukaan he ovat täällä näyttämässä voimaa.

Arvoisa puhemies! Selonteossa suhtaudutaan EU:n militarisointiin hyvin myönteisesti. Onko juuri niin, että kun unioni taistelee olemassaolostaan ennennäkemättömien sisäisten ristiriitojen ja talousvaikeuksien keskellä, ainoaksi koossapitäväksi voimaksi nousee EU:n puolustusyhteistyön tiivistäminen? Kunnianhimoisessa ilmastopolitiikassa, kehitysyhteistyössä ja ihmisoikeuksien edistämisessä riittäisi kyllä työsarkaa muutenkin. Me emme hyväksy liittovaltiokehitystä tälläkään saralla ja ihmettelemme, mihin on kadonnut se EU-kriittisyys, joka oli voimissaan vielä viime kaudella.

Selonteon rakenne, teksti ja painotukset ovat osin muotopuolia. Uhkakuvat nousevat voimakkaasti esille, eikä niitä aina perustella. Mutta yksi asia tulee selväksi: selonteossa suhtaudutaan kritiikittömästi siihen, mikä liittyy Yhdysvaltoihin ja Natoon. Yhteistyötä syvennetään, tiivistetään, vahvistetaan, laajennetaan, yhteensovitetaan ja kehitetään. Eikä tämä linja koske vain puolustusyhteistyötä; selonteossa ilmoitetaan Suomen tukevan oikeudenmukaista, tasapuolista ja kestävästä TTIP-sopimuksesta. Kuinka tästä sopimuksesta sellainen tulee, kun ottaa huomioon, keiden lähtökohdista sopimusta on alettu rakentaa? Tällainen kritiikittömyys tulee maksamaan todella paljon, jos se tarkoittaa kaikkiä käy -politiikkaa. Jos esimerkiksi korvaavien hävittäjähankintojen myyjä voi olla varma, että se on ainoa vaihtoehto hävittäjähankinnoissa, se virhe maksaa heti miljardeja euroja ylimääräistä. Myyjä osaa kyllä hinnan asettaa, jos tietää olevansa saletissa.

Arvoisa puhemies! Suomen kannattaisi muistaa oma historiansa, tietää paikkansa Euroopassa ja harjoittaa tervettä kansallista edunvalvontaa. Parhaimmillaan Suomi voi olla vahva toimija ympäristönsuojelussa, arktisen alueen haasteissa, rauhanvälittämisessä ja kriisinhallinnassa. Esimerkiksi Arktisen neuvoston Suomen puheenjohtajakausi tarjoaa oivan mahdollisuuden nostaa ympäristö ja tutkimus vahvemmin talousasioitten rinnalle. Parhaiten Suomi onnistuu näissä tavoitteissaan sotilaallisesti liittoutumattomana maana, jolla on hyvät suhteet niin itään kuin länteen ja vähintäänkin kaikkiin naapurimaihin.

15.02 Stefan Wallin r (ryhmäpuheenvuoro): Värderade talman! Midsommarveckan har präglats av en livlig säkerhetspolitisk debatt här hemma i Finland. Först diskussionerna på Gullranda som presidenten stod värd för och nu den utrikes- och säkerhetspolitiska redogörelsen som i dag granskas här i riksdagen.

Att tonläget i debatten har blivit öppnare och tydligare har vi regeringens redogörelse, men också den expertgrupp som gjorde en bedömning av konsekvenserna av ett eventuellt finländskt Natomedlemskap, att tacka för. I decennier har den finländska säkerhetspolitiska debatten präglats av försiktighet och man har helst tassat tyst på tå. Nu är det klarspråk som gäller.

Arvoisa puhemies! Erityisesti asiantuntijaryhmän suorapuheisuus ja realistinen Venäjää sekä Euroopan ja Itämeren alueen turvallisuuden heikkenemistä koskeva tilanneanalyysi, joka ilmestyi aikaisemmin keväällä, antoi hyvän lähtökohdan keskustelulle. Myös valtioneuvosto jatkaa selonteossaan omalla selvällä linjallaan. Lainaan: "Kansainvälisen turvallisuusympäristön muutos, Venäjän paluu voimapolitiittiseen ajatteluun sekä sen sisäinen kehitys ja sen sotilaallisen kyvyn kasvu ja sotilaallisen toiminnan aktivoituminen haastavat

Pöytäkirjan asiakohta PTK 73/2016 vp

eurooppalaisen turvallisuusjärjestelmän perusteet ja luovat epävakautta Suomen toimintaympäristöön." Tämä on varsin selvästi sanottu.

Ulkoministeri Soini oli myös hyvin selkeä esitellessään selontekoa hallituksen lehdistötilaisuudessa, samoin kuin tänään täällä eduskunnassa. Hän toteaa, että turvallisuuspoliittisessa ympäristössä tapahtuneet muutokset merkitsevät tiiviimmän yhteistyön tarvetta. Emme halua eristäytyä, kaikki muutokset eivät ole uhka, Soini korostaa. Tämä on ulkoministerin hyvä motto, jonka ruotsalainen eduskuntaryhmä toivoo koskevan Suomea kansainvälisenä toimijana, ei pelkästään turvallisuuspolitiikassa. Hallituksen voimakas Suomen ja Ruotsin välisen turvallisuuspoliittisen yhteistyön korostaminen on asia, jota eduskuntaryhmämme on voimakkaasti kannattanut ja jossa se on toiminut tienraivaajana. Se, että ulkoministeri Soini sanoo sitä voitavan syventää miten pitkälle tahansa, on voimakkaiden mutta poliittisesti hyvin perusteltujen sanojen käyttämistä.

Arvoisa puhemies! Mitä selonteko sitten sanoo suhteestamme Natoon? Myös tässä nojaututaan läntiseen naapurimaahamme, kun selonteossa — aivan oikein — todetaan, että Suomen ja Ruotsin turvallisuuspoliittisilla ratkaisuilla on läheinen yhteys. Selkein sanavalinnoin korostetaan, että "Suomi toteuttaa laajaa ja kehittyvää kumppanuutta Naton kanssa" ja että "Suomi osallistuu jatkossakin monipuolisesti Naton harjoituksiin". Tämän asiakirjan aikaisemmissa painoksissa ei näistä asioista ole puhuttu yhtä selvin sanoin. Huomionarvoista on, että selonteko ei missään tapauksessa sisällä Nato-jäsenyyttä pois sulkevaa muotoa. Hallitus korostaa, että kaikkia muutoksia Suomen turvallisuusympäristössä seurataan tarkasti ja jos Suomen etu vaatii, jäsenyyttä koskevaa kysymystä on voitava tarkastella. Se oli myös presidentin viesti Kultarannassa. Ministeri Soini, tulkintani ei kai ole väärä, jos totean selonteon säilyttävän koko turvallisuuspoliittisen arsenaalin ja antavan valtuudet tilanteen — myös uuden ja muuttuvan tilanteen — vaatimien turvallisuuspoliittisten päätösten tekemiseen?

Talman! Att man lämnar dörren öppen för Natomedlemskap är inte detsamma som att aktivt eftersträva ett medlemskap. Här vill svenska folkpartiet nu gå längre än landets utrikespolitiska ledning. För en dryg vecka sedan på vår partidag i Åbo slog vi fast i vårt nya partiprogram att SFP är öppet för en process som tar sikte på medlemskap i Nato senast 2025.

RKP on siis avoin prosessille, joka tähtää Nato-jäsenyyteen viimeistään vuonna 2025.

Till den processen hör givetvis en bred diskussion, djupa analyser och en folklig förankring. Här är vi inne på samma linje som det borgerliga blocket i Sverige. Allianspartierna har flaggat för att Sverige ska gå med i Nato och de delar vår syn att vid en potentiell militär konflikt kring Östersjön är det bättre och tryggare om vi tillhör den västliga försvarssalliansen Nato. Som Rysslands utrikesminister Sergej Lavrov sade för en tid sedan: Ryssland anfaller inte ett Natoland.

I diskussionen bör vi också bredda bilden av allt vad Nato är och gör nuförtiden. Att organisationen i dagens läge är en mycket viktig global aktör i den fredsbevarande verksamheten, krishanteringen, det ska vi komma ihåg.

Arvoisa puhemies! Kultarannan keskusteluissa presidentti Niinistö ja pääministeri Löfven korostivat poliittisen vuoropuhelun merkitystä sekä idän että lännen suuntaan mutta myös

Pöytäkirjan asiakohta PTK 73/2016 vp

muihin ilmansuuntiin. Ruotsalaisen eduskuntaryhmän arvio on se, että liittoutumattomuuden ei tarvitse olla edellytys, jotta maamme voisi rakentavasti toimia vakauden lisäämiseksi Itämeren alueella ja lähiympäristössämme. Selonteko korostaa yhteistyön syventämistä Ruotsin, muiden Pohjoismaiden ja Yhdysvaltojen kanssa sekä Venäjä-suhteiden merkitystä. On erityisen tärkeää näinä aikoina, kun brexit-äänestys odottaa nurkan takana, että EU-yhteistyö muodostaa turvallisuuspolitiikkamme perustan.

Selonteko jättää oleellisia kysymyksiä käsittelemättä. Äärioikeistolainen vihapuhe ja yksittäiset terroriteot Euroopassa ovat synnyttäneet turvallisuusvajeen myös meidän maassamme, valitettavasti. RKP peräänkuuluttaa hallitukselta selkeästi määrätietoisempaa politiikkaa, jotta voidaan torjua rasismi, vihateot ja lievittää jännitteitä eri ihmisryhmien välillä — jännitteitä, jotka pahimmassa tapauksessa voivat johtaa väkivaltaan.

Värderade talman! Inom ramen för ett gruppanförande kan jag inte gå in på alla teman som kommer upp i den säkerhetspolitiska redogörelsen. Jag vill ändå säga att det är en bra redogörelse. Fokus bör sättas på den arktiska regionen och en globalt hållbar utveckling ska vara målet för vår utrikespolitik. Viktigt är också att dokumentet betonar fredsmedlingens roll.

Det behövs också ett kvalificerat internationellt samarbete för att möta den hybridkrigföring som är en realitet i dagens värld. Vi noterar också med tillfredsställelse att jämställdhet och mänskliga rättigheter är satta som utgångspunkt för vår utrikes- och säkerhetspolitik. Kvinnors jämbördiga deltagande i den politiken och i det ekonomiska livet är en bra grund att bygga på.

15.10 Sari Essayah kd (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ulko- ja turvallisuuspoliittinen selonteko listaa 15 painopistettä, joissa kaikissa korostuu Suomen halu edistää vakautta niin lähialueilla kuin myös kansainvälisen yhteistyön kautta muun muassa EU:n ja YK:n jäsenenä sekä Naton rauhankumppanina. Perusdoktriini aktiivisesta ulkopoliitikasta, uskottavasta omasta puolustuksesta ja kansainvälisestä yhteistyöstä on ennal-

laan. Turvallisuuspoliittisessa toimintaympäristössä on kuitenkin tapahtunut selkeä muutos. Aiemmin julkaistu Nato-selvitys ja tämä selonteko kuvaavat molemmat Itämeren kiristynyttä tilannetta ja Venäjän roolia siinä sekä toimien ja vastatoimien negatiivista kierrettä, jonka vaikutuksesta sotilaallinen toiminta lähialueillamme on lisääntynyt. Sotilaallisten uhkien torjumiseksi Suomi harjoittaa ennakoivaa ja aktiivista vakauspolitiikkaa.

Keskusteluyhteyksien ylläpitäminen Venäjän kanssa edistää tätä eikä ole ristiriidassa EU:n yhteisten Venäjä-linjausten kanssa. Sen sijaan kauppa- ja energiapolitiikka on usein ulko- ja turvallisuuspolitiikan jatketta, joten nähdäänköhän selonteon mainitsema tavoite Suomen ja Venäjän energiayhteistyön nivoutumisesta osaksi EU:n energiaunionin kehittämistä Brysselistä käsin yhtä toiveikkaasti?

Arvoisa rouva puhemies! Kristillisdemokraatit yhtyvät pääasiassa selonteossa esitettyihin arvioihin. Itämeren alueen turvallisuuden lisäämiseksi yhteistyön syventäminen Ruotsin kanssa on ensiarvoisen tärkeää. Selonteko nostaa esimerkkinä esille puolustusyhteistyön operatiivisen suunnittelun kehittämisen. Lisäisin tähän näkökulman, voisiko pohjoismaista yhteistyötä lisätä hybridiuhkiin vastaamisen osalta. Sillä saralla laajemmat hartiat ja monipuolisempi osaaminen voisivat olla erityiseksi hyödyksi.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 73/2016 vp

Keväämmällä käsitellyssä sisäisen turvallisuuden selonteossa jo todettiin, että sisäisen ja ulkoisen turvallisuuden raja madaltuu. Sama havainto tehdään myös tässä. Turvallisuuspolitiikka on nähtävä yhtenä kokonaisuutena. Radikalisoituminen, terrorismi, tietoverkkorikollisuus, maahanmuuton kysymykset, hybridiuhat — kaikki koskettavat niin sisäistä turvallisuutta kuin ulkosuhteita. Hybridisodan keinoja voidaan käyttää myös sisäpolitiikan välineenä ja sellaisia valtioita vastaan, joiden kanssa ei olla varsinaisesti sodassa. Siis myös sodan ja rauhan välinen raja on hämärtyvässä.

Hybridiuhkiin varautuminen on välttämätöntä ja haastavaa, mutta meillä on myös hyvät valmiudet tähän. Suomessa viranomaisten välinen yhteistyö on esimerkillistä ja maailman huippuluokkaa. Voimme luottaa siihen, että sekä sisäisestä turvallisuudesta että ulkosuhteista ja puolustuspolitiikasta vastaavat tahot kommunikoivat sujuvasti keskenään ja hyödyntävät toistensa osaamista ja resursseja. Ulko- ja turvallisuuspolitiikan näkökulmasta on äärimmäisen tärkeää turvata kotimainen ruuantuotanto ja huoltovarmuus eli lisätä omavaraisuuttamme ruuan ja energian tuotannossa. Hybridiuhkien torjunnassa tämä kuuluu aivan niihin alkeisiin, ja toivon, ettemme harjoitetun heikon maatalouspolitiikan takia kompastu niissä.

Arvoisa rouva puhemies! Selonteko toteaa, että Suomi pitää yllä mahdollisuutta hakea Nato-jäsenyyttä ja että Euroopan unionin puolustusyhteistyötä kehitetään yhteistyössä Naton kanssa. Vain kahden päivän päässä on Ison-Britannian kansanäänestys EU-jäsenyyden jatkamisesta, ja selonteko hädin tuskin mainitsee asiaa. On pakko yhtyä aiempien puheenvuorojen ihmettelyyn tämän selonteon antamisen ajankohdasta. Mahdollisella brexitillä on myös laajat ulko- ja turvallisuuspoliittiset vaikutuksensa, ja KD eduskuntaryhmänä edellyttää, että hallitus on varautunut myös Britannian eroon. EU:ssa ollaan keskusteluihin nostamassa yhteisen turvallisuuspolitiikan tiivistäminen. Miten hallitus suhtautuu muun muassa tähän?

Arktisen yhteistyön osalta selonteko on valitettavan suppea. Toivottavasti hallitus on kuitenkin varautunut huolella Arktisen neuvoston ensi vuonna alkavaan puheenjohtajuuteen. Nyt olisi aika saada valtionhallintoonkin yksi päätoiminen arktisen politiikan vastaava. Koordinointia toki on, mutta kokonaisjohtajuutta vähemmän. Tavoitteena tulee olla huippukokouksen järjestäminen ja liennytyksen lisääminen. Kun selonteko alleviivaa alkuperäiskansojen oikeuksien edistämistä hallituksen keskeisenä tavoitteena, niin lisäksi ILO-sopimuksen ratifiointi Suomen osalta tämän kohdan uskottavuutta?

Arvoisa rouva puhemies! Selonteon mukaan Suomi painottaa ulko- ja turvallisuuspolitiikan ja kehityspolitiikan kokonaisuutta hauraissa valtioissa ja pyrkii vaikuttamaan muutoliikkeen perussyihin. Tästä näkökulmasta käsin onkin mahdotonta ymmärtää sitä energiaa ja aktiivisuutta, jota hallitus on osoittanut ajaessaan alas suomalaista kehitysyhteistyötä. Ymmärrätte kai, että nämä toimet vaarantavat muun muassa monen tytön ja pojan koulunkäynnin jatkoon kehitysmaissa mutta ovat myös heikentäneet Suomen kansainvälistä asemaa? Millä keinoilla yritätte paikata ja korjata jo syntynyttä vahinkoa?

Arvoisa rouva puhemies! Nostan vielä lopuksi esille Lähi-idän. Kannustamme hallitusta rakentamaan ja konflikteja lievennyttävään linjaan ja tekemään kansainvälistä yhteistyötä terrorismin määrätietoiseksi torjumiseksi. Tuon alueen vakaus viime kädessä heijastuu Suomeenkin saakka.

Kaiken kaikkiaan globaalia toimintaympäristöä kuvatessa selonteko nostaa esille useita kannatettavia linjauksia, muun muassa kestävästä kehityksestä, ihmisoikeuksista, rauhanvälityksestä ja sääntöperusteisuudesta. Hallituksen on pohdittava, onko sillä riittäviä panostuksia ja vä-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 73/2016 vp

lineitä näiden toteuttamiseen. Miksi asetetut hienot tavoitteet eivät näy millään tavalla hallituksen toimenpiteissä?

Arvoisa rouva puhemies! Suomi voi halutessaan edelleenkin olla rauhanvälityksen suurvalta, siinä meillä on annettavaa globaalissakin mittakaavassa.

Puhemies Maria Lohela: Ennen debattia puheenvuoron käyttävät ensin ministeri Soini ja sitten pääministeri Sipilä. — Ministeri Soini, enintään 5 minuuttia.

15.17 Ulkoasiainministeri Timo Soini: Arvoisa rouva puhemies! Kiitos ryhmäpuheista. Ne olivat rakentavia, ja sen verran kuin on kritiikkiä, niin pitää demokratiassa myös olla. Mutta muutama asia, jonka haluan sanoa:

Ensimmäistä kertaa eduskunnan seurantaryhmä sai selonteon luonnoksen nähtäväkseen, esitti siihen kommentteja, joita otettiin myös huomioon. Näin pyrimme siihen, että näitä ulko- ja turvallisuuspolitiikan linjauksia valmistellaan oikeasti laajalla pohjalla. Aiemmin seurantaryhmät ovat tehneet omat erilliset linjauksensa. Tämän tiedän aika hyvin ollessani edellisen ulkoasiainvaliokunnan puheenjohtaja. Tämä on syytä tehdä selväksi, että nyt on menty avoimempaan ja edelleen isommin eduskunnan huomioivaan suuntaan. Tämä on hyvä asia.

No, sitten prosessista. Yleensä, jos sisältö kelpaa, niin sitten prosessiin puututaan. Tietysti on oikeus sitä arvostella.

Minä selitin tätä brexit-kysymystä mutta sanonpa sen joka tapauksessa jonkinäköisenä kokemuksena siitäkin järjestelmästä. Äänestettiin sitten jäämisen tai lähtemisen puolesta, niin se on ihan selvä, että se vaikuttaa Euroopan unioniin. Ei ole kysymys siis siitä, että jos britit jäävät, niin mikään ei muutu. Kaikki muuttuu, ja vain muutos on pysyvää. Sen takia katson, että on parempi, että hallitus toimii ohjelmansa mukaisesti, tekee ajallaan nämä asiat. Muuten ainoa, mitä hallitus olisi saanut aikaan näillä alueilla, olisi ollut tilattu Nato-selvitys sellaisilta henkilöiltä, jotka ovat kyllä asiantuntijoita, mutta hallituksen kantaa ei saataisi näihin asioihin kuin ehkä sitten milloin — presidentinvaalien jälkeen, vai ketä tässä odotetaan?

Sitten muutama asia. Täällä oli hyviä havaintoja, muun muassa edustaja Tuomiojalta uhat, mahdollisuudet ja nämä, se oli hyvin rakentavaa. Haluan vielä painottaa tältä kohdilta, että me emme pidä yllä uhkakuvia, puhumattakaan, että lietsomme konflikteja, vaan nimenomaan vakaus ja turvallisuuden vahvistaminen edellyttävät sitä, että toimintalinjamme on etukäteen selkeä ja vahva ja puolustuskykymme muiden tiedossa. Tämä on hyvä asia.

Sitten, edustaja Mustajärvi, teidän puheenvuoronne oli mielenkiintoinen. Viime kaudella te ette mahtunut vasemmistoliiton eduskuntaryhmään, nyt te olette vasemmistoliiton eduskuntaryhmän ryhmäpuhujia. Mikä on muuttunut, ja miksi se on muuttunut? Tämä on minun mielestäni mielenkiintoinen asia. Ei Suomea ujuteta eikä hivuteta yhtään mihinkään, se on täysin selvä asia. Otitte harjoitustoiminnan esiin. Hyvä näin. Kansainvälinen harjoitustoiminta on osa Suomen kansainvälistä yhteistyötä, se palvelee meitä, kansallisen kriisinhallinnan ja oman kansallisen puolustuksemme kehittämisen tarpeita. Selvää on, että me suomalaiset, Suomi, valitsemme omista lähtökohdistamme sotilaallisen suorituskyvyn ja turvallisuuspoliittisen harkinnan perusteella harjoitukset, joihin osallistumme — me, ei kukaan muu.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 73/2016 vp

Edustaja Essayah otti lopuksi esiin Lähi-idän. Se on hyvin tärkeätä. Kävin henkilökoh-
taisesti sekä Israelissa että palestiinalaisalueella. Suomen viesti on hyvin selvä: kannatam-
me oikeudenmukaista, pysyvää rauhaa, kahden valtion mallia, sitä, että tappaminen, terro-
ri ja muu saataisiin suitsittua.

Vihreiden puheenvuorossa oli hyvää ympäristö ja laajasti sen ymmärtäminen, niin kuin
hallituskin tajuaa. Jos meillä ei ole oikeudenmukaista kauppapolitiikkaa Afrikassa, jos ei
niitä tuotteita oteta vastaan, me joudumme ottamaan vastaan ne ihmiset, koska he lähtevät
liikkeelle. Tämä on minun mielestäni tärkeä havainto.

Sitten tietysti hallituspuolueiden ja perussuomalaisten ryhmäpuheet olivat erinomaisia
analyysijä ja vastuullisia, isänmaan edun huomioivia, mutta kyllä täytyy sanoa, että soke-
rina pohjalla oli RKP:n puheenvuoro. Se oli teknisesti paras koskaan kuulemani RKP:n pu-
heenvuoro, ja olen kuullut monta. Kiitoksia, edustaja Wallin!

Puhemies Maria Lohela: Pääministeri Sipilä, enintään 5 minuuttia.

15.22 Pääministeri Juha Sipilä: Rouva puhemies! Ulko- ja turvallisuuspolitiikan pää-
määränä on turvata Suomen itsenäisyys, vahvistaa meidän kansainvälistä asemaamme, taa-
ta suomalaisten turvallisuus ja hyvinvointi sekä yhteiskunnan toimivuus. Keskeinen tavoite
on estää maatamme joutumasta sotilaalliseen konfliktiin. Nämä päämäärät ja tavoitteet
toimivat ohjenuorana valtionjohdolle kaikissa tilanteissa. Linjamme on Suomen pitkä lin-
ja: Suomi on sotilasliittoon kuulumaton maa, pidämme yllä vahvaa kansallista puolustus-
kykyä, kansallisen liikkumavaramme säilyttämiseksi ylläpidämme mahdollisuutta soti-
laalliseen liittoutumiseen, Naton kanssa harjoitamme käytännönläheistä yhteistyötä rau-
hankumppanina. Pidän myös äärimmäisen tärkeänä sitä, että Suomen harjoittamalle ulko-
ja turvallisuuspolitiikalle on laaja parlamentaarinen yhteisymmärrys.

Ihan muutamia havaintoja.

Ensinnäkin on luonnollista, että Euroopan unioni on Suomelle olennainen kehys. EU:n
vahva kehittyminen turvallisuusyhteisönä on Suomen etu. EU-maiden siteet ovat syvät, ja
on luonnollista, että ne ulottuvat myös turvallisuuteen. EU-maat ovat toistensa tukena
myös sotilaallisissa kriiseissä. Kun Ranska pyysi apua, niin sitä annettiin. Se oli kaikille
EU-maille itsestään selvää. Vieraillessani viime viikolla Ranskassa Suomea kiiteltiin
konkreettisesta avusta osana tätä päätöstä. Vapautamme nyt myös ranskalaisen komppa-
nian määräajaksi UNIFIL-operaatiossa Libanonissa.

Suomi ja Ruotsi ovat löytäneet toisensa myös turvallisuuspolitiikassa. Tämän selonteon
kirjauksen mukaan ulko- ja turvallisuuspolitiikassa yhteistyö Ruotsin kanssa on laaja-
alaista ja sitä edistetään yhteisten etujen pohjalta, ilman rajoitteita. Tämä tarkoittaa käytän-
nössä sitä, että voimme edetä yhteistyössä niin pitkälle kuin poliittista tahtoa löytyy. Ruot-
sin kollegani kanssa käymieni keskustelujen perusteella tiedän, että heidän ulko- ja turval-
lisuuspolitiikkansa kulmakivi on sotilaallinen liittoutumattomuus ja he eivät halua edetä
sotilaalliseen liittoutumiseen tai valtioliittoon asti Suomenkaan kanssa. Saimme tähän vah-
vistuksen myös sunnuntaina Kultarannassa. Mielestäni yhteistyötä voidaan kuitenkin sy-
ventää vielä merkittävästi ilman valtioliittoa tai sotilasliittoa.

Arvoisa puhemies! Mitä Venäjään tulee, Suomi on vastannut koko Euroopan unionin ta-
voin päättäväisesti Ukrainan kriisiin ja seisoo yhteisessä rintamassa. Toimet Krimin nie-
mimaalla ja Itä-Ukrainassa tuomitaan. Minskin sopimuksen tinkimätön toimeenpano on
avain sanktioista luopumiselle. Mutta kriisinkin aikana on käytävä dialogia. Tuen presi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 73/2016 vp

dentti Niinistön perusteluja, miksi hän on kutsunut presidentti Putinin Suomeen. Myös hallitus on tietoisesti lisännyt dialogia Venäjän kanssa.

Arvoisa rouva puhemies! Suomen kumppanuus Naton kanssa on kestänyt kohta neljännesvuosisadan. Natolla on keskeinen merkitys Euroopan turvallisuudelle. Natolla on merkitystä myös Baltian maiden ihmisten turvallisuudentunteelle ja sitä kautta koko Itämeren turvallisuudelle. Jännitys Itämerellä on lisääntynyt. Puolin ja toisin raudan ja aktiviteetin lisääntyminen alueella lisää riskiä myös onnettomuuksiin ja tahattomiin selkkauksiin. Esimerkiksi pimeänä eli ilman transponderia lentävät lentokoneet aiheuttavat vaaran paitsi toisilleen myös siviilikoneille.

Arvoisa puhemies! Uskon, että ulko- ja turvallisuuspoliittinen selonteko on vahva pohja Suomen politiikalle. Se antaa realistisen kuvan toimintaympäristöstämme: on uhkia, ja niihin varaudutaan, mutta on myös mahdollisuuksia, joihin voimme tarttua. Suomi ei ole sivustakatsoja vaan aktiivinen vaikuttaja. On tärkeää, että aktiivisella ulko- ja turvallisuuspolitiikalla teemme yhdessä osamme vakaamman, turvallisemman ja oikeudenmukaisemman maailman rakentamiseksi.

Puhemies Maria Lohela: Hyvä. Sitten siirrymme debattiin. Pyydän siihen osallistuvia ilmoittautumaan. — Edustaja Vanhanen ensimmäisenä.

15.27 Matti Vanhanen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä käyty ensimmäinen keskustelukierros osoittaa sen, mikä demokratiassa on luonnollista, että ryhmien välillä on selvästi myös eroja, mutta ne esitettiin tavalla, joka ei estä sitä, etteikö tässä hetkessä ja ajassa kyetä myös vastaamaan selontekoon yhteisellä tavalla. Uskon, että tämä luo edellytykset vastaukseen, josta eduskunta voisi olla yksimielinen. Melkein kaikki korostivat sitä, että erityisesti pienen maan kannalta on olennaista tämä sopimuksenvaraisuus kansainvälisessä yhteistoiminnassa, sopimusten kunnioittaminen, niiden noudattaminen. Minä itse asiassa luulen, että meidän suurin haasteemme tässä eduskuntakäsittelyssä tulee olemaan se, millä tavalla me itse määrittelemme vastauksemme siihen, millä tavalla me olemme valmiita toteuttamaan ja noudattamaan sitä valtiosopimusta, joka on EU:n perussopimuksena, Lissabonin sopimuksena, tunnettu, ja sen solidaarisuus- ja keskinäisen avunannon lausekkeisiin liittyen. Minusta on tärkeää, että myös Suomesta tässä kysymyksessä lähtee (Puhemies koputtaa) sellainen ymmärrettävä yhtenäinen viesti (Puhemies koputtaa) myös muille EU-kumppaneille, ja sitä nyt kesän yli pitää ryhtyä... [Puhemies keskeytti puheenvuoron puheajan ylityttyä.]

15.28 Simon Elo ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Selonteossa linjataan, että Suomi tiivistää suhteitaan Kiinaan. Erityisesti korostetaan Suomea kiinnostavia Kiinan kannalta ja Kiinan kehityksen kannalta oleellisia aloja. Suomi on Aasian infrastruktuuri-investointipankin eli AIIB:n perustajajäsen — allekirjoitimme perustamisasiakirjan noin vuosi sitten. Tähän liittyy Kiinan uusi silkkitie, joka menee maa- ja merireittejä aina Aasiasta Eurooppaan asti. Silkkitie on maailman kaikkien aikojen suurin rakennusprojekti. Infrastruktuurihankkeiden ketju muodostaa maailman suurimman taloudellisen käytävän, jonka vaikutuspiiriin kuuluu 4,4 miljardia ihmistä ja asuinalueet muodostavat 19 biljoonan euron vuotuisen liikevaihdon. Aasiassa on jo nyt yli 500 miljoonaa keskiluokkaista kuluttajaa. Kysynkin vielä hallitukselta: miten hallitus aikoo tukea suomalaisten yritysten mahdollisuuksia saada rakennushankkeita silkkitien varrelta?

Pöytäkirjan asiakohta PTK 73/2016 vp

15.29 Ilkka Kanerva kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vakavin asia tässä keskustelussa tänään on se sapelinkalisteluun liittyvä syyttely, jota sanotaan yhden osapuolen tekävän Itämeren piirissä. Menkää kysymään Ukrainasta: viimeisen vuorokauden aikana taas kaksi sotilasta kuollut, viisi haavoittunut. Tämä tarina on jatkunut kaksi vuotta — kaksi vuotta, vakava asia. Näin ollen kannattaa hieman katsoa, ketä syyttää, kenet ottaa tikun nokkaan. On kysymys siitä, että Euroopassa on kaksi raidetta: joko voimapolitiikan tie, josta tiedämme, miten se koskettaa pieniäkin valtioita, tai sopimuksenvarainen, kansainvälisiin sopimuksiin, sitoumuksiin, kansainväliseen oikeuteen liittyvä tie, jossa kunioitetaan pelisääntöjä. Suomen on tehtävä kaikkensa, jotta tuo tie tulisi valtavirraksi.

15.30 Erkki Tuomioja sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuuntelin keskustelua sillä korvalla, mitenkä eduskunnassa voidaan jatkossa pystyä kokoamaan yhteinen näkemys eduskunnan vastaukseen. Luotan siihen, että se on mahdollista. Meillä oli hyvä yhteisymmärrys seurantaryhmässä, ja toivottavasti se myöskin jatkuu. En näe tässä mitään erityisempiä esteitä. Toki se tarkoittaa sitä, että silloin kuljetaan tietyllä lailla valtaviiran mukana, ja se tarkoittaa sitä, että ikään kuin äärimmäisiä mielipiteitä ei sellaisenaan nyt kyllä kirjata. En usko, että me edustamme tällaisia, mutta ymmärrän täysin, että ei eduskunnan vastausta kirjoiteta juuri sen mukaan kuin minkä me näkisimme parhaana mahdollisena. Mutta ei se ole kenenkään muun vaan se on eduskunnan vastaus, ja olisi suotavaa, että se todella syntyisi laajalla yksimielisyydellä. Tässä suhteessa ehkä selvimmin tarkastelun paikka on RKP:llä, joka selvästi halusi poiketa tästä, ja ehkä kokoomuskin sitten joutuu tätä omaa Nato-kantaansa vielä pohtimaan, millä lailla sitä halutaan muotoilla. (Puhemies koputtaa) Mutta pidän tärkeänä sitä, että voisimme tästä päästä yhteisymmärrykseen.

15.31 Krista Mikkonen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On totta, että muutosta tapahtuu koko ajan, ja varmasti tämän selonteon antamisen ajankohta sinänsä on huono, jos se jää jotain yksittäistä päätöstä odottamaan. Mutta ongelma tässä minun mielestäni on nyt se, että tämä jää kolmeksi kuukaudeksi seisomaan ja eduskunta aloittaa käsitteilyn vasta syksyllä. Siinä mielessä toki olisi toivonut, että hallitus olisi tuonut tämän vasta syksyllä, niin kuin seurantaryhmä yksimielisesti toivoi. Ja ei vain, että keskustelu ei jatku kansanedustajien kesken, mutta ennen kaikkea minua häiritsevät nämä ajankohdat sekä tässä että Nato-selvityksessä, kun me haluamme laajaa kansalaiskeskustelua ja toinen oli ajoitettu juuri, kun ihmiset alkoivat viettämään vappua, ja nyt ihmiset ovat poistumassa juhannuksen viettoon. Minä toivon, että se kolmas selonteko, puolustuspoliittinen selonteko, ei tule sitten ihan siinä joulun alla, koska presidentti Niinistö on hienosti luonut tätä kulttuuria, että kaikki kansalaiset puhuvat ja seuraavat ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa, ja sen soisi (Puhemies koputtaa) jatkuvan ja selonteon ajoitusten tukevan sitä.

15.33 Markus Mustajärvi vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ulkoministeri Soini, ei se nyt niin tavatonta ole, jos minä pääsen pitämään ryhmäpuheenvuoroa. Viime kaudella minä pidin niitä paljon enemmän. (Naurua) Ettekä te pääse loputtomiin pakoon siitä, että vasemmiston ryhmä on mennyt viime kaudella hajalle. Onko se nyt ihme, jos 14 kansanedustajaa jostain asiasta on kovastikin eri mieltä, kun muistelen teidän juttuanne Uuden Suomen nettilehdessä vuodelta 2008. Se löytyy muuten, jos olette kiinnostuneita, hakusanoilla "Soini onkin Nato-mies". Se oli sen jutun otsikko. Ja kun nostatte nämä meidän erimielisyytemme esille, niin mikä siinä oli mielenkiintoista? Te onnistuitte puolue-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 73/2016 vp

johtajana olemaan eri mieltä puolueenne kanssa, sitten te olitte eri mieltä eduskuntaryhmänne kanssa, ja kun ottaa tämän historiallisen ulottuvuuden vielä, niin panee epäilemään, että te olette onnistunut olemaan eri mieltä itsennekin kanssa. (Naurua) Eikö kuitenkin olisi rehellistä, vaikka tämä pohjapaperi on hallituksen paperi ja siinä oli erillinen seurantar ryhmä, ainakin puoluejohtajana kertoa, mikä teidän Nato-kantanne on?

15.34 Stefan Wallin r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämän selonteon valmistelun alla on käyty keskustelua myös aikataulusta: onko nyt se oikea aika antaa selonteko, vai olisiko ollut parempi ajankohta vasta syksyllä? Tiedämme kuitenkin varsin hyvin, että jo ylihuomenna tapahtuu sellaista, jolla voi olla perinpohjaista vaikutusta yhteistyökuvioihin Euroopassa ja myöskin suoria vaikutuksia Suomeen. Britit äänestävät torstaina brexitistä, toivottavasti brexitiä vastaan. On vaikeaa, jopa mahdotonta, ennakoida tilannetta ja lopputulosta tällä hetkellä. Ei saisi maalata pirua seinälle, mutta päivänselvää on se, että jos britit jättävät unionin, sillä on myös suoria vaikutuksia Euroopan ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan. Kuten ministeri Soini sanoi, jos näin käy, niin kaikki muuttuu.

Kysyisin, miten hallitus on tarkemmin varautunut tällaiseen mullistavaan muutokseen Euroopassa nimenomaan ulko- ja turvallisuuspoliittisesta näkökulmasta.

15.35 Sari Essayah kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tästä on hyvä jatkaa. Kristillisdemokraatit eivät ole pelkästään kritisoineet tätä ajankohtaa ajankohtana vaan juuri sitä, mitä tuossa edustaja Wallin totesi, onko hallituksella näkemyksiä siihen — kun EU:ssa ollaan nyt sitten turvallisuuspolitiikkaa todennäköisesti tiivistämässä joka tapauksessa — miten me suhtaudumme tähän. Tuntuu vähän siltä, että kun asiat EU:n sisällä ovat sekaisin, niin sitten tuo yhteinen ulko- ja turvallisuuspolitiikka ja sen ympärillä tiivistyminen näyttäisivät olevan jonkinlainen tie ulos. Ranska on muun muassa esittänyt sitä, että pitäisi kutsua koolle ylimääräinen kokous Lähi-idän rauhanprosessin aktivoimiseksi. Kuitenkin samanaikaisesti odotamme sitä, että kvartetti, johon kuuluvat EU, YK ja myöskin Venäjä ja USA, kaikki osapuolina, tuo oman esityksensä. Eli tällaisia irtiottoja tapahtuu. Onko Suomi suhtautumassa näihin irtiottoihin myönteisesti, ja miten me ylipäättänsäkin suhtaudumme tähän, jos hyvin nopealla tahdilla tätä tiivistyvää turvallisuusyhteistyötä aletaan viemään eteenpäin?

15.36 Antti Kaikkonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämän selonteon ajoituksesta on ollut polemiikkaa, ja merkittävin puute siinä on juuri se, että tästä puuttuu nyt syvälinen analyysi Ison-Britannian kansanäänestyksestä ja Naton Varsovan-huip-pukokouksesta. Mutta tälläkin voidaan aivan hyvin mennä. Eduskunnan kannalta tämän voi nähdä myös sillä tavalla, että tämä ajoitus itse asiassa korostaa eduskunnan analyysin ja linjauksen merkitystä. Nythän analyysi ja linjaus tehdään tässä talossa syksyllä, kun näitä asioita punnitaan. Eduskunnan arvo tässä suhteessa UTP:n linjaajana nousee entisestään.

Arvoisa puhemies! Toinen huomio vielä. Suomi—Ruotsi-puolustusyhteistyölle on vahva tuki sekä Suomessa että Ruotsissa, se todettiin viimeksi Kultaranta-keskusteluissa eilen ja toissa päivänä. Se on hyvä ratkaisu, ja uskon, että se lisää vakautta Pohjois-Euroopassa. Mutta toisaalta: Samalla kun puolustusyhteistyötä syvennetään, niin syntyy myös tarve ulkopoliitiikan yhteistyön syventämiselle ja koordinaation lisäämiselle. Onko hallitus tässä suhteessa liikkeellä, ja onko tarkoitus tiivistää ulkopoliitiikan koordinaatiota? Aivan identtisiä meidän ulkopoliitiikkamme eivät ole, vaikkakin lähellä toisiaan.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 73/2016 vp

15.37 **Eero Heinäluoma sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tätä turvallisuusympäristön muutosta on maalattu erittäin raskain pensselein. Oma isäni, vuonna 1929 syntynyt, kysyi eilen, että sotaanko tässä valmistaudutaan, kun hän oli kuunnellut viime päivien puheenvuoroja. Jos kansalaiset alkavat kokea näin, niin silloin kaikki viestit eivät ole ehkä sattuneet ihan kohdallensa. Tämä antaa ajattelemisen aihetta. Haluan kiittää pääministeri Sipilää, joka on käsitellyt vaikeita asioita erinomaisen hyvällä, hienolla ja vastuullisella tavalla — asian olennaiset puolet on tuotu esiin, mutta ilman, että lietsotaan tällaista tunnetta, että nyt ollaan sodassa tai vähintäänkin hybridisodassa.

Kiitan myös siitä, että tämä itse peruslinja säilyy: Suomi huolehtii puolustuksestaan ja pysyy sotilasliittojen ulkopuolella.

15.38 **Ville Niinistö vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitusta voi kiittää tästä päälinjasta selonteossa: Mielestäni tässä yhdistyvät vakaa toimintalinja sekä realistinen analyysi myös lähiympäristömme muuttuneesta turvallisuustilanteesta. Asioita pitää voida sanoa ääneen, jos jotain muuttuu, se on osa kansalaiskeskustelua, mutta toiminnassa pitää olla vakautta ja malttia, ja siltä se näyttää.

Mutta haluan kiinnittää huomiota yhteen asiaan, joka selonteossa jää vähemmälle. Meidän toimintaympäristömme on muuttunut myös pohjoisella merialueella eli arktisella merialueella. Siellä jäiden vetäytyminen ja ilmastomuutoksen eteneminen lämmittävät aluevesiä kaksi kertaa nopeammin kuin ilmaston lämpeneminen muualla etenee, ja siellä on myös turvallisuusjännitteiden riski kasvamassa. Samoin arktinen merialue on maailman ainoita merialueita, jolla ei ole perustettu luonnonsuojelualueiden verkostoa, ei ole rajoitettu merenkulun turvallisuusriskejä riittävän pieniksi onnettomuuksien varalta ja luonnonvarojen hyödyntämisen pelisäännöt ovat kesken. Hallitus ei tässä linjaa niin kuin arktisessa strategiassa 2013, että Suomi ajaa tämän aivan keskeisen napa-alueen täyssuojelua ja (Puhemies koputtaa) luonnonsuojelun edistämistä alueella — voitteko sanoa, oletteko vielä vuoden 2013 strategian takana?

15.39 **Pertti Salolainen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämä tilanne todella tulee korostamaan eduskunnan roolia sillä tavalla, että kun tämä noin kolmen kuukauden kuluttua tulee tänne saliin uudestaan, niin sitä ennen ehtii varmasti tapahtua aika paljon.

Tässä kysyn vain lyhyesti, että nyt kun tätä Nato-keskustelua käydään, siinä tahtoo jäädä vähän varjoon se erittäin keskeinen alue, joka todetaan hyvin täällä selonteossa, eli se, mikä tulee olemaan Euroopan unionin rooli tässä turvallisuuspolitiikassa. Te, pääministeri, kävitte juuri presidentti Hollanden kanssa keskustelua, ymmärtääkseni, myöskin turvallisuuspolitiikasta, ja täällähän todetaan hyvin selkeästi, että pitää vahvistaa tätä Euroopan unionin yhteistä valmiutta ja puolustusta — ja täällä mainitaan myöskin, että yhteistyössä Naton kanssa Euroopan unionin yhteistyötä. Minkälainen käsitys teillä ja ulkoministerillä on nyt siitä, mitä nämä sanat pitävät takanaan, kun olette näitä keskusteluja käyneet?

15.41 **Li Andersson vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Itämeren turvallisuusympäristö on Venäjän toimien myötä muuttunut. Tämä on tosiasia. Toisin kuin tässä selonteossa todetaan, on näiden jännitteiden kasvamiseen myötävaikuttanut myös sotilasliitto Naton läsnäolo Itämeren alueella. Mielestäni tämäkin on tosiasia, joka pitää olla mahdollista todeta tämänkaltaisessa selonteossa. Sotilaallinen liittoutumattomuus lisää turval-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 73/2016 vp

lisuutta Suomessa ja on tärkeä osa juurikin sitä Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan enustettavuutta ja luotettavuutta, jonka tärkeyttä on tuotu esille tässä monissa puheenvuoroissa tänään.

Tämän lisäksi on painotettu aktiivisen vakauttamispolitiikan tärkeyttä, ja juuri tätä olisi itse toivonut, että olisi käsitelty enemmän tässä selonteossa. Nyt tämä tärkeä osa Suomen ulkopoliitikasta jää aika pitkälti ilman sisältöä. Eli mikä on pääministerin näkemys, miten Suomi voisi toimia nykyistä aktiivisemmin näiden Itämeren jännitteiden purkamiseksi?

15.42 Veera Ruoho ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Selonteon mukaan Suomi vahvistaa toimia muuttoliikkeen perussyiden ja hauraiden valtioiden osalta. Suomi vaikuttaakin erityisesti Lähi-idässä, Afganistanissa ja Afrikassa perussyihin, joiden vuoksi ihmiset joutuvat lähtemään kotikonnuiltaan. Suomi osallistuu poliittisten ratkaisujen etsimiseen ja sotilaallisiin ja siviilikriisinhallintatoimiin lähtö- ja kauttakulkumaissa. Näin vaikutetaan maiden hallinnon kykyyn ehkäistä ja hillitä vakavaa rikollisuutta, väkivaltaa, ihmissalakuljetusta ja terrorismia. Siviilikriisinhallinnalla tuetaan kohdemaiden omaa kapasiteettia, oikeusvaltiokehitystä ja hyvää hallintoa. Siksi siviilikriisinhallinta on tärkeä painopiste. Selonteon mukaan Suomi toimii sen puolesta, että naiset osallistuvat entistä laajemmin rauhan ja turvallisuuden rakentamiseen. — Kiitos.

15.43 Anna-Maja Henriksson r (vastauspuheenvuoro): Värderade fru talman! Den här redogörelsen är rakt på sak, den är ärlig, någonting som vi uppskattar i svenska folkpartiet. Och jag vill också säga det att jag tror att vi alla är eniga om att vi behöver fördjupa vårt samarbete med Sverige. Det kom också mycket tydligt fram i Gullrandadiskussionerna att det finns ett ömsesidigt behov, man ser en ömsesidig nytta, och den linjen ska vi fortsätta på.

Arvoisa puhemies! Näissä Kultaranta-keskusteluissa tuli erittäin hyvin esille se, että tässä on meillä yhteinen intressi mennä eteenpäin yhdessä, syventää yhteistyötä Ruotsin kanssa, ja myös tässä salissa vaikuttaa juuri tästä asiasta olevan suuri suuri yhteisymmärrys, ja kiitos siitä.

Mutta näissä keskusteluissa tuli myös esille se, että tällä hetkellä Ruotsissa pääministeri Löfven on lyönyt kiinni sen, että Ruotsi on edelleen sitoutumaton maa ja tulee näin olemaan ainakin niin kauan, kun sosialidemokraatit ovat vallassa. Samalla tiedetään, että Ruotsissa toinen osapuoli eli porvarillinen puoli ajattelee toisin. (Puhemies koputtaa) Millä tavalla hallitus tulee seuraamaan tätä, ettei käy niin, että Ruotsi hakee... [Puhemies keskeytti puheenvuoron puheajan ylityttyä.]

15.44 Peter Östman kd (vastauspuheenvuoro): Värderade talman! Som Henriksson nämnde innehåller ju det här också andra saker än bara redogörelse om militärallianser.

Niin kuin ulkoministerikin totesi, Euroopassa on tapahtunut terroristi-isku ja EU:n sisäinen kehitys ja solidaarisuus ovat koetuksella. Tässä tilanteessa olisi ehdottoman tärkeää, että EU:ssa olisi terrorismin torjunnassa yhtenäinen näkemys ja työkalut, mutta näin ei kuitenkaan vielä ole kaikilta osin. Turvallisuusviranomaisilla ei ole edelleenkään pääsyä EU:n alueella oleviin oleellisiin tietokantoihin.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 73/2016 vp

Kysyisin kolme kysymystä hallitukselta: miten viranomaisten tietojenvaihto onnistuu tänä päivänä käytännössä, miten ECRIS-direktiivi etenee, ja miten esimerkiksi Balkanilla toimivat laittomat asemarkkinat saataisiin kuriin?

15.45 Seppo Kääriäinen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Seurantaryhmän puheenjohtajana totean sen, että ihan alun perin valitsimme sen tien, että pyrimme vaikuttamaan valmisteltavana olevan selonteon sisältöön, olletikin kun puhemiesneuvosto tässä asettamiskirjeessään totesi, että tarvittaessa tämä ryhmä voi ottaa kantaa valmistelussa oleviin esityksiin. Emme siis lähteneet oman paperin tekemiseen — jonka olisimme kyllä pystyneet tekemään ja osanneet myös tehdä, priimalaattua. Mutta valitsimme vaikuttamisen tien. 15 palaveria pidettiin, ja palautettakin pystyimme antamaan. Siinä tietysti ulkoministeri on oikeassa, että me saimme luettavaksemme kyllä versioita, mikä oli tietysti hyvä asia, pienoisen nyhtämisen jälkeen, mutta se on tässä sivuseikka.

Olennaista on se, että me saatoimme tehdä yksimielisen palautteen, kaksi kappaletta, yksimielisen palautteen eduskunnasta. Se on minusta jo saavutus, joka toivottavasti ohjaa sitten jatkotyötäkin, kun mennään puolustuspoliittisen selonteon valmistelun puolelle tässä kesän ja syksyn aikana. Ja sikäli kuin olen ymmärtänyt, niin myös tämä selonteko itsessään kehittyi jossakin määrin tämän antamamme palautteen seurauksena. Mihin suuntaan, sitä voi itse kukin arvioida, mutta sanoisin, että tasapainoisempaan suuntaan. (Puhemies koputtaa) Opiksi on otettava, ja toivon, (Puhemies: Aika tuli jo täyteen!) että puolustusselonteon yhteydessä tämä myös tehdään.

15.47 Antti Rinne sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Myös minä osaltani haluan kiittää siitä, että nämä peruslinjaukset Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan osalta tässä selonteossa on rakennettu perinteiseen malliin. Haluan myös kiittää omalta osaltani, miten pääministeri on noita Kultaranta-keskusteluja kuunnellut. Nostan yhden asian esille täällä, joka tuntuu olevan sekä Ruotsin pääministerin että myös tasavallan presidentin huolena noissa keskusteluissa. Se oli tämä sääntöpohjaisen toiminnan rapautuminen kansainvälisellä kentällä.

Haluaisin nyt tässä yhteydessä kysyä ulkoministeri Soinilta, miten hallitus tämän selonteon pohjalta on ajatellut, ja ulkoministeriö, tätä sääntöpohjaista toimintaa laajemmin vahvistaa. Täällä on nostettu esille tämä YK:n peruskirja ja sen valtioitten väliset toimintaperiaatteet. Täällä on nostettu kauppajärjestelmä ja täällä on nostettu kansainvälisten järjestöjen toimintakyky ja tehokkuus esille. Mutta onko olemassa näiden asioiden lisäksi konkreettisia suunnitelmia tämän sääntöpohjaisen toiminnan vahvistamiseksi?

15.48 Pirkko Mattila ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kiitoksia ulkoministerille selonteon esittelystä ja myös pääministerille vastauksista. Tässä selonteko on.

Monessa keskustelussa ja puheessa on noussut esille arktinen alue, joka mainitaan toki myös tässä selonteossa ja josta todetaan, että tilanne on säilynyt toistaiseksi suhteellisen vakaana. Venäjä on siellä merkittävä toimija, mutta niin on myös Suomi ja varmasti vain hyvällä. Tämä on ymmärretty jo pitkään ja arktista strategiaa on tehty moneen otteeseen. Arktisen mahdollisuuksia on tietenkin hyödynnettävä ymmärtäen sen herkkyyden, alkupe-
räiskansojen asema. Mutta siellä on myös mahdollisuuksien löytämistä, uskoisin niin.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 73/2016 vp

Kristillisdemokraatit esittivät sangen mielenkiintoisen esityksen tämmöisen osaamisen vastuuhenkilöstä, mutta haluaisin kysyä ulkoministeriltä, onko nyt konkreettisia askelia jo tällä hallituskaudella löydettävissä arktisen hyödyntämiseksi.

15.49 Pekka Haavisto vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Selonteko puhuu paljon sotilaallisesta yhteistyöstä, puolustuksesta, ja se on näinä aikoina ymmärrettävää. Mutta tässä on vähemmän huomioita siitä, että myös rauha tarvitsee rakenteita. Eli jos haluamme olla Suomea aktiivisia, meidän pitäisi miettiä, mitä Suomi esittää EU:n avunanto- ja solidaarisuuslausekkeiden osalta, mitä Suomi esittää asevarustelun hillitsemisen osalta, ydinasesopimusten osalta, mitä Suomi esittää rauhanvälityksessä. Mielestäni näitä voisi eduskunnan vastauksessa ottaa vahvemmin esiin.

Sitten minulla olisi ulkoministerille kysymys, joka liittyy Suomi—Ruotsi-yhteistyöhön. Olemme puhuneet paljon viikonloppuna siitä, mikä meitä erottaa, mikä yhdistää. Yksi asia erottaa: Ruotsi on tehnyt kahdenvälisiä sopimuksia Yhdysvaltojen kanssa ja myöskin Tanskan ja Englannin kanssa puolustusyhteistyöstä. Onko ajatuksena, että tämä Suomen ja Ruotsin kehittyvä yhteistyö toisi kuitenkin tämmöisen puolustusyhteistyösopimuksen, vaikka ei toisikaan puolustusliittoa?

15.50 Jaana Pelkonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kuten selonteostakin hyvin käy ilmi, radikalisoituminen on kasvava ja vakava uhka myös meillä Suomessa. Suomesta on lähtenyt taistelemaan terroristijärjestö Isisin riveihin useita kymmeniä vierastaistelijoita, ja muutama kymmen heistä on palannut takaisin Suomeen. Eri-tyisesti nämä Suomeen palanneet vierastaistelijat muodostavat vakavan uhan.

Vierailimme hiljattain puolustusvaliokunnan kanssa Saksassa, jossa Saksaan palanneita vierastaistelijoita on tuomittu oikeudenkäynneissä, ja Saksassa terroristiepäilyiltä myös poistetaan matkustusasiakirjoja, kuten passeja. Hallituksen hiljattain antaman esityksen mukaan matkustaminen terrorismirikoksen tekeminen mielessä tulee rangaistavaksi myös Suomessa, mutta tämä yksinään ei riitä. Meidän pitää antaa selkeä signaali siitä, että Suomesta ei lähdetä taistelemaan terroristijärjestöjen riveihin — saati palata ilman tuntuvaa rangaistusta. Kysyisin ministereiltä: koska meillä ryhdytään tässä asiassa toimeen?

15.51 Aila Paloniemi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Globaalien turvallisuusongelmien ratkaisuisa on ilman muuta, kuten täällä on todettu, perussyihin puuttumista painotettava. Rauhanvälityksen, ihmisoikeuksien, demokratian ja oikeusvaltiokehityksen merkitys on aivan olennainen, jos me haaveilemme rauhanomaisesta tulevaisuudesta.

Suomelle osana Eurooppaa Afrikan, erityisesti Pohjois-Afrikan, kehitys on ratkaisevan tärkeä. Kansainvaelluksen kaltaisen muuttoliikkeen vaihtoehtoja on olemassa. Vaihtoehtona on perinteisen kehitysavun lisäksi EU:n laaja ja kunnianhimoinen yhteistyö esimerkiksi kaupan, elinkeinoelämän kehittämisen, maatalouden, koulutuksen, kestävän kehityksen, talouskasvun — ja niin edelleen — saroilla. Keskustan ryhmä tekee UTP-linjauksen, jossa esitämme, että EU laatisi kunnianhimoisen Afrikka-strategian kehityksen nopeuttamiseksi ja aikaansaamiseksi. Minusta se olisi erinomainen ajatus. Voimmeko sitä edistää, kysyn ministereiltä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 73/2016 vp

15.52 **Paavo Arhinmäki vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Wallin piti ryhmäpuheenvuoron, jossa Nato-purjeet liehuivat kuin moderaattien puoluekokouksessa Ruotsissa konsanaan. Ulkoministeri Soini piti puheenvuoroa "teknisesti erinomaisena", mitä tämä sitten tarkoittaakaan. Ehkä ministeri Soinin lausunto vuodelta 2008 "mieluummin Nato kuin EU" antaa tästä jotain osviittaa näin brexitin alla.

Arvoisa rouva puhemies! Venäjän asevoimien tekemä kansainvälisen oikeuden vastainen Krimin valloitus ja sodan lietsominen Itä-Ukrainassa on täysin tuomittavaa, ja se heijastuu myös jännittyneisyytenä Itämeren alueelle. Nyt tässä ohjelmassa hallitus linjaa, että Naton läsnäolo ja toiminta vakauttavat alueen turvallisuutta Itämeren osalta. Itse näkisin pikemminkin niin, että meidän pitäisi toimia jännitteiden purkamiseksi niin Venäjän kuin Naton osalta, ja pidän erikoisena linjausta, että olisi hyvä, että Itämerellä on entistä enemmän asevoimia. Eikö olisi hyvä, (Puhemies koputtaa) että täällä olisi entistä vähemmän?

15.53 **Eva Biaudet r** (vastauspuheenvuoro): Ärade talman! Precis som riksdagsledamot Aila Paloniemi här så vill jag också ta fasta på de punkter som handlar om betoningen av inre och yttre säkerhetssamband och dessutom också jämställdhet och mänskliga rättigheter som utgångspunkt. Europa är naturligtvis inte heller den kontinent som är mest förutsägbar just nu i sin politik. Vi har rekordstort stöd för populismen och en tredjedel av regeringarna är inkluderade eller stöder, är beroende av populisternas stöd och extremhögerns stöd. Vi ser också i brexit att en stor del av debatten handlar om främlingsfientlighet och har en säkerhetspolitiskt dimension på det viset.

Jag undrar också här vad regeringens målsättningar inom Europa är. På vilket sätt stöder avtalet med Turkiet om handel med flyktingar, som alla internationella människorättsorganisationer har kritiserat, det att vi nu poängterar människorättsavtal och internationella folkrätten? Jag önskar att riksdagen i sitt svar kommer (Puhemies koputtaa) att fästa större uppmärksamhet vid de här frågorna.

15.56 **Ilkka Kanerva kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hieman ensin edustaja Haaviston kanssa samasta tematiikasta. Ruotsi ilmoittaa olevansa alliansfrihetin linjalla mutta samanaikaisesti rakentaa sopimuksia useiden Nato-kumppanimaiden kanssa kiinteiksi ja samalla tekee Naton kanssa myöskin host nation support -sopimuksen, niin kuin on tapahtunut. Meidän pitää myös päästä Ruotsin kanssa eteenpäin tällä linjalla. Minä kysyisin, seuraammeko me, ulkoministeri, tätä Ruotsin kanssa tapahtuvaa asiaa niin, ettei pääse tapahtumaan mitään niin pitkälle menevää, joka muuttaisi tätä asetelmaa. Kysyisin, että kun on aihetta koordinoita, niin kuin Kultarannassa oli puhe, myös eräitä ulkopoliittisia näkökantoja Suomen ja Ruotsin välillä, niin voitaisiinko ajatella, että Suomella tässä yhteistyörakenteessa olisi erittäin aktiivinen rauhanvälityksen toimijan rooli työjaollisesti.

15.57 **Erkki Tuomioja sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nämä sopimukset on ehkä avattava vähän tarkemmin sillä tavoin, että Suomellakin on erittäin suuri pino erilaisia yhteistoiminta- ja yhteisymmärrysasiakirjoja puolustuksen alalla monien maiden kanssa. Itse asiassa nämä Ruotsin sopimukset eivät ole mitään valtiosopimuksia, sellaisiahan Yhdysvallat ei edes tee, eivätkä ne sisällä elementtejä, jotka olisivat sotilasliiton velvoitteita ja sitovia. Sen sijaan ne sisältävät samoja asioita kuin mitä meidän Suomessakin toki tulee pyrkiä varmistamaan, eli että meillä on mahdollisuus käyttää parasta mahdol-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 73/2016 vp

lista teknologiaa, saada sitä tietoa ja sitä osaamista, jota tällainen yhteistyö antaa. Tässä suhteessa en näe, että meillä on mitään syytä dramatisoida tätä, mutta on oltava tässä mukana ihan omien etujemme pohjalta.

Puhemies Maria Lohela: Otetaan vielä edustajat Haavisto, Terho, Savola, Heinäluoma, ja sitten ministeri Soinille vastaus.

15.58 Pekka Haavisto vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä on kiinnostava kysymys myöskin sen takia, että täällä on viitattu siihen, että Ruotsissa, niin kuin tietysti kaikissa demokratioissa, vaalit tuovat uutta johtoa, saattavat muuttaa ajattelutapaa, saattavat muuttaa painotuksia. Kun tämän hallituksen aikana — ja kiitän siitä, ulkoministeri, puolustusministeri, pääministeri — olette tehneet erittäin hyvää yhteistyötä Ruotsin kanssa, laajentaneet yhteistyöaluetta eri sektoreille, minusta olisi hyvä, että tämä yhteistyö kirjattaisiin alas ja sen yhteistyön tavoitteet ja tämäntyyppiset sekä sitä ajatellen, että siellä joskus hallitukset vaihtuvat, että sitä ajatellen, että täällä hallitukset vaihtuvat. Se olisi myöskin läpinäkyvyyden kannalta hyvä.

15.59 Sampo Terho ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos minunkin puolestani ministerille selonteosta. Selonteosta saa selvän kuvan turvallisuusympäristön muutoksesta ja Suomen tavoitteista siinä. Korostitte voimakkaasti, että vain muutos on pysyvää ja muutos on ollut yhä kiihtyvää eikä muutos välttämättä ole mennyt parempaan suuntaan Suomen kannalta. Selonteossa sanotaan erityisesti, että muutoksia on jatkossa pystytävä ennakoimaan paremmin, paremmin kuin tähän saakka, mikä on tietenkin tärkeä osa valmistautumista hyvin erilaisiin mahdollisiin tilanteisiin, mitä voimme kohdata. Selonteossa korostetaan myös yhtenä näistä painopisteistä kriisinsietokyvyn vahvistamista, mikä nähdäkseni onkin erittäin tärkeää: meidän on hyvin vaikea ennakoida, minkälaisiin erilaisiin tilanteisiin saatamme joutua, joten me tarvitsemme hyvin yleisluontoistakin kriisinsietokykyä.

Mutta aivan erityisesti haluan kysyä selonteossa mainittavasta hybridikeskuksesta: mistä siinä on kysymys, ja liittyykö se juuri näihin (Puhemies koputtaa) edellä mainitsemiini teemoihin, jotka nostin esiin?

16.00 Mikko Savola kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämä selonteko luo realistisen kuvan nykytilasta. Jännittyneisyys on todellakin Euroopassa lisääntynyt, eikä se missään tapauksessa ole hyvä asia. Mutta tärkeä osa meidän ulkopolitiikkaa on tietysti myös viestittää se kynnys, että tänne ei koskaan kenenkään kannata suunnitella tuloaan, ja siinä tietysti kulminoituu meidän peruskulmakivemme, yleinen asevelvollisuus ja sitä kautta reserviläisiin pohjautuvat sodanajan joukot, koko Suomen puolustaminen. Tässä olennainen osa on meidän maanpuolustustahtomme, joka Suomessa luonnollisesti on korkea. Mutta pelkkä tahto ei riitä, tarvitaan myös kykyä, ja taloudelliset haasteet meillä ovat kovat. Kysyisinkin pääministeriltä meidän talouteemme viitaten: Meillä on tulossa tällä ja ensi vuosikymmenellä suuria hankintoja meidän normaalin puolustusbudjetin lisäksi. Kuinka näette valmistautumisen tähän ja tämän niin sanotun erillisrahoituksen varmistamisen, mistä paljon (Puhemies koputtaa) on puhuttu tässäkin salissa?

Pöytäkirjan asiakohta PTK 73/2016 vp

16.01 Eero Heinäluoma sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Talouskeskustelun puolella on käytetty termiä "kriisitietoisuus", ja sama termi varmaan sopii myös tänne kansainväliselle puolelle. Täällä kansainvälisellä puolella jäin kyllä miettimään sitä, että alkaako tässä olemaan riski, että tämä kriisitietoisuus kohta menee jo yli, että tätä uhkakuvien maalaamista tehdään niin tehokkaasti, että se järkyttää ihmisten perusturvallisuuden tunnetta samaan aikaan, kun kaikki päätöksentekijät kuitenkin saavat sen todellisen informaation, että me emme ole käsittelemässä mitään Suomeen kohdistuvaa akuuttia uhkaa, emme myöskään mitään EU-maihin kohdistuvaa akuuttia uhkaa. On vastuullisen valtiojohtajan tehtävä miettiä, miten asetetaan sanat sillä tavalla, ettei tule ylilyöntejä tai väärinkäsityksiä, ja se on myös tietysti meidän kaikkien tehtävä.

Ja kun kiittämään alettiin, niin haluan vielä yhden kiitoksen laittaa: pääministerin lisäksi kiitän edustaja Kanervaa siitä, että hän käsitteli kokoomuksen kannan erittäin maltillisella tavalla.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ja ministeri Soini, 3 minuuttia puhujapöytästä.

16.02 Ulkoasiainministeri Timo Soini: Arvoisa herra puhemies! Vastauksia on 50, joten nyt saa sitten valita kolmessa minuutissa.

Aloitan oppositiojohtaja Antti Rinteestä. Erittäin hyvä kysymys: mitä kaikkea sääntöpohjaisuutta? Näitten mainitsemiemme lisäksi tietysti Etyj, kansainvälinen oikeus, kansainvälinen ihmisoikeustuomioistuin, Euroopan neuvosto — kaikki nämä ovat sen lisäksi, mitä mainittiin, äärimmäisen tärkeitä. Tämä sääntöpohjaisuus on pienen maan etu.

Kiitän edustaja Kanervaa. Hän konkretisoi tuossa, että sotilaita, ihmisiä kuolee Euroopassa. Ei se ole pelottelua ja uhkakuvien luontia, kun toteaa tällaisen asian. En oikein muutenkaan ymmärrä, sanoin jo aikaisemmassakin puheenvuorossa: "Tämä ei tarkoita, että pitäisimme yllä uhkakuvia — puhumattakaan, että lietsoisimme konflikteja. Päinvastoin, vaaka ja turvallisuuden vahvistaminen edellyttävät, että toimintalinjamme on etukäteen selkeä ja vahva puolustuskykymme on muiden tiedossa." Olen valmis toittamaan ja toistamaan tämän vaikka kuinka monta kertaa.

Pari kertaa vielä sanon brexitistä. Ihmettelen kyllä, että niin hallituksessa kuin oppositiossa eivät sitä kaikki ole ymmärtäneet, että ei tällä asialla voi vatuloida. Jos brexit tulee, se kestää vähintään kaksi vuotta, ehkä kolme vuotta. Odotettaisiinko se aika koko ajan? No, eipä tietenkään odotettaisi. Ja vaikka brexitiä ei tulisi, niin Eurooppa on nyt muuttunut tämän keskustelun aikana, nyt jo. Ja sitten, kun katsottiin, täällä oli kysymyksiä Britanniaista ja EU-puolustuksesta: Aika selvä jakolinja on ollut, että monet maat, mukaan lukien isoista Ranska ja Saksa, olisivat valmiit menemään tiiviimmin EU:n yhteiseen puolustukseen. Britannia taas ei ole. Britannia katsoo, että tämä homma hoidetaan Naton kautta kaikista tehokkaimmin. Tämä on erittäin merkittävää.

Sitten Ruotsin ja Suomen välisestä UTP-yhteistyöstä ja sen vahvistamisesta. Se on hallituksen prioriteetti ja myös oma prioriteettini, ja tätä viedään konkreettisesti eteenpäin: Itämeri, rauhanvälitys, ihmisoikeudet, arktinen. Tästä arktisesta haluan sanoa — eilen käytin 6 minuutin puheenvuoron Luxemburgissa EU:n kolmannesta arktisesta tiedonannosta — että se saatiin sinne, se saatiin päätelmiin. Tässä on vastauksia edustaja Elolle ja monille muille. Se on meille äärimmäisen tärkeää, että saadaan rahoitusta ja investointeja, mutta kuitenkin myös niin, että ympäristö huomioidaan. Tämä on erittäin olennaista.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 73/2016 vp

Sitten tästä sapelinkalistelusta. Puhuin eilen ulkoministeri Steinmeierin kanssa. Sen taustalla on hieman muutakin kuin tämä lausunto. Muun muassa sisäisessä keskustelussa on Saksassa ja sen liepeillä käytetty totaalinen sota -termiä, ja se on sellainen termi, joka täytyy oikaista, ja Steinmeier oikaisi sen tällä tavalla, mikä minun mielestäni oli hyvin tehty. (Ilkka Kanerva: Hyvä pointti!)

Täällä on vielä paljon muitakin vastauksia. Haluan vastata, että myös suojelupoliisi, sisäinen turvallisuus on mukana.

Vielä aivan lopuksi edustaja Pelkoselle haluan sanoa sen, että jos suomalainen lähtee Isiin (Puhemies koputtaa) ja tekee siellä todistettavasti rikoksia, hän on niistä vastuussa.

Ja tietysti sitten rauhanvälitystoiminta — näen täällä ulkopoliittisen erityisavustajani Pekka Haaviston, ja hän tekee erityisen hyvää työtä näissä asioissa.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Myönnän vielä joukon vastauspuheenvuoroja, joiden jälkeen pääministeri vastaa.

16.07 Markku Pakkanen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On hienoa, että tällainen turvallisuuspoliittinen selonteko on saatu valmiiksi, ja keskustelu täällä sallissa osoittaa sitä. Itselle tämä ainakin on tärkeä paperi tämän vakautuspolitiikan tukemiseksi. Kysynkin ulkoministeriltä: mikä tämän vakautuspolitiikan päällimmäinen tarkoitus mielestänne on? Itse näen sen siinä, että suomalaiset tekevät yhteistä rauhan turvaamisen politiikkaa, niin kuin tuossa juuri äsken kerroitte. Tässä selonteossa myös annetaan tuki sille, että naapureiden kanssa on hyvä elää ja keskustella sovussa, elikkä tämäkin luo tätä eurooppalaista vakauspolitiikkaa. Suomalaisten on hyvä myös tunnistaa kriisinsietokyky ja varautua siihen, mihin tässä selonteossa hyvin vastataan.

16.08 Sofia Vikman kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jotkut kansanedustajat ovat kritisoineet selonteon suorapuheista tyyliä käsitellä Venäjää sekä mahdollisia uhkia. Vastaavasti voi kysyä, katoaako uhka, jos siltä ummistaa silmänsä. Nykytilanteen realistinen kuvaus ja tosiasioiden tunnustaminen eivät ole uhkakuvilla lietsontaa. Asioista on puhuttava niiden oikeilla nimillä, jotta Suomen turvallisuudesta voidaan huolehtia kokonaisvaltaisesti. Selonteko määrittelee Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan toimintaympäristöä leimaavan voimakkaan muutoksen. Suomea vastaan kohdistuvaa sotilaallista voimankäyttöä tai sillä uhkaamista ei voida selonteon mukaan sulkea pois. Itämeren heikentynyt turvallisuustilanne on syytä ottaa tosissaan. Hallitus katsoo, että Naton läsnäolo ja toiminta vakauttavat turvallisuustilannetta. On huomattava, että vakauden luominen Itämeren alueelle voi tarkoittaa myös sitä, että Suomi liittyy Natoon.

16.09 Kimmo Kivelä ps (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Niin kuin monet puheenvuorot todistavat, Itämeri on ajankohtainen. Kokemus todistaa, että kestävä rauha voi perustua joko yhden ylivaltaan tai kaikkien tasapainoon. Itämerellä ei ole mitään yhden ylivaltaa, mutta lisääntyneiden sotaharjoitusten myötä tasapaino on horjunut. Kysynkin ulkoministeriltä: voisiko Suomi olla aloitteellinen esimerkiksi yhdessä Ruotsin kanssa järjestämään jonkinlaisen "mini-Itämeri-Etykin" tyypin kokouksen, joka lievittäisi geopoliittista jännitystä Itämeren alueella?

Pöytäkirjan asiakohta PTK 73/2016 vp

16.10 **Ozan Yanar vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Venäjän aggressiosta puhuminen on ilman muuta oikein, ja Venäjän toimet Krimillä ja Itä-Ukrainassa ovat täysin tuomittavia, mutta on kyllä todella omituista, että sitten mennään mukaan Fennovoiman kaltaisiin turvallisuuspoliittisesti arveluttaviin hankkeisiin. Tässä näen ristiriitaa. Ja se, mikä on myös unohtunut tästä keskustelusta — vaikka meillä on kauniita sanoja täällä, puhutaan paljon demokratian edistämisestä ja niin edelleen — on, että huonoa Suomen ulkopoliitikassa ovat muun muassa nämä Turkki—EU-sopimukset ja niiden tukeminen. Siis EU:n ja Suomen halu jättää pakolaisia muiden harteille on johtanut todella häpeällisiin tilanteisiin. Esim. Turkki—EU-sopimus pönkittää Turkin nykyhallintoa ja sementoi sen valan, ja EU:n toimilla heikennetään niitten turkkilaisten asemaa, jotka uskovat sellaisiin eurooppalaisiin arvoihin kuin moniäänisyyteen, (Puhemies koputtaa) sanan- ja lehdistönvauteen. Suomi tukee tätä linjaa. Tämä ei ole hyvä linja.

16.11 **Mika Kari sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ulko- ja turvallisuuspolitiikka on ollut perinteisesti parlamentaarista yhteistyötä. Tätä asiaa on hoidettu hyvässä yhteisymmärryksessä. Tärkeää on, että Suomen perinteinen ja kansallinen presidentin johdolla vedetty ulkopoliittikan perinteinen linja säilyy myös jatkossa. Jatkuvuus näissä asioissa on pelkästään hyvä asia.

Tämän UTP-seurantaryhmän jäsenenä kysyn ministeri Soinilta ja pääministeriltä: Seurantaryhmän linjauksilla olisi ollut mahdollisuus päästä vieläkin syvempään lopputulokseen. Nyt aika seurantaryhmältä loppui kesken. Ministeri Soini totesi, että UTP-linjaukset otetaan puolustuspoliittiseen selontekoon. Otetaanko sinne selontekoon myös rahat: 1,2 miljardia laivoihin, 5—10 miljardia lentokoneisiin ja Puolustusvoimien muut taloudelliset paineet? Sisäisen turvallisuuden selonteko annettiin vasta eduskunnalle, ja tuosta selonteosta puuttuu 98 miljoonaa selonteon tavoitteiden toteuttamiseksi.

16.12 **Tuomo Puumala kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mielestäni edustaja Vanhanen tässä ihan ensimmäisessä puheenvuorossaan, ryhmäpuheenvuorossa, kuvasi aika hyvin tämän ulko- ja turvallisuuspolitiikan perimmäisen tarkoituksen, sen, että ihmiset voisivat elää omaa elämäänsä rauhassa. Sen takia meidän pitää pystyä sopimaan naapureitten kanssa siitä, miten yhdessä pystymme elämään. Tästä pystyy juontamaan aika hyvin myöskin sen tarkoituksen, että me pystyisimme kaikin tavoin edistämään vakautta ja kaikin tavoin rakentamaan rauhaa maailmalla. Ja tähän ei mitään rakettitiedettä ole, loppujen lopuksi aika yksinkertaisesta perusasetelmasta on kysymys. Sitten analyysimme saattavat poiketa siinä, ajattelemmeko, että tuohon tulisi pyrkiä Naton kautta vai omalla uskottavalla puolustuksella ja yleisellä asevelvollisuudella. Itse uskon siihen, että meidän pitää pitää omasta puolustuksestamme huolta ja jatkaa sotilasliiton ulkopuolella. Tuokin valinta tietysti tarkoittaa jotakin. Ennen kaikkea se tarkoittaa sitä, että resurssien pitää olla kunnossa, jotta me voimme uskottavasti oman puolustuksemme ylläpitää, ja se meidän kaikkien tulee ilman muuta ottaa huomioon.

16.13 **Hanna Sarkkinen vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomen turvallisuus ja sisäinen kehitys ovat monin tavoin sidoksissa globaaliin kehitykseen, ja se on käynyt hyvin selville viimeistään pakolaiskriisin aikana. Kehityspolitiikka on olennainen ja irrottamaton osa Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa. Kehitysyhteistyö ja siihen suun-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 73/2016 vp

nattavat varat ovat tärkeitä kohdealueiden kannalta, mutta niillä on merkitystä myös Suomen itsensä kannalta, sillä me emme elä tyhjiössä.

Pienen maan etu on toimiva, vahva ja vaikuttava YK-järjestelmä. Valitettavasti Suomi on muiden kehitysyhteistyöleikkausten ohella leikannut YK-järjestöjen rahoitusta voimakkaasti. YK-järjestöleikkaukset heikentävät Suomen kansainvälistä asemaa ja vaikeuttavat YK:n tekemää työtä osaltaan. Toivottavasti edes osa näistä järjestöjen leikkauksista voitaisiin perua uuden kehitysministerin johdolla, ja toivottavasti Suomi tukee YK-järjestelmän kehittämistä ja vahvistamista. Haluaisinkin tästä kysyä ulkoministeriltä: minkä näette tärkeimmäksi YK-järjestelmän kehityskohteista?

16.15 Lea Mäkipää ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Me elämme maailmassa, missä — Lähi-idässä ja Afrikassa, mutta osin Euroopassa — turvallisuus on kaukainen asia. Terrorismi, Isil joukkoineen, on tehnyt raakaa työtä lapsista aikuisuuteen. Ja niin kauan kuin vakaumus ja demokratia näissä maissa puuttuu, niin kauan meillä on tämä hallitsematon maahanmuutto ja turvattomuuden tunne, seuraa mittaamatonta hätää. On kysymys siitä, mitä voisimme tälle tehdä.

Toiseksi: Suomea ei uhkaa tällä hetkellä mikään valtio. Mielestäni Venäjä on edelleen meidän hyvä naapuri ja kauppakumppani pakotteiden myötä. Mutta on kysyttävä, koska nyt eilen illalla suomalainen Eurooppa-neuvoston jäsen on esittänyt, että nyt pitäisi Venäjä-pakotteista luopua: onko tämä hallituksen tahto?

Ja loppujen lopuksi: Olen sitä mieltä, että Suomi on liittoutumaton valtio (Puhemies koputtaa) ja meidän on hyvä seurata sivusta. Sananlasku sanoo, että älä mene syhyttämään. (Puhemies: Ja nyt aika on käytetty!) Ollaan... [Puhemies keskeytti puheenvuoron puheajan ylityttyä.]

16.16 Stefan Wallin r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Päinvastoin kuin Pohjois-Koreassa, täällä Suomessa monipuoluejärjestelmän ja vapaan demokratian ehkä paras puoli on se, että voi ja saa esittää omia näkemyksiä myöskin ulko- ja turvallisuuspolitiikan saralla. Oli kuitenkin aika — edustaja Tuomioja taisi silloin jo olla eduskunnassa, edustaja Arhinmäki ja minä häidin tuskin potkukouluissa — jolloin leimakirves heilahti heti jopa tässä salissa, jos yritti tarjota omia vaihtoehtoja ja poiketa valtavirrasta, siis vallasta. Nyt on tilanne onneksi toinen. RKP:llä on tuore, puoluedemokratian puitteissa syntynyt päätös Nato-jäsenyydestä, joka ymmärtääkseni pitkälti vastaa myöskin kokoomuksen linjaa. Nyt on siis tämän vaihtoehdon esille nostamisen paikka, paikka, jossa kaikki kukkaisvallan kukatkin saavat kukkia. Ei ole mikään luvan tai linjan tarkistamisen paikka, vaan avoimen keskustelun, avoimen kansalaiskeskustelun, aika ja paikka.

16.17 Erkki Tuomioja sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä muistan tämän ajan hyvinkin, koska minäkin kuului niihin, jotka saivat niin sanotun kunniamaininnan neuvostovastaisesta kirjoittelusta Ydin-lehden päätoimittajana, mutta se siitä.

Mutta tähän sananvapauteen ja vapaaseen keskusteluun kuuluu kyllä ihan sen toteaminen, että saamme olla eri mieltä RKP:n kanssa ja saamme olla myöskin sitä mieltä, että se linja, jota RKP nyt edustaa tässä asiassa, ei vastaa Suomen turvallisuusintressejä vaan voi saattaa Suomen vaaratilanteisiin. — Anteeksi nyt vain, että toteamme tämän näin, että meillä on tästä asiasta tällainen fundamentaalinen erilainen näkemys, vilpittömyyttämme toivottavasti puolin ja toisin epäilemättä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 73/2016 vp

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Vielä kolme neljä vastauspuheenvuoroa ja sen jälkeen pääministerille pari kolme minuuttia, sen verran kuin hän tarvitsee siihen.

16.18 Antero Laukkanen kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tämä selonteko ulottuu vuoteen 2025 asti, ja kun katsoin, niin siellä on yhden ainoan kerran mainittu sana "ilmastonmuutos". Kysynkin, että kun ilmastonmuutoksen myötä on syntymässä uusia tilanteita, joissa kuumuus ja vesivarojen ehtyminen voivat aiheuttaa merkittäviä kansojen liikkeitä kohti uusia asuinalueita, muun muassa Eurooppaan, niin oliko niin, että kokonaan tämä ilmastonmuutoksesta aiheutuva mahdollinen kansojen liikehdintä ei millään tavalla tullut, ei ulkoministeriössä eikä tässä ryhmässä, joka oli mukana, kertaakaan mieleen, että tämä on varmasti seuraava historiallinen iso kansojen liikehdintä ilman, että siinä olisi väkivaltaa tai muita konflikteja mukana. Mutta sellainen on erityisesti Afrikan mantereelta odotettavissa, kun katsomme, millä vauhdilla ilmastonmuutos etenee. Minusta tämä olisi ansainnut jopa ihan oman kohtansa koko tässä turvallisuusselonteossa.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Myönnän vielä seuraavat puheenvuorot: edustajat Pauli Kiuru, Katainen ja Alanko-Kahiluoto. Sen jälkeen pääministerin vastauspuheenvuoro.

16.19 Pauli Kiuru kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Selonteon aikataulu on herättänyt kysymyksiä, ja samoin herättää tietysti kysymyksiä mahdollinen Nato-jäsenyyden hakeminen, jolle jätetään selonteossa mahdollisuus avoimeksi. Kysymykseni on: onko parempi ministereiden mielestä hakea jäsenyyttä syvässä rauhantilassa, vai miten olisi, jos sitä haettaisiin kriisiytyneessä tilanteessa? Oman tulkintani mukaan kriisiytyneessä tilanteessa jäsenyyden hakeminen olisi pahimmassa tapauksessa se viimeinen negatiivinen signaali, joka saattaisi aiheuttaa jatkotoimenpiteitä. Tiedämme, että jäsenhakemuksen käsittely kestää 1—2 vuotta. Se on käsiteltävä kaikissa Nato-maiden parlamenteissa. Se on käsittämättömän pitkä aika. Onko sovittu joistain nopeutetuista aikatauluista (Puhemies koputtaa) tai mahdollisuuksista peräti salaisia sopimuksia? (PaaVo Arhinmäki: On salaisia sopimuksia!)

16.21 Outi Alanko-Kahiluoto vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Monilla eri tahoilla on kiinnostusta hyödyntää arktisen alueen luonnonvaroja. On puhuttu kilpajuoksusta arktiselle alueelle ja täälläkin on käytetty monia puheenvuoroja arktisesta alueesta. Valitettavasti tässä selonteossa asetetut yleiset rajat arktisen alueen hyödyntämiselle ovat hyvin väljät verrattuna vaikka nykyiseen voimassa olevaan arktiseen strategiaan. Ministeri Soinikin totesi, mielestäni hyvin laimeasti, että arktisella alueella ympäristö huomioidaan. Kuitenkin arktisen alueen haavoittuvan luonnon kunnioittamisen tulisi olla se lähtökohta, jolle arktisen alueen mahdollinen hyödyntäminen voi koskaan rakentua. Suomen arktisessa strategiassa vuodelta 2013 nimenomaan puhutaan arktisen alueen ympäristön kunnioittamisesta ja siitä, että taloudellinen kehitys tapahtuu ympäristön toiminnalle asettamien reunaehtojen puitteissa.

Suomi on (Puhemies koputtaa) vuosina 2017—2019 Arktisen neuvoston puheenjohtajamaa, ja kiinnostaisi kuulla tässä yhteydessä pääministeriltä, onko Suomi valmis edistä-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 73/2016 vp

mään sitä, että (Puhemies: Aika!) arktisesta alueesta ei tule luonnonvarojen ryöstökohdetta...

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Sovitut pelisäännöt...

...ja että löydetään pelisäännöt arktisellekin alueelle.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Kyllä, ja myös tässä keskustelussa. (Naurua) — Seuraavana vastauspuheenvuoro, edustaja Elsi Katainen.

16.22 Elsi Katainen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! EU:n ja Venäjän suhteet ovat valitettavasti osin umpikujassa, mikä on omiaan horjuttamaan myöskin turvallisuuden ilmapiiriä. On kuitenkin hyvä muistaa, että meillä on hyvääkin yhteistä historiaa Venäjän kanssa käytännönläheisessä yhteistyössä ja muun muassa rajaohjelmissa, joissa Venäjä on takavuosina ollut innokkaastikin mukana. Tuon vuoropuhelun edistämiseksi EU:n ja Venäjän kesken olisi nyt kyllä ihan huutava tarve. Yksi merkittävä tulppa on Venäjälle langetut talouspakotteet — ne toimivat näin — jotka eivät kuitenkaan saisi estää kanssakäymistä EU:n ja Venäjän välillä sillä tavalla kuin ne nyt tekevät. Minä kysyisinkin arvoisalta ministeri Soinilta: miltä nyt näyttää Euroopan unionin ja Venäjän välinen keskustelu, ja toimivatko nuo pakotteet odotetulla tavalla?

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Kuitenkin vastauspuheenvuoro vielä, edustaja Tuppurainen, ja sitten pääministeri vastaa.

16.23 Tytti Tuppurainen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Selonteolla on kiistattomat ansionsa, mutta oudoksun kyllä tätä ajankohtaa ja nyt viitataan tähän torstaina tapahtuvaan Ison-Britannian äänestykseen EU-jäsenyydestä ja mahdolliseen EU-eroon.

Ministeri Soini, te sanoitte, että kaikki muuttuu, ja kyllä kaikki muuttuu, mutta jotenkin te onnistuitte esittämään tämän brexitin siinä valossa, että ikään kuin mikään ei muuttuisi. Jään kyllä miettimään, onko hallituksella nyt aivan ajantasainen tilannearvio siitä, mitkä vaikutukset mahdollisella Ison-Britannian EU-erolla olisi — myös Suomen turvallisuustilanteeseen. Iso-Britannia on tärkeä tekijä EU:ssa, joka on meille turvallisuusyhteisö, se on myös meille tärkeä kumppani, ja mikä vielä tärkeämpää, Iso-Britannia on erittäin tärkeä EU:n transatlanttisen yhteyden ylläpitäjä. Nyt täytyy kyllä kysyä, arvoisa hallitus, arvoisa pääministeri, onko teillä olemassa plan B:tä. Onko teillä olemassa suunnitelma siitä, kuinka te päivitätte tätä ulko- ja turvallisuuspoliittista selontekoa sen ikävän mahdollisuuden valossa, että EU hajoaa Ison-Britannian lähdön myötä?

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ja nyt pääministeri, 3 minuuttia.

16.24 Pääministeri Juha Sipilä: Arvoisa herra puhemies! Ulkoministeri vastasi hyvin suurimpaan osaan kysymyksistä. Jotkut kysymykset jäivät auki.

Ensinnäkin, edustaja Kiuru, ei todellakaan ole mitään sopimuksia mistään, ei salaisia eikä muitakaan. Sotilaallinen liittoutumattomuus ja sen jatkuminen on hallituksen linja.

Edustaja Salolainen, kysyitte tästä EU:n kanssa tehtävästä yhteistyöstä, mitä se voisi olla. Se EU:n kanssa tehtävä yhteistyöhän tuo ensimmäisenä mieleen, että meillä on yhtei-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 73/2016 vp

nen armeija. Sen ei tarvitse olla sitä vaan hybridiuhkiin varautumista, kyberturvallisuuteen, materiaaliyhteistyöhön, puolustusmarkkinoiden kehittämiseen, jopa kehitysyhteistyöhön sillä alueella, terrorismin torjuntaan, tietojen vaihtoon, tilannekuvan vaihtamiseen, sotilaalliseen huoltovarmuusjärjestelyjen syventämiseen ja niin edespäin. (Pertti Salolainen: Myös Naton kanssa!) — Sitten Naton kanssa aivan samat teemat: hybridiuhkat, kyberuhkat, merellinen turvallisuus, yhteiset harjoitukset ja niin edespäin.

Sitten täällä joku kysyi hybridiosaamiskeskukseen liittyvästä. Tästä ehkä on vähän vääräkin mielikuva, mikä se on. Tässä tavoitellaan tällaista verkostomaista lähestymistapaa ja haetaan siihen nyt osallistuvia kumppanimaita. Se olisi hyvin pieni sihteeristö, mikä siinä on, ja toimisi verkostomaisesti, mutta tällainen puute on selkeästi havaittu, ja Suomi on siinä ollut aktiivinen ja saanut sille myöskin tukea.

Edustaja Heinäluoma, Suomeen ei kohdistu sotilaallista uhkaa. Ehkä se on selkeää täällä pöntöstä sanoa selvästi myöskin ääneen, jos tämä keskustelun sävy on väärä.

Seurantaryhmästä: Kävin seurantaryhmän kanssa, samoitte ulkoministeri on käynyt, useamman keskustelun, ja kyllä seurantaryhmän palautetta on tässä huomioitu, ja seurantaryhmän kädenjälki näkyy myöskin tässä selonteossa.

Edustaja Andersson kysyi, mitä voimme tehdä täällä Itämeren alueella. Kyllä se on juuri tämä dialogin lisääminen, ja siinä presidentti Niinistö on näyttänyt esimerkkiä ja saanut hyvin laajaa tukea myöskin tälle dialogin lisäämiselle.

Sitten oli vielä yksi, kun muistaisin, mikä se oli, mihin piti puuttua. (Eero Heinäluoma: Eduskunta kokoontuu syksyllä!) — Eduskunta kokoontuu syksyllä, kyllä. — Brexit oli, joo.

Brexitistä täällä useammassa puheenvuorossa otettiin. (Välihuuto) — Unohtui tämä brexit, joo. — Se on pitkä prosessi, ja sitä prosessia ei kukaan tiedä, miten se täsmälleen ottaen tapahtuisi. Se on ainakin kahden vuoden prosessi, ja se ensimmäinen askel on se, että jos näin kävisi, niin Britannia saa omat rivinsä järjestykseen ja jättäisi sitten eronpyynnön joko jo juhannuksen jälkeisellä viikolla tai sitten myöhemmin syksyllä. Mutta sitten vasta lähdemme määrittelemään sitä yhteistä prosessia. Ei siihen ole prosessikaaviota vielä olemassa, mutta sellainen kyllä tehdään, jos näin kävisi. Toivottavasti ei käy, ja uskon, että näin ei käy.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ymmärsin, että ulkoministeri haluaisi sanoa muutaman sanan. 2 minuuttia, sopiiko?

16.28 Ulkoasiainministeri Timo Soini: Kiitoksia, arvoisa puhemies! Tämä brexit on minullakin lempiaihe. Sanon sen vielä kerran ja suoraan: tämä hallitus ei aseta Suomen etuja, Suomen ulko- ja turvallisuuspoliittisia ratkaisuja eikä meidän omia linjauksiamme yhden maan kansanäänestyksen alle. Me päätämme itse. Tietenkin se vaikuttaa Eurooppaan, mutta se vaikuttaa kaksi vuotta, se voi vaikuttaa viisi vuotta. Kuinka kauan, edustaja Tuppurainen, olisi pitänyt odottaa? Käy niin kuin tässä Samuel Beckettin näytelmässä: odotetaan Godot'ta, ja Godot ei koskaan tullutkaan. Eli tämä on selvä asia.

Sitten kun otetaan erinäköisiä ehdokkuuksia, niin Suomessahan jatkuvasti ulkoministeri, ulkoministeriö ja muut tarjoavat suomalaisia henkilöitä erinäköisiin tehtäviin. Se on meidän velvollisuutemme, että meillä on niitä, on Afganistanissa, on Makedoniassa, ja uusia koko ajan haetaan. Se on sitä vaikuttavuutta, johon me ilman muuta pyrimme.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 73/2016 vp

Suomi on sotilasliittoon kuulumaton maa, mutta ei Suomi ole puolueeton siinä mielessä kuin on ollut. Suomi on EU:n jäsen ja osa länttä. Näin tämä asia on.

Sitten Venäjä-pakotteista: Niitä jatketaan puoli vuotta. Eilen, kun oli ulkoministerikokous, sitä ei suuressa salissa käsitelty ollenkaan, se meni Coreperin kautta. Totta kai me haluamme, että pakotteista päästään eroon, ja niistä päästään eroon heti sillä punaisella minuutilla, kun Minskin sopimus toteutetaan. Sitä ennen niistä ei eroon päästä. Sen takia me tarvitsemme tässä kansainvälistä yhteistoimintaa.

Ja sitten arktinen asia — totta kai, se on meille äärimmäisen tärkeä. USA on nyt puheenjohtaja. Nyt USA:lla on sellainen hallinto, joka haluaa tehdä arktisella alueella rakentavaa työtä. Me emme voi tietää, mimmoinen hallinto USA:lla on presidentinvaalien jälkeen. Pitäisikö meidän odottaa taas, että mikä meidän arktinen politiikka on sitten, kun USA:ssa on uusi presidentti? Ei, hyvät ystävät, ei tämä näin mene.

16.30 Ilkka Kanerva kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lyhyt tarkennus. Kun täällä salissa tällä puolella on sanottu, että Suomen on nyt kyllä pysyttävä sotilasliittojen ulkopuolella, niin olenko lukenut selonteon väärin, kun olen ymmärtänyt, että tämä vaihtoehto ja mahdollisuus, että Suomi on mukana myös sotilasliitossa, on realistinen, todellinen vaihtoehto sen tilanteen varalta, mikäli Itämeren piirissä tai turvallisuusympäristössämme tilanne käy huolestuttavampaan suuntaan, vakavampaan suuntaan? Näin olen selonteon lukenut ja pitäisin jollain tavalla myös taktisesti outona, mikäli me nyt ilmoittaisimme, että Suomi on ja pysyy iät kaiket sotilasliiton ulkopuolella. Olenko ymmärtänyt selonteon tekstin väärin, herra ulkoministeri? (Eero Heinäluoma: Täysin väärin!)

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Kun puolustusvaliokunnan puheenjohtaja esittää mainitun kysymyksen, toivon, että ministereistä jompikumpi, tässä tapauksessa ulkoministeri, vastaa siihen. — Olkaa hyvä.

16.31 Ulkoasiainministeri Timo Soini (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Siellä lukee juuri ajatuksellisesti ja selvästi se: Suomi on tällä hetkellä sotilasliittoon kuulumaton maa mutta ylläpitää mahdollisuutta hakea, jos omista lähtökohdistaan ja turvallisuusympäristön muuttuessa niin toivoo. Ja myöskin pidetään hyvänä sitä, että Naton avointen ovien politiikka jatkuu, mikä tarkoittaa siis sitä, että Nato voi ottaa uusia jäseniä. Tällä hetkellä se on Montenegro, joka on siinä putkessa; tällä hetkellä siis Suomi ei ole putkessa, mutta sitä ei ole suljettu pois. (Ilkka Kanerva: Juuri näin!)

16.32 Antti Rinne sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ulkoministeri puhui tuosta Ukrainan tilanteesta ja totesi aivan oikein, että kun Minskin sopimus tulee täytettyä, niin näistä pakotteista voidaan nopeasti luopua. Itämeren ympäristön näkökulmasta on tärkeää, että jännitteitä saadaan purettua, ja tämä Minskin sopimuksen täyttäminen on siinäkin mielessä tärkeä asia. Sama koskee tietenkin suomalaisten tilallisten, maitotilallisten, maidonvientiä, ja sitten erityisesti myöskin sianlihan puolella on ongelmia tällä hetkellä.

Eri puolilta tulee viestiä, nyt tällä hetkellä Kiovan suunnasta, että myöskään siellä ei ole kovin suurta halukkuutta Minskin sopimuksen ehtojen täyttämiseen. Ja nyt kysynkin teiltä, ulkoministeri Soini: onko Suomen intresseissä tehdä ja onko Suomi tehnyt jotakin myös sen edistämiseksi, että myöskin Kiovan taholta ollaan Minskin sopimuksen ehtoja valmi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 73/2016 vp

ta täyttämään? Sehän on sekä Venäjän että Ukrainan velvollisuus niitä ehtoja lähteä täyttämään.

16.33 Li Andersson vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä pääministeri linjasi Suomen tavoitteista, mitä tulee tähän EU:n puitteissa tehtävään puolustusyhteistyöhön ja sen syventämiseen. Kuitenkin toivoisi, että Suomi kiinnittää huomiota myös tähän EU:n sisäiseen turvallisuuteen, unionin yhtenäisyyteen ja sisäiseen koheesioon. Tämä linjaus puolustusyhteistyön syventämisestä tuntuu vähän ristiriitaiselta, kun se tehdään juuri-kin tällaisena aikana, kun EU elää aivan poikkeuksellista murrosvaihetta, kun tätä kansainvälistä yhteistyötä kyseenalaistetaan kansalaisten toimesta ja kun Euroopan unionin legitimitetti kansalaisten silmissä on hyvin heikko. Minun tulkintani on se, että tässä brexit-äänestyksessä on kyse myöskin kansalaisten reaktiosta EU:n puitteissa harjoitettuun politiikkaan eli ei nähdä, että EU on pystynyt lunastamaan niitä lupauksia, mitä annettiin kansalaisille, kansalaisten hyvinvoinnin turvaamisesta esimerkiksi, vaan nähdään, että verokilpailu on jatkunut, palkkakilpailu on jatkunut ja siitä huolimatta, että veroparatiisitaloudesta on puhuttu pitkään, siihenkään ei ole pystytty mitään kansainvälisiä ratkaisuja tuottamaan. (Puhemies koputtaa) Eli toivottavasti Suomi pitää tätäkin näkökulmaa esillä.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ja vastauspuheenvuorot edustajille Löfström, Terho ja Tölli, tässä järjestyksessä.

16.35 Mats Löfström r (vastauspuheenvuoro): Värderade herr talman! Jag vill först och främst ge en eloge åt utrikesminister Soini och regeringen för en balanserad och tydlig utrikespolitisk redogörelse. Som Ålands ledamot vill jag betona Ålands demilitarisering och neutralisering, något regeringen också tar upp i redogörelsen med följande skrivning: "Åland har en etablerad internationellrättslig ställning, vilket inte hindrar en intensifiering av Finlands militära samarbete i Europeiska unionen och internationella organisationer och med de nordiska länderna."

Det här är bra. Det är viktigt att betona att Ålands demilitariserade och neutraliserade status inte påverkas av ett finländskt fördjupat försvarssamarbete med Sverige, EU och Nato. Ålandsexemplet är också en modell som visar hur man framgångsrikt kan lösa svåra konflikter på ett fredligt sätt. Det är en modell som Finland kan vara stolt över och också kunde föra fram som lösningar för andra regioner i världen som har konflikter. Jag vill därför fråga utrikesminister Timo Soini om man från utrikesministeriet aktivare tänker lyfta fram Ålandsexemplet som en möjlig modell för att lösa konflikter på olika håll i världen.

16.37 Sampo Terho ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri on täällä saanut runsaan joukon kysymyksiä, mutta pyydän silti tilaisuuden seuraavaksi koittaessa, että palataan siihen, jota alun perin kysyin tästä hybridikeskuksesta: mistä on kyse tässä selonteossa mainitussa hybridikeskuksessa?

Sen lisäksi ottaisin esiin, en enää tätä brexitiä, joka on nyt täällä moneen kertaan käsitelty asia, mutta vastaavan, minkä ministeri itse otti esiin puheenvuorossaan siitä, että jos jätetään odottamaan brexitiä, josta jo tiedämme kuitenkin, että tällainen äänestys on tulossa ja että sillä on joka tapauksessa seurauksia, tai jos jääme odottamaan Yhdysvaltain presidentinvaaleja, joista tiedämme, että ne ovat tulossa, ja tiedämme, että niillä on seurauksia, niin pyytäisin vielä täsmentämään, ovatko siis Yhdysvaltain presidentinvaalit ja

Pöytäkirjan asiakohta PTK 73/2016 vp

mahdollinen Donald Trumpin valinta jollain tapaa otettu huomioon, ja jos on, niin miten ne tässä selonteossa on otettu huomioon.

16.38 Tapani Tölli kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Turvallisuuspoliittinen ympäristömme on muuttunut voimakkaasti ja on muuttumassa. Tässä tilanteessa on kuitenkin hyvin tärkeää muutama periaate, ja yksi on se, että me olemme hyvin tarkkaan tilanteesta tietoisia. Kun me puhumme tosiasioiden tunnustamisesta, niin pitää tuntea tosiasiat, että voi ne tunnustaa. Hyvin tärkeä asia ja Suomen turvallisuuspolitiikan vahvuus on se, että meillä on ollut aina kohtuullisen hyvä konsensus. Silloin sillä politiikalla on myös vaikuttavuutta. Kestävä periaate on Paasikiven ajoista lähtien myös se, että Suomi ei muodosta uhkaa naapureille eikä Suomi muodosta myöskään alustaa uhkalle naapureille. Se on tärkeää tässä liittoutumiskeskustelussa. Hyvin tärkeä periaate on se, että meillä aina säilyy uskottava puolustus.

16.39 Jukka Gustafsson sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Selonteon käsitteilyn yhteydessä on mielestäni tärkeää nostaa tämä liennytyksen asia esille. Se on kaikkein parasta turvallisuuspolitiikkaa Suomelle. Tässä on aivan liikaa nyt keskustelussa korostunut tämä sotaretoriikka, niin että siltä osin olen edustaja Heinäluoman kanssa täysin samaa mieltä. Tällaista aseellista turvallisuutta korostaville poliitikoille ja sotilaille on annettu ylikorostettu asema turvallisuuspoliittisessa keskustelussa. On siis vastaiskun aika. On pohdittava tarkoin nyt, miten liennytyksen kautta päästään eteenpäin. Olen iloinen siitä, että yhdessä liittoutumattoman Ruotsin kanssa voimme parhaiten edistää Pohjolan ja Itämeren turvallisuutta.

16.40 Jyrki Kasvi vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On kuvaavaa tälle ajalle, että ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa käsitellään kokonaisuutena. Kylmän sodan jälkeinen suvantovaihe on ohi, ja Euroopan rajoja piirretään jälleen aseilla uudelleen. Vain harvoin Suomen historiassa ovat ulko- ja puolustusministerien salkut olleet raskaammat kuin nyt.

Moniin selonteon linjauksiin on helppo yhtyä, mutta sen painotuksia voi kritisoida.

Esimerkiksi ilmastonmuutos on keskeinen turvallisuuskysymys myös Suomelle, kuten edustaja Laukkanen totesi. Syyrian sisällissotaa onkin jo kutsuttu ensimmäiseksi ilmastosodaksi.

Toiseksi sodan ja rauhan väliin on syntynyt uusi konfliktin muoto, jolle on ominaista monimuotoinen vastapuolen toimintakyvyn rapauttaminen. Etenkin tiedosta ja totuudesta on tullut taistelukenttä, ja tuo taistelu on käynnissä myös Suomessa. Siksi oma riippumaton media on niin tärkeä Suomen kaltaiselle pienelle maalle, keskeinen osa hybridisodan käynnin maanpuolustusta. Aito media on paras ase taistelussa valemedian riidankylväjiä vastaan.

16.41 Paavo Arhinmäki vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Minusta on tärkeää, että Suomi pitää kiinni liittoutumattomuudesta. Nyt ulkoministeri Soini puhuu Stubbin suulla — viimeksi eilen Stubb halusi erikseen Kultarannassa korjata, että pitäisi puhua sotilasliittoon kuulumattomuudesta. Tämä näkyy enemmänkin tässä meidän keskustelussamme: jos ajattelee niitä puheenvuoroja, joita RKP ja kokoomus ovat pitäneet täällä, niin ne kuulostavat hyvin samankaltaisilta kuin liberaalien ja moderaattien puheet Kulta-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 73/2016 vp

rannan keskustelussa. Ruotsalainen moderaattien — paikallisen kokoomuksen — edustaja, ulkoasiainvaliokunnan varapuheenjohtaja myös hyökkäsi Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa vastaan kyseenalaistaen sen, että Suomi käy vuoropuhelua Venäjän kanssa, meidän naapurimme kanssa. Vaikka olemme eri mieltä Venäjän kanssa, niin kyllä meidän naapurimme kanssa pitää olla yhteistyötä, ja on hyvä, että tasavallan presidentti Niinistö käy Putinin kanssa keskustelua. Toivoisin, että tällainen ruotsalainen uho, mitä vähän on tullut läpi kokoomuksen ja RKP:n puheissa, ei laajentuisi suomalaisessa (Puhemies koputtaa) ulko- ja turvallisuuspoliittisessa keskustelussa.

16.42 Timo V. Korhonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä erinomaisessa selonteossa todetaan muun muassa noin laajasti ymmärtäen, että ulko- ja turvallisuuspolitiikassa yhteistyö on monilta osin vaikeutunut, mutta samalla todetaan myös se, että muun muassa arktisen alueen kysymyksissä tehdään edelleen erimuotoista yhteistyötä, johon jännitteinen tilanne ei ole vaikuttanut. Näin sen pitää ollakin. Barentsin alueneuvoston puheenjohtajana olen aika usein todennut sen, että meidän pitää tehdä Barentsin alueella yhteistyötä unohtaen nämä ulkopolitiittiset jännitteet. Meidän pitää päinvastoin pyrkiä tiivistämään tätä rajat ylittävää yhteistyötä. Tähän Barentsiin ja arktiseen alueeseen liittyen toivoisin toki, että Suomesta tulisi nykyistä vahvempi arktisen alueen puhemies, ja ymmärrän, että ministeri Soini juuri noissa vastauksissaan tähän myös monella tavalla viittaa. Mutta kun katsoo tämän selonteon arktista osuutta, niin kysyn kuitenkin: kuinka katava on hallituksen toimintavisio tässä arktisen alueen vaikuttamisessa?

16.44 Simon Elo ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Pelkonen viittasi selonteon kohtaan terrorismista, joka nähdään tietysti merkittäväksi turvallisuushakiksi myös Suomelle. Haluan tässä yhteydessä todeta, että hallitus on ryhtynyt määrätietoisin toimiin esimerkiksi kaksoiskansalaisten osalta. Lakiin on tulossa mahdollisuus mitätöidä Suomen kansalaisuus terroritoimiin osallistuneilta kaksoiskansalaisilta. Lakimuutoksen selvitys aloitetaan syksyllä sen jälkeen, kun YK:n ja EU:n terroristijärjestöksi luokitteleman organisaation toimintaan osallistuminen, matkustaminen ulkomaille terrorismirikoksen tekemistä varten ja tällaisen matkustaminen rahoittaminen on kriminalisoitu.

Haluan tässä vielä nostaa esille sen, että Suomellakin on täysi mahdollisuus nykyisen lain puitteissa estää maahantulo niin sanotuilta radikaalisaarnaajilta, jotka tulevat tänne levittämään omaa näkemystään ääri-islamista. Toivoisin, että hallitus tähän paneutuu ja pyrkii mahdollisuuksien mukaan estämään tällaisten yksilöiden Suomeen tulon.

16.45 Wille Rydman kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Maantieteelle Suomi ei mahda mitään. Poliittisessa mielessä Suomen historian pitkä linja on kuitenkin kulkenut vähin erin kohti sitä viiteryhmää, johon olemme halunneet kuulua, siis läntisten demokratioiden joukkoon. Tämä toteutui autonomian aikana siten, että tavoittelimme pikkuhiljaa laajempaa autonomiaa, lopulta itsenäistyimme, kylmän sodan aikana, kovin ahtaassa poliittisessa liikkumatilassa tavoittelimme yhä laajempaa integroitumista demokraattisten, ihmisoikeuksia kunnioittavien valtioiden joukkoon. 90-luvulla, kun Naton ovi olisi ollut meille helposti auki, olisi ollut luontevaa ottaa tämäkin askel — nyt se on jo asetta vaikeampaa. Tässä nykyisessä tilanteessa pohjoismaisen yhteistyön merkitys korostuu entisestään. Kysyisinkin ulkoministeriltä: millä Suomi varmistaa sen, ettei Ruotsi tee

Pöytäkirjan asiakohta PTK 73/2016 vp

nopeampia liikkeitä kuin Suomi esimerkiksi Nato-yhteistyön suhteen, (Puhemies koputtaa) jotta kuljemme läntisen naapurimme kanssa yhtä jalkaa?

16.46 Timo Harakka sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten aina tässä aihepiirissä, tämä on ollut melkein kokonaan "all male panel". Meitä poikiahan kiinnostavat tietenkin erilaiset panssarivaunut ja muut asiat, ja siksi tämäkin keskustelu on aika lailla keskittynyt tähän turvallisuuspolitiikan kovaan puoleen, ja vähemmän ollaan keskusteltu siitä, mikä nimenomaan Euroopan unionissa on se tärkein osuus eli niin sanottu pehmeä turvallisuuspolitiikka ja sen osana talouspolitiikka.

Suomellahan on EU:ssa ollut perinteisesti rakentava rooli, mutta nyt se on päässyt rapautumaan. Ja muistutan tässä siitä, että Suomi esitti viime kesänä sellaista ratkaisua, jossa Kreikka olisi erotettu euroalueesta. Tästä ratkaisusta seuranneet levottomuudet, ottaen huomioon vielä pakolaistilanne, olivat jääneet kutakuinkin selvittämättä, ja on sentään onnekasta, että brexitin suhteen emme ole sortuneet samanlaiseen (Puhemies koputtaa) seikkailupolitiikkaan. Kysynkin, missä on Suomen rakentava aloitteellisuus Euroopan unionin ja euroalueen kehittämiseksi.

16.47 Heli Järvinen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minulla oli poikkeuksellinen tilaisuus seurata viikonlopun ulko- ja turvallisuuspoliittista keskustelua ruotsalaisen lehdistön kautta. Täällä on puhuttu ruotsalaisesta uhosta, joka näkyy täällä Suomessa. Se ei näkynyt Ruotsissa. Päinvastoin, siellä nostettiin yksi asia ylitse muiden, ja se oli nimenomaan Suomen Venäjä-osaaminen ja erityinen Venäjä-suhde, josta ruotsalaisen median mukaan Ruotsilla on paljon opittavaa Suomelta. Meillä on pitkä naapuruussuhde Venäjän kanssa, meillä on myös maantieteellisesti pitkä yhteinen raja, ja näistä syistä ehkä itse pidämme tätä erityistä Venäjä-suhdetta joskus vähän liiankin itsestäänselvänä.

Ministeri Soini, teillä on pitkä kokemus ulkopolitiikan seurannasta monissa eri rooleissa, ja siksi kysyn teiltä, miten tämä meidän erityinen Venäjä-suhteemme on Euroopan unionin yhteisten pakotteiden myötä muuttunut ja miten toisaalta voisimme kehittää sitä siihen suuntaan, että se edistäisi demokratiaa, rauhanomaisia (Puhemies koputtaa) prosesseja ja yhteistyötä.

16.48 Katri Kulmuni kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Olen tyytyväinen tässä ulko- ja turvallisuuspoliittisessa selonteossa olevaan pitkään kaareen ja siihen jatkuvuuden linjaan, joka Suomella näissä kysymyksissä on ollut. Tietenkin kun aika on aika vaikea ja voimapolitiikka on tehnyt Eurooppaan paluuta ja on tullut jännitettä myös Eurooppaan ja lähialueillemmekin, niin on kuitenkin huomionarvoista ja tärkeää, että kun tuomitsemme Venäjän kansainvälisen oikeuden vastaiset toimet, niin silti myös tässä selonteossa otetaan huomioon se, että tavallisten kansalaisten väliset yhteydet on aina syytä säilyttää ja se kanssakäyminen, mitä voidaan tehdä kansalaisjärjestötasolla, on äärimmäisen tärkeää. Ja viittaa myös tässä edellisessä puheenvuorossakin esille tulleet Venäjä-osaamiseen — se, että me ymmärrämme, mitä naapureissamme tapahtuu, edellyttää, että meillä on siihen tietoa ja osaamista.

Ministeri mainitsi olleensa siellä EU:n ulkoministerikokouksessa. Olisin kysynyt vielä tästä arktisesta informaatiokeskuksesta, kun tässä selonteossa viitataan myös hybridiosaimisen keskukseen: onko arktinen informaatiokeskus myös vielä (Puhemies koputtaa) Suomen tavoitteissa?

Pöytäkirjan asiakohta PTK 73/2016 vp

16.49 Mari-Leena Talvitie kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Käsitte-lyssä olevassa selonteossa määritellään Suomen painopisteitä, joista yhtenä nostetaan esiin tämä arktisen alueen tulevaisuus. Viime viikolla järjestettiin arktisen alueen parlamentaarikkokonferenssi, jossa meitä tästä salista oli allekirjoittaneen lisäksi edustaja Kulmuni, edustaja Kulmala ja edustaja Elovaara. Se järjestettiin tuolla Venäjällä Ulan-Udessä.

Ulkoministeri nosti puheessaan kiitettävästi esiin arktiset asiat ja myöskin tämän eilisen ministeritapaamisen Luxemburgissa — hyvä niin — mutta jotta Suomi on valmis ensi vuonna alkavaan Arktisen neuvoston puheenjohtajuuteen ja myös arktisen yhteistyön kehittämiseen nimenomaan EU-tasolla ja hakemaan ne hartiat sieltä Euroopan unionista, niin meidän on myöskin otettava johtajuutta arktisissa asioissa. Kysyisinkin nyt ulkoministeri Soinilta, millä aikataululla tämä hallitusohjelman kirjaus tästä toimeenpanosuunnitelmasta arktisissa asioissa (Puhemies koputtaa) tapahtuu erityisesti talous-, yhteistyö- ja ict-asioissa.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Myönnän vielä debatin tässä vaiheessa puheenvuorot edustajille Tuomioja, Hoskonen ja Jalonen ja sen jälkeen ministeri Soinille vähän pidemmän puheenvuoron, sanotaan 5 minuuttia.

16.51 Erkki Tuomioja sd (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Puutun tähän pelotte- luun siitä, että Ruotsi tekisi nopeita liikkeitä Suomea informoimatta tai meistä piittaamat- ta. Minusta tällainen puhe on vastuutonta. Me olemme tänään viimeksi käyneet sosialide- mokraattien kesken tätä asiaa läpi, ja on aivan yksiselitteistä, että Ruotsin sosialidemokraa- tit eivät tee mitään tällaisia liikkeitä, eikä heidän käsityksensä mukaan porvarihallitukseen tekisi sellaisia. Siksi me olemme aikaisemmin, tämän hallituksen ja edellisten hallitusten aikana, käyneet aina läpi Ruotsin kanssa sen periaatteen, että me konsultoimme toisiamme aina, jos on jotain merkittäviäkin turvallisuuspoliittisia kysymyksiä, emmekä aiheuta toi- sillemme yllätyksiä — voimme päätyä erilaisiin lopputuloksiin, se on selvä. Mutta tahtoo- ko edustaja Rydman nyt sitten sanoa niin, että me emme voikaan hänen veljespuolueeseen- sa Ruotsin moderaatteihin tässä suhteessa enää luottaa vaan että siellä toimittaisiinkin toi- sin tavoin? (Eero Heinäluoma: Hyvä kysymys!)

16.52 Hannu Hoskonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tätä ul- ko- ja turvallisuuspoliittista selontekoa käydään läpi tilanteessa, joka sisältää toki paljon uhkakuvia, mutta voimme oikeastaan olla rauhallisella mielellä sen takia, että suomalai- nen ulko- ja turvallisuuspolitiikka on ollut pitkäjänteistä, rauhallista, tempoilematonta, ja sellaista sen tulee olla jatkossakin. Pitää muistaa, mikä on Suomen geopoliittinen tilanne maailmankartalla tällä hetkellä. Meillä on hyvät suhteet olleet aina itään, sellaisina ne tu- lee säilyttää, eikä missään nimessä pidä lähteä sellaiselle sapelinkalistelulinjalle. Suomen tulee huolehtia siitä, että meidän puolustuksemme on uskottavalla tasolla, meillä on hyvä kalusto, mutta aivan yhtä välttämätöntä on se, että meillä on hyvät suhteet naapuriin ja Suo- mella on aina tarjottavana ne molemmille puolille, kaikille naapureillemme, hyvät suhteet muun muassa Venäjälle. Me voimme olla siinä asiassa vaikka konsulttina muualla maail- malla ja tarjota sitä tietämystä toisillekin. Sellaisen vastakkainasettelun politiikan linjalle, jota olen viime aikoina havainnut aika monessa puheenvuorossa, että sellaistakin on ole- massa, toivon mukaan emme lähde vaan pidämme järjen päässä ja ennen kaikkea hyvät suhteet — ystävät lähellä, vihamiehet kaukana.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 73/2016 vp

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Myönnän edustaja Rydmanille vastauspuheenvuoron, vaikka reaktio edustaja Tuomiojan puheenvuoroon jäi vähän myöhään. (Ilkka Kanerva: Syy on minun!) Myönnetään kuitenkin nyt vastauspuheenvuoro.

16.53 Wille Rydman kok (vastauspuheenvuoro): Kiitos, herra puhemies! Tässä oli ulko- ja turvallisuuspoliittista bilateraalista keskustelua edustaja Kanervan kanssa käynnissä, se hieman hidasti reaktiotani.

Mutta täsmennän vielä puheenvuoroani, johon edustaja Tuomioja tuossa viittasi. En puhu pelkästään siitä, mitä Ruotsin oppositio tällä hetkellä tekee, vaan itse asiassa Ruotsin tämänhetkinen sosialidemokraattivetoinen hallituskin nimenomaisesti on askel askeleelta muuttanut, ihan konkreettisesti, politiikkaansa siihen suuntaan, että Ruotsissa pikkuhiljaa asenneilmapiiri Nato-jäsenyyttä, täysjäsenyyttäkin, kohtaan alkaa muuttua myönteisemmäksi — mutta jos ei täysjäsenyyttä, niin joka tapauksessa siellä on lisääntyvän yhteistyön tendenssiä myöskin siihen suuntaan. Tässä yhteistyökysymyksessä meidän ei tulisi jäädä millään tavalla jalkoihin, ja tästä kysyinkin ulkoministeri Soinilta, millä tavalla varmistetaan, ettei Ruotsi ota irtiottoa suhteessa siihen, missä Suomi on. Muussa tapauksessa joudumme ikävään välikäteen (Puhemies koputtaa) tässä Venäjän ja Nato-maiden rajalla.

16.54 Antti Rinne sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä olen useampaan otteeseen Ruotsin nykyisen pääministerin kanssa käynyt keskustelua siitä, mikä on Ruotsin ulko- ja turvallisuuspoliittinen linja tulevaisuudessa ja mikä on myös sosialidemokraattisen puolueen näkemys tulevaisuudesta suhteessa Natoon. Ja kuten edustaja Tuomioja tuossa totesi, meillä on hyvin selkeä käsitys siitä, mitä Ruotsissa tapahtuu, ja siellä Ruotsissa tapahtuu niin, että — juuri edustaja Tuomiojan kuvaamalla tavalla — asioista käydään konsultaatio suomalaisten kanssa. Siellä ei ole mitään epäselvyyttä siitä, mikä on sosialidemokraattisen puolueen kanta.

Nyt kysynkin ulkoministeri Soinilta: oletteko te käynyt tällaisia keskusteluja Ruotsin ulkopoliittisesta tulevaisuudesta ulko- ja turvallisuuspolitiikan näkökulmasta, ja mikä niiden sisältö mahdollisesti on ollut?

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ennen ulkoministeriä vielä edustaja Kopra... Anteeksi, edustaja Jalonen — suokaa anteeksi, edustaja Jalonen — ja sitten ulkoministeri.

16.55 Ari Jalonen ps (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Kesä tulee, se on hyvä asia. (Naurua)

Brexitin vielä pikkasen takaisin, eli lähystyn sitä asiaa siltä kantilta, että se voi käynnistää ketjureaktion ja se voi sitten puolestaan jopa hajottaa EU:n ja euron. Kirjoitin tämän kysymyksen ylös alun perin sisäministerille: Tämähän sitten taas tekisi monenmoista vaikutusta, ja silloin pitäisi pystyttää muun muassa täysimittainen rajavalvonta, joten kysyisin sitä, onko siihen resursseja, esimerkiksi henkilöstöpuolella. Ja tämä sama asia tulee sitten myös siinä kohtaa, jos Afrikasta tulee turvapaikanhakija-aalto.

Ja edelleen tämä mediapuoli, tahtoisin sen nostaa esille. (Puhemies koputtaa) Eli tiedoa haetaan jostain, ja jos Suomen media ei anna realistista, oikea-aikaista tietoa, niin se haetaan jostain muualta. (Puhemies koputtaa) Miten kannustamme lehdistöä?

Pöytäkirjan asiakohta PTK 73/2016 vp

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Nyt annetaan ulkoministerille 5 minuuttia, täältä puhujapöytästä, ja sen jälkeen vielä täällä on useita vastauspuheenvuoroja.

16.57 Ulkoasiainministeri Timo Soini: Kiitoksia, arvoisa herra puhemies! Aloitetaan nyt tästä, että kuka lietsoo ja mitä lietsoo. Hallitus ei lietso mitään. Jos itse luo uhkakuvan ja sitä rupeaa sitten vastustamaan, niin sillehän hallitus ei voi mitään. Selonteossa todetaan täysin selvästi, että Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan keskeisenä tavoitteena on välttää joutumasta sotilaalliseen konfliktiin. Ei tätä tämän selvemmällä suomen kielellä voi sanoa. (Ilkka Kanerva: Oikein!) Tästä on kysymys. Kannattaa lukea nämä selonteot, niin ei tarvitse luoda sellaisia uhkakuvia, joita selonteossa ei ole.

Vielä pari asiaa sitten siitä, mihinkä me olemme sitoutuneet EU:n Lissabonin sopimuksen myötä: avunantolausekkeeseen, joka perustuu keskinäiselle solidaarisuudelle. Ja se on jäsenvaltioita yhtäläisesti velvoittava, jos jokin jäsenvaltio joutuu alueeseensa kohdistuvan aseellisen hyökkäyksen kohteeksi. Tämä on suoraan siitä sopimuksesta, johon Suomi on sitoutunut.

Sitten edustaja Terho kysyi näistä hybridiasioista ja myöskin Donald Trumpista. Niin, Yhdysvallat on meille tärkeä, oli sen presidenttinä kuka tahansa. Näin se nyt menee, eikä tähän sisälly mitään mielipidettä siitä, kuka tulee valituksi. Kas kun suomalaisilla ei siihen ole äänioikeutta. Mielipide voi olla, mutta oli kuka tahansa, toimeen on tultava.

Hybridiuhkista ja niihin varautumisesta: Tässä on EU:ssa lähdetty liikkeelle, ja hallitusohjelman mukaisesti me olemme olleet tässä työssä aktiivisesti mukana. Päävastuu on jäsenmailla, yhteistyötä voidaan tehdä. Hybridiuhkiiin keskittyvä osaamiskeskus voisi olla tärkeä tuki. Se voisi toimia tutkimus- ja koulutuskeskuksena ja palvelisi sekä jäsenmaita että kumppanimaita. Tässä meillä on hyvä mahdollisuus, ja me olemme selvittäneet mahdollisuutta perustaa tällainen keskus Suomeen — meillähän on osaamista. Tavoitteena on koota yhteen sopiva joukko maita, jotka lähtisivät tähän hankkeeseen mukaan. Nyt kartoitetaan, saammeko me näihin talkoisiin muita mukaan.

Ahvenanmaan edustajan kysymys oli hyvä toteamus siitä, mikä on tilanne, ja myös kysymys, onko Suomi ottanut tätä mukaan ja onko käyttänyt. Kyllä, me olemme ottaneet ulkoministeriön järjestämissä rauhanvälitystilaisuuksissa ja -tapaamisissa tämän esille monesti ja monta kertaa. Viimeksi Helsinki Policy Forumissa puhuin tästä monien ulkomaiden henkilöiden kanssa. Tämä on hyvin tärkeä malli, tämä on otettu huomioon.

Sitten edustaja Järvisellä oli erinomainen kysymys, niin kuin tapaa olla. Ja edustaja Arhinmäki sanoi, että on hyvä, että tasavallan presidentti tapaa Putinia. Niin on, mutta on hyvä myös edustaja Arhinmäen tietää, että Soini on tavannut ulkoministeri Lavrovia neljä kertaa: (Paavo Arhinmäki: Oho!) New Yorkissa, Belgradissa, Oulussa ja Moskovassa, noin niin kuin muistin virkistykseksi. Ja pidän hyvänä, että täältä on parlamentaarikkoja menossa Venäjälle ensi viikolla, muun muassa suuresti arvostamani edustaja Heinäluoma ja muutama muukin. Sehän on hieno asia. (Eero Heinäluoma: Mutta onko vaihdettu kännykkänumeroita?) — Sitä en tiedä, mikä on teidän kännykkänne tilanne, (Naurua) enkä osaa sitä sanoa.

Mutta sitten, edustaja Korhonen, aivan oikein, Barents ja arktinen puheenjohtajuus on nimenomaan se, mitä Suomi ei ole halunnut sotkea, ja on onnistuttu siinä, että Barentsin arktiseen neuvostoon ei ole tuotu näitä valtakunnan ja suurvaltapolitiikan välisiä jännitteitä. Se on valtava mahdollisuus Suomelle, viidelle Pohjoismaalle, Kanadalle, USA:lle ja Venäjälle. Tämä on erittäin tärkeä foorumi, ja meillä on täysimääräisesti nyt valmistelussa

Pöytäkirjan asiakohta PTK 73/2016 vp

arktisen tiedonannon ja meidän puheenjohtajakauden tavoitteet, ja konsultoimme siinä muita. Olen monesti keskustellut amiraali Pappin kanssa, joka tällä hetkellä USA:ssa vastaa tästä asiasta. Kun nämä prioriteetit ja konsultaatiot saadaan loppuun, ne tuodaan tänne eduskuntaan, ilman muuta. Tämä oli hyvin tärkeä asia.

Niin, ja vielä edustaja Järvinen, jonka puheenvuoroa jo kehuin, mutta vielä vastatakin muistan: Totta kai, me tapaamme Venäjällä meidän vastapuolemme eli hallituksen edustajat, mutta tapasin myös opposition Kasjanovin ja Javlinskin ja tapasin erilaisia kansalaisjärjestöjä, mukaan lukien Greenpeacen, jota Suomessa en ole koskaan tavannut. (Puhemies koputtaa) Eli kun Suomi osallistuu, niin laajasti osallistuu.

Anteeksi, arvoisa puhemies, sydämen kyllyydestä suu puhuu, mutta ei puhu enää. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Olen merkinnyt tänne vielä vastauspuheenvuorot edustajille Häkkänen, Andersson, Karimäki ja, jälleen kerran, Kopra — hän ei ole kyllä paikalla, ainakaan tällä hetkellä — ja Mikkonen. Mennään näillä.

17.03 Antti Häkkänen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Juuri niin kuin täällä ulkoministeri Soini hyvin sanoi, tämä selonteko on hyvin realistinen. Eivät ne turvallisuuspoliittiset uhat siitä mihinkään katoa, jos niitä ei tunnusteta rehellisesti ja avoimesti. Siihen varmasti perustuu hyvä ulko- ja turvallisuuspoliittinen keskustelu, että uhat myönnetään avoimesti ja tehdään siltä pohjalta johtopäätöksiä.

Tässä selonteossa on otettu äärimmäisen hyvin huomioon myös uudet uhat ja toimintamallit, talouden, teknologian ja muitten riippuvuussuhteitten vaikuttamat turvallisuuspoliittiset haasteet. Nyt tässä lopussa on noussut merkittävästi myös tämä brexit-kysymys esiin. Minä toivoisin, että kun eduskunnassa käsitellään turvallisuuspoliittista selontekoa, niin otettaisiin vielä voimakkaammin ehkä analyysin kohteeksi, mitä tarkoittaa myös brexitin yhteydessä kansanäänestyksen järjestäminen erilaiseen keskustelun tasoon ja päätöksentekoon tasoon liittyen. (Puhemies koputtaa) Eli jos Suomikin tekee ratkaisuja turvallisuuspolitiikassa kansanäänestysten pohjalta, niin tämä on myös yksi, mitä pitäisi perusteellisesti analysoida.

17.04 Li Andersson vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluaisin myös hämmästellä tätä edustaja Rydmanin herättämää keskustelua Ruotsin hallituksen linjasta. Ruotsin pääministeri Stefan Löfven piti puheenvuoron sunnuntaina Kultaranta-keskusteluissa ja oli harvinaisen selkeäsanainen, kun hän kuvaili Ruotsin hallituksen eli Ruotsin valtion virallista ulkopoliittista linjaa. Hän totesi siellä selvästi, että se perustuu sotilaalliseen liittoutumattomuuteen ja että Nato-jäsenyys ei ole ajankohtainen Ruotsin osalta. Pidän itse tärkeänä, vaikka puolustuspoliittista yhteistyötä tehdään, että niin Ruotsissa kuin Suomessa tehdään omat itsenäiset ratkaisut, mitä tulee ulkopoliitiikan isoihin ja pieniin linjauksiin. Mutta kun tätä yhteistyötä nyt on painotettu tässä koko kevään aikana, niin tulkitsemme itse Löfvenin puheen niin, että se päinvastoin antaa vahvan perustan ja pohjan Suomen ja Ruotsin tehdä yhteistyötä, joka perustuu nimenomaan sotilaalliseen liittoutumattomuuteen ja maiden väliseen puolustuspoliittiseen yhteistyöhön.

17.05 Johanna Karimäki vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Soini totesi, ettei uhkia ja konflikteja pidä lietsoa, ja näin onkin. Minusta olemme nyt liiaksi

Pöytäkirjan asiakohta PTK 73/2016 vp

Naton kyljessä, kuitenkin ilman Naton turvatakuita. En kannata Nato-jäsenyyttä enkä siksi myöskään yhteistyön vahvempaa syventämistä. Ystävien tulee olla lähellä EU:ssa ja Pohjoismaissa.

Edustaja Tuomioja puhui erittäin järkevästi siitä, ettei Itämeren alueella tule lietsoa provokaatioita ja että Suomen tulisi korostaa Itämeren alueen dialogia ja luottamusta herättäviä toimia. On järkevä linja edistää EU:ssa rauhantyötä.

Tässä keskustelussa on noussut esiin se, että Suomi on ollut aloitteellinen siinä, että selvitetään hybridiuhkiin keskittyvän osaamiskeskuksen perustamista tänne Suomeen, EU:n osaamiskeskusta. Tässä on jo keskusteltu sen yhteistyön rakenteista ja kuvioista. Mutta kysyisin hallitukselta (Puhemies koputtaa) täsmällisemmin: mitä kaikkia hybridiuhkia on ajateltu?

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Vielä vastauspuheenvuoro edustaja Mikkoselle, ja jos ulkoministeri haluaa vielä jonkun sanan sanoa, totta kai, ja sen jälkeen siirrytään varsinaiseen puhujalistaan.

17.06 Krista Mikkonen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On selvää, että Venäjän eristäytyminen ei ole kenenkään etu, ja aivan kuten selonteossa mainitaan, Suomen toiminnan perustana on Euroopan unionin yhteiset Venäjä-linjaukset mutta samalla Suomen tavoitteena on ylläpitää vakaita ja toimivia suhteita Venäjän kanssa. Erityisen tärkeää on huolehtia siitä, että kahdenkeskistä keskustelua käydään ja vuorovaikutusta tapahtuu erityisesti kansalaisten, järjestöjen, kuntien ja viranomaisten kesken. Nyt on vähän huolestuttavia piirteitä siitä, että myös tällainen ruohonjuuritason toiminta on vähentynyt.

Selonteossa todetaan myös, että Suomen energiayhteistyö Venäjän kanssa on laajaa ja sen tulee nivoutua osaksi EU:n energiaunionin kehittämistä. Kun EU:n energiaunionin tavoitteena on vähentää unionin energiariippuvuutta ja lisätä uusiutuvan energian käyttöä ja toisaalta tiedämme, että Venäjä käyttää energiapolitiikkaa turvallisuuspolitiikan aseena, niin mitä muuta tämä linjaus voi tarkoittaa kuin sitä, että Suomen pitää vähentää energiariippuvuutta itänaapurista ja satsata kotimaiseen (Puhemies koputtaa) uusiutuvaan energiaan?

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ja ulkoministeri, josko 2—3 minuuttia riittäisi.

17.08 Ulkoasiainministeri Timo Soini: Kiitos. — Täällä paljain, puhtain käsin rauhan mies, armeijan käynyt alikersantti. Totta kai, arvoisat edustajat, hallituksen linja ja oma linjani on tehdä kaikki, että Suomi saa elää rauhassa, saamme elää hyvää elämää ja että meidän lapsilla on hyvä elämä.

Minä kiitän eduskunnan suurta salia erinomaisesta keskustelusta ja debatista. Se on hyvä, että hallitusta haastetaan. Mutta hallituksen tehtävä on taas linjata selkeästi asioita, joihin sitten otetaan yhdessä kantaa. Haluan korostaa, että tämä on hallituksen ja tasavallan presidentin johdolla kokoontuvan hallituksen ulko- ja turvallisuuspolitiikan valiokunnan yksimielinen kanta. Eli tämä ei ole yhden ministerin kanta, ei yhden puolueen kanta, vaan hallituksen ja presidentin yhdessä muodostama kanta.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 73/2016 vp

Totta kai oppositio tekee tässä arvokkaan panoksensa. Olin viime kaudella ulkoasiainvaliokunnan puheenjohtaja neljä vuotta ja tein kaikkeni, että mietinnöt olivat yksimielisiä. Silloin ne muuten olivat. (Pertti Salolainen: Hyvin meni!) Toivon, että nykyinen eduskunta ja nykyinen ulkoasiainvaliokunta pystyvät samaan. Yhteistyössä on voimaa.

Ja sitten ihan loppuun haluan sanoa, että maailma ei pysähdy eikä meitä odottele. Hallitus päätti näin: me olemme nyt katsoneet hallituksena kolmisentoista kuukautta tilannetta, ja nyt hallituksen piti linjata kantansa. Sitä varten hallitukset ovat, että ne tekevät esityksiä, linjaavat kantoja, joihin saa ottaa kantaa. Vatulointi ei tässä hallituksessa kuulu ainakaan ulkoministerin työkalupakkiin — eikä oikein luonteeseen muutenkaan.

Kiitän teitä keskustelusta.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Kiitoksia. — Puhujalistaan.

17.10 Paavo Arhinmäki vas: Arvoisa herra puhemies! Turvallisuus ei parane itsestään. Aseellisesti ei vastata nykyajan turvallisuushaasteisiin. Ihmiskunnan suurimpia turvallisuushaasteita ovat muun muassa ilmastonmuutos, globaali köyhyys ja osattomuus, tietoverkkojen haavoittuvuus sekä ääriliikkeiden väkivalta ja rasismi. Kaikilla näillä on mittavia turvallisuusvaikutuksia, joita ei voi torjua asein. Suomen on aidosti tuettava maailmassa niitä toimijoita, jotka kykenevät pehmeän voiman avulla vähentämään asevaraisen turvallisuuden merkitystä. Näitä ovat etenkin maailmanjärjestö YK alajärjestöineen, yhteistyöjärjestö Etyj sekä talousyhteistyötä tarjoava EU.

Tänään keskustelussa ollut turvallisuuspoliittinen selonteko jättää valitettavan vajaan ne resurssit, joilla näihin uhkiin varaudutaan. Esimerkiksi hallituksen korostaman pakolaisuuden ennaltaehkäisemiseksi tarvittaisiin kipeästi kehitysyhteistyötä, kriisinvälitystä ja YK:n tukea, mutta juuri näistä hallitus on leikannut ennätyksellisen paljon. Ulkoministeri Timo Soinin ratkaisu on YK-järjestelmän tehokkuuden edistäminen. Pakolaisuuden osalta Soini kuvasi selonteon julkistamistilaisuudessa aivan oikein, että pelkkien seurausten kanssa operoiminen ei johda pysyviin ratkaisuihin muuttoliikkeiden hallinnassa. Kehitysyhteistyön ennätysuuret leikkaukset ovat kuitenkin räikeästi ristiriidassa tämän ulkoministeri Soinin analyysin kanssa.

Arvoisa puhemies! Euroopan unioni on Suomen tärkein turvallisuuden viiteryhmä Pohjoismaiden ohella. EU:lla olisi suuri mahdollisuus edistää koko maanosan turvallisuutta palaamalla juurilleen rauhanprojektiksi, jonka tarkoitus on talousyhteistyön keinoin estää tulevat sodat. EU-jäsenyyteen liittyy myös keskeisenä solidaarisuus ja avunanto. Nykyinen EU, jossa ylläpidetään työttömyyttä leikkauspolitiikalla ja käännytetään sotaa pakenevia ihmisiä, ei edusta EU:n alkuperäistä ideaa. Myöskään unionin tulevaisuudesta ei ole täyttä varmuutta, kun uhkana on yhdentymisen mureneminen talousvaikeuksien, kansallismielisyyden ja muukalaisvastaisuuden vuoksi.

Britannian kansanäänestys EU-jäsenyydestä antaa viitteitä unionin suunnasta ja siten myös Suomen tulevaisuudesta. Hallituksen olisi tullut ottaa tämä huomioon ja lykätä selontekoa kansanäänestyksen jälkeiseen aikaan. Tätä mieltä olivat ulkoasiainvaliokunta, puolustusvaliokunta ja seurantaryhmä.

Arvoisa puhemies! Suomelle luontevinta on jatkossakin pysyä liittoutumattomana maana, pysyä sotilasliitto Naton ulkopuolella. Nato edustaa Euroopassa voimapolitiikkaa, jota Venäjän nykyjohto harjoittaa vielä raammin. On myös ymmärrettävä, että sotilasliiton luonteeseen kuuluu vastavuoroisuus. Nato-jäsenenä olisi vaikea kieltäytyä tuen pyynnöistä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 73/2016 vp

tä sotaretkiin. Nähtäväksi jää, millainen on Naton rooli Yhdysvaltojen ulkopoliitikassa marraskuun presidentinvaalien jälkeen.

Arvoisa puhemies! Venäjän asevoimien tekemä kansainvälisen oikeuden vastainen Krimin valloitus ja sodan lietsominen Itä-Ukrainassa ovat täysin tuomittavia. On surullista ja traagista, että Venäjällä geopoliittinen ajattelu ja suurvalta-aseman haikailu ovat sumentaaneet järjen taloustilanteen realismilta. Käräjöitä ovat tavalliset kansalaiset niin Venäjällä kuin myös muualla Euroopassa ja suurimpina voittajina aseteollisuus, joka saa uusia tilauksia ympäri Eurooppaa. Euroopan unionin asettamat pakotteet ovat olleet ymmärrettävä seuraus Venäjän toimista. On parempi mittelöidä euroilla kuin aseilla. Pakotepoliittikalla ei kuitenkaan saada kriisiä ratkaistua. Venäjän ja EU:n välien normalisointi etenee vain Minskin sopimusta noudattamalla, ja kun Ukraina saadaan kestävä rauha, silloin pakotteista voidaan päästä eroon.

Arvoisa puhemies! Ruotsi on Suomelle luonteva kumppani turvallisuuspolitiikassa, eikä yhteistyön syventämiselle Ruotsin kanssa ole esteitä. Pohjoismaiden yhteistyö nauttii myös kansan laajaa tukea toisin kuin Nato-jäsenyys. Pohjoismaista yhteistyötä ei kuitenkaan tule sitoa yhteen Yhdysvaltojen tai Naton kanssa (Puhemies koputtaa) tehtävään yhteistyöhön. Suomen tulee jatkossakin itsenäisesti harkita yhteistyön muodot ja pysyä sotilaallisesti liittoutumattomana.

17.16 Pauli Kiuru kok: Arvoisa herra puhemies! Käsitlemme valtioneuvoston selonteon Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikasta. Selonteko antaa kattavan ja ymmärrettävän kuvan turvallisuuteemme vaikuttavista tekijöistä. Se heijastelee vallitsevaa ilmapiiriä niin globaalisti, Euroopassa kuin Itämeren alueellakin. Joistakin se voi tuntua uhkaavalta, minusta sangen realistiselta.

Turvallisuusympäristömme on muuttunut. Ennustettavuus on merkittäväällä tavalla heikentynyt. Muutokset tapahtuvat nopeasti ja ennalta varoittamatta. Kansainvälisen oikeuden kunnioitus on heikentynyt. Tavoitteemme on turvata itsenäisyytemme ja alueellinen koskemattomuutemme, parantaa suomalaisten turvallisuutta ja hyvinvointia sekä ylläpitää yhteiskunnan toimivuutta. Sotilaallisen konfliktin osapuoleksi joutumisen estäminen on keskeinen päämäärä.

"Sotilaallista voimankäyttöä Suomea vastaan tai sillä uhkaamista ei voida sulkea pois." Näin todetaan selonteossa. Ja edelleen: "Venäjä on pitkälti hylännyt yhteistyöhön perustuvan turvallisuuden ja haastaa Euroopan turvallisuuskäsityksen. Sillä on tahto ja kyky käyttää sotilaallista voimaa tavoitteidensa edistämiseksi."

Puolustusliiton tarkoitus on sotien ja kriisien estäminen ennakolta. Voimankäyttöä ei kannata Natoa vastaan harkita. Neuvostoliitto tai Venäjä ei ole hyökännyt suoraan yhtään Nato-maata vastaan. Suomi on Naton kumppanuusmaa. Se ei kuitenkaan anna meille turvatakuita. Jäsenet ja kumppanit ovat eri sarjassa. Jäsenet ovat turvakodissa, kumppanit koputtelevat hädän tullen epätoivoisesti ovella ja saavat kyllä myötätuntoa ja parhaimmillaan pakotetukea. Tämä on Ukrainan ja Krimin opetus.

Arvoisa puhemies! Emme uskalla sanoa Natolle ääneen "ei", emme uskalla sanoa Natolle kuuluvasti "kyllä". Sen sijaan sanomme Natolle päättäväisesti "ehkä". Suomi pitää selonteon mukaan yllä mahdollisuutta sotilaalliseen liittoutumiseen. Ajankohta jäsenyyden hakemiselle tuntuu olevan kuitenkin aina väärä. Kun tilanne on vakaa ja seesteinen, ei tarvetta katsota olevan. Jos jännitys lisääntyy, niin silloin voimme harkita jäsenyyshakemusta.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 73/2016 vp

Puhe optiosta on mielenkiintoinen. Jäsenyys edellyttää, että hakemus hyväksytään jokoisen 28 Nato-maan parlamentissa. Kyseessä on 1—2 vuotta kestävä prosessi. Nopeutetun menettelyn mahdollisuus on epävarma, ellei sitten ole tehty salassa pidettäviä sopimuksia.

Nato-jäsenyyshakemuksemme koetaan Venäjällä provosoivana. Se ei jäisi huomiotta ja ilman vastareaktioita, näin on naapurista annettu ymmärtää. Kummassa tilanteessa Suomen olisi parempi toimia jäsenyyttä hakiessa: syvässä rauhan tilanteessa vai kriisin uhatessa? Onko ajateltavissa, että painostavassa ilmapiirissä jäsenyyden hakeminen olisi helpompaa ja riskittömämpää? Se voisi olla se viimeinen syy, joka antaa syyn painostuksen muuttamiseen toiminnaksi. Viisas toimii ennakkoiden.

Kansanäänestyksestä on keskusteltu. Se on perustuslain mukaan neuvoa-antava. Kansan tahtoa on kunnioitettava, mutta onko parempi nostaa asia vaaliteemaksi vai kansanäänestykseksi? Kansanäänestys on monella tapaa ongelmallinen. Prosessi kestää pitkään, ja sen aikana olemme esimerkiksi informaatiovaikuttamiselle alttiina. Mitä äänestyksessä ylipäätään kysyttäisiin? Sekin on epäselvää. Eri variaatioita on lukemattomia: Haluatko Suomen liittyvän Natoon? Haluatko Suomen liittyvään Natoon vain yhdessä Ruotsin kanssa? Pitäkö Suomen kieltäytyä sotilastukikohdista? Tai: miten menetellään asevelvollisuuden kanssa?

Minulla ei ole kansanäänestystä vastaan mitään, päinvastoin. On kuitenkin varmistuttava siitä, ettei äänestyksellä vaaranneta tavoitetta eli Suomen turvallisuutta. Prosessi ei voi olla tärkeämpi kuin itse tavoite. Siksi olen taipuvaisempi siihen, että jäsenyyshakemus sekä -sopimus tehdään hallituksessa ja eduskunnassa ilman kansanäänestystä, ja jos kansanäänestykseen halutaan mennä, niin paras menettely on, että hallitus ja eduskunta ottavat jäsenyyteen ja sen ehtoihin kantaa, minkä jälkeen tehty ehdollinen sopimus alistetaan kansalle. Vaihtoehtoina ovat sopimuksen hyväksyminen tai hylkääminen.

Suomen on ylläpidettävä keskusteluyhteyttä kaikkiin ilmansuuntiin. Luottamus syntyy kanssakäymisestä. Tervehdin lämmöllä presidentti Putinin Suomen-vierailua ja presidentti Niinistön aloitteellisuutta.

17.21 Pertti Salolainen kok: Herra puhemies! Tämä selonteko on selkeäkielisin, minkä olen täällä eduskunta-aikanani koskaan lukenut. Se on tiivis, ja siitä saa hyvin selvää, mitä halutaan sanoa. En sinänsä kovin paljon nyt puhu tämän selonteon eräistä yksityiskohdista. Haluan käsitellä kahta asiaa, jotka tällä hetkellä askarruttavat mieltäni, muun muassa näiden Kultarannan keskustelujen jälkeenkin.

8. päivänä tätä kuuta Ruotsi teki Yhdysvaltojen kanssa aiesopimuksen, jonka tarkoituksena on lisätä monella sektorilla, viidellä tärkeällä sektorilla erityisesti, yhteistyötä Yhdysvaltojen kanssa. Ruotsilla on pitkä historia sotilaallisessa yhteistyössä ja puolustusyhteistyössä Yhdysvaltojen kanssa. Muistamme, että kylmän sodan aikana Ruotsilla oli sellainen järjestely Yhdysvaltojen kanssa, jota kutsuttiin nimellä "den dolda alliansen" eli 'salainen liitto'. Tästä on tehty hyvin perusteelliset selvitykset ja dokumentoitu, minkälainen se oli kylmän sodan aikana. No, nyt tämä uusi aiesopimushan on julkistettu näiltä yleisiltä kohdiltaan. Mutta kysymys kuuluu, onko siinä — niin kuin on väitetty — lisäpöytäkirja, jota ei ole lainkaan julkistettu. Ja mitä siinä lisäpöytäkirjassa sitten todetaan, siitä meillä ei ole tietoa, mutta pitäisi olla suomalaisen ulkopoliitiikan kohteena selvittää, onko siinä tällainen lisäpöytäkirja, ja jos on, niin mitä siinä sanotaan.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 73/2016 vp

Suomen ja Yhdysvaltojen väliset suhteet ovat olleet erittäin läheiset myöskin ulko- ja turvallisuuspolitiikassa, johtuen muun muassa siitä, että olemme hankkineet Yhdysvalloista keskeisiä asejärjestelmiä, kuten esimerkiksi Hornet-koneet ja sitten niihin kuuluvan erittäin sofistikeeratun asejärjestelmän. Tämä on ollut hyvin myötätuntoista sillä tavalla Yhdysvaltojen taholta, että näitä kaikkia asejärjestelmiä ei ole myyty aina edes liittolaisille. Tämä osoittaa, että meidän suhteemme Yhdysvaltoihin ovat luottamukselliset ja todella hyvät.

Nyt palaisin tähän Ruotsin aiesopimukseen, joka tehtiin, ja kysyisin ministeri Soinilta: Onko Suomella tarvetta tehdä samanlainen aiesopimus? On tiedossa, että meillä on lukuisa määrä sopimuksia myöskin turvallisuuspolitiikan alueella Yhdysvaltojen kanssa, mutta olisiko syytä meilläkin sopimukset koota kattosopimukseksi samaan tapaan kuin on Ruotsilla? Ja sitten vielä siihen lisäkysymys: olisiko mahdollista, että tulisi kolmikantaisia sopimuksia, joissa meillä olisi eräitä samoja sopimuskohtia Ruotsin kanssa ja Yhdysvaltojen suuntaan? Tämänäköisiä keskusteluja on nyt käyty eri tahoilla. Tätä pitäisi nyt pohtia, ja tiedän, että Suomen hallinnossa tätä kyllä pohditaan, mutta mikä on ministerin näkemys tästä asiasta?

Sitten toinen asia, johon haluaisin lyhyesti puuttua, on se, että olen nyt paneutunut tähän Saksan ulkoministerin Walter Steinmeierin haastattelulausuntoon Bild am Sonntagissa ja seurannut, miten se on tulkittu ja minkälaisia reaktioita siihen on tullut. Kuulin täällä aikaisemmin keskusteluissa, että ministeri Soini on soittanut Steinmeierille ja he ovat keskustelleet siitä. Tämä yleinen tulkinta on kyllä aika alarmistinen, se millä tavalla tämä haastattelu on vastaanotettu. Olen lukenut nyt eräitä kommentteja, joita siitä on todettu. Hänhän, siis Steinmeier, kritisoi erittäin voimakkaasti puhumalla sapelinkalistelusta ja sotahuudoista, viitaten näihin Naton harjoituksiin itäisessä Euroopassa ja siihen, että sinne on tarkoituksena sijoittaa lisää sotilaallista voimaa. Se on tulkittu kovaksi hyökkäykseksi Naton politiikkaa kohtaan itäisessä Euroopassa. Tämä on tämä reaktio, jonka olen nyt havainnut täällä kansainvälisessä lehdistössä ja siinä, miten se on ymmärretty. Nyt herää kysymys sitten, onko tässä tekeillä jotain uutta tällä hetkellä, ajatellen sitä, että eräät taloustieteilijät ovat sanoneet, että Venäjän talous alkaa olla siinä kunnossa tällä hetkellä, että Venäjä ei tule pärjäämään kovin pitkää aikaa ja että se ei pysty tekemään välttämättömiä reformeja, joita siellä pitäisi tehdä. Siis kysymys kuuluu sillä tavalla, että onko tämä Steinmeierin ulostulo ennen Naton huippukokousta sellainen, että se indikoi, että jotain on nyt tekeillä, koska hän puhui myöskin (Puhemies koputtaa) neuvottelujen käynnistämisestä Venäjän kanssa.

No niin, tässä ajanpuutteen vuoksi ei ole mahdollista nyt enempää näitä asioita käsitellä, mutta tällaiset asiat minua tällä hetkellä askarruttavat.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Myönnän vastauspuheenvuoron ensiksi edustaja Heinäluomalle ja sen jälkeen ulkoministerille.

17.27 Eero Heinäluoma sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Erinomaista, että erittäin kokenut ulkopolitiikan osaaja, edustaja Salolainen, otti tämän Steinmeierin lausunnon vielä kerran esille. Sehän oli tärkeä puheenvuoro siltä kannalta, miten nämä kriisit ratkeavat. En ihan ymmärrä, että osa täällä Suomessa on hirveän huolestuneita tästä Steinmeierin puheenvuorosta, koska sehän oli puheenvuoro diplomatian ja sovun puolesta. Ja kun hän siinä puheenvuorossaan sanoi, että ei kai kukaan kuvittele, että symboliset pans-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 73/2016 vp

sarimarssit Naton itärajalla ratkaisevat tämän kriisin, niin sehän on sinällensä aivan oikea havainto. Kysymys ei ole siitä, ovatko ne tarpeellisia tai välttämättömiä, vaan kysymys on siitä, että ratkaisut tapahtuvat diplomatian ja ulkopolitiikan kautta. Ja tähän on oikeastaan Suomen iso linja ollut aina: korostetaan ulkopolitiikkaa, diplomatiaa kriisien ratkaisussa. Ja tästä linjasta Suomen kannattaa jatkossakin pitää kiinni.

17.29 Ulkoasiainministeri Timo Soini (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Istuin eilen ulkoasiainneuvostossa ulkoministeri Steinmeierin vieressä. Se on muuten erinomainen kausikorttipaikka, siinä saa paljon keskusteltua erinäköisiä asioita. Otin tämänkin esille, ja on totta, että tämä lausunto herätti etenkin Baltiassa levottomuutta. Mutta kysyin sitä häneltä, ja hän kertoi minulle sen lausuntonsa koko sisällön. Tässä on taas käynyt niin, että sieltä on poimittu yksi kaksi lausetta, yhdistetty niitä mielivaltaisesti. Kyllä ne lauseet siellä ovat, mutta kun lukee tämän koko asian, niin asia ei ole näin yksiselitteinen.

Lisäksi useissa kansainvälisissä arvioissa on myös sisäpoliittinen näkökulma, eli tässä on niin sanottua kotimaista kulutusta. Tämä liittyy joiltain osin myös siihen, että Naton piirissä on käytetty joidenkin toimijoiden kohdalla termiä "totaalinen sota", ja se on sellainen termi, joka liittyy niin kielteisellä tavalla Saksan historiaan, että tähän Steinmeier reagoi, tähän nimenomaan. Satuin olemaan siinä paikalla, kun Viron ja Latvian kollegat kävivät kyselemässä, Liettuasta nyt puhumattakaan. Kyllä siinä keskusteltiin, ja sen jälkeen asia näytti selviävän.

Sitten tähän edustaja Salolaisen toiseen kysymykseen: Suomi pitää kaikki mahdollisuudet avoinna. Tällä hetkellä meillä ei ole USA:n kanssa samanlaisia sopimuksia kuin Ruotsi on allekirjoittanut, mutta viisas maa toimii niin, että kaikki on mahdollista. Todennäköisestihän kaikki ei toteudu, mutta ei Suomi voi rajata mahdollisuuksiaan ulos. Ei se ole viisasta politiikkaa. Viisasta politiikkaa on huolehtia Suomen puolustuskyvystä, maamme itsensä säilymisestä ja itsenäisyydestä ja tehdä sitten se, mitä se vaatii.

Arvoisa puhemies! Pahoittelen, että joudun menemään toiseen kokoukseen, mutta kiitän vielä eduskuntaa hyvästä keskustelusta. Ja keskusteluhan jatkuu syksyllä, ja sitten hyvä ulkoasiainvaliokunnan uusi puheenjohtajahan varmasti noudattaa eduskunnan parhaita periaatteita siten kuin ulkoasiainvaliokunnassa näitä mietintöjä on tehty. Sillä laillahan siitä hyvä tulee.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Vielä vastauspuheenvuoro, edustaja Salolainen.

17.31 Pertti Salolainen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olisin vielä kysynyt, jos ministeri ehtii pari sekuntia olla paikalla nyt — ymmärrän, että hänellä on kiireisiä menoja — onko tässä nyt jotain muutakin tekeillä kuin se, mitä vain näkyy tässä. Onko siellä Ukrainassa taikka Venäjällä jotain liikahtamassa? Puhutaan Yhdysvaltojen ja Venäjän välisestä dialogista myöskin Ukrainan suhteen. Onko tällä tarkoitettu pedata sitä ilmapii-riä, että päästäisiin eteenpäin näissä isommissa asioissa?

17.32 Ulkoasiainministeri Timo Soini (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! On ollut ainakin sellaisia puheita, että esimerkiksi Normandia-ryhmä kokoontuisi ja mahdollisesti Venäjän kanssa päästäisiin yhteispalaveriin. Sehän edellyttää tietysti sitä, että sieltä täytyy tulla tulos. Ei voida järjestää sellaista kokousta, jota ei ole pohjustettu ja josta

Pöytäkirjan asiakohta PTK 73/2016 vp

ei tule tulosta. Mutta tämän konfliktin hirveän hankala piirre on se, että EU ja monet korostavat aina Normandiaa ja monenkeskistä yhteistyötä ja Venäjä sanoo aina, että Kiovan pitää suoraan separatistien kanssa kahden kesken neuvotella. Nämä ovat vastakkaiset raiteet, ja sen takia tämä on niin hankalaa.

Yksi ajatus, mikä minulle on tullut vielä mieleen: Putin puhui aika sovittelevasti Euroopan unionista. Johtuuko tämä siitä, että vielä on Obaman kautta jäljellä? Olisikohan näitä asioita hyvä saada liikkeelle hänen kauttaan, kun ei sitten tiedä — Clintonkin on ollut perinteisesti erittäin voimakas, puhumattakaan sitten muista vaihtoehtoista. Jotain tällaista tässä voisi taustalla olla.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Siirrytään puhujalistaan.

17.33 Antero Laukkanen kd: Arvoisa herra puhemies! Valtioneuvoston antama ulko- ja turvallisuuspoliittinen selonteko kuvaa hyvin nykyistä kansainvälistä toimintaympäristöä ja on myös varsin realistinen Suomen tämänhetkisestä tilanteesta. Sen parasta antia on rehellinen ja pelkistetty analyysi naapurisuhteistamme ja erityisesti suhteestamme Natoon ja turvallisuusyhteistyöstämme Ruotsin kanssa. Se myös asettaa Suomen turvallisuuden kannalta pitkän tähtäyksen peruslinjat ja päämäärät selkeään muotoon, jossa Suomen tärkeimmät tehtävät ovat välttää joutumasta sotilaalliseen konfliktiin, omata vahva ja uskottava oma puolustus sekä olla aktiivinen kahdensivallisen ja monenkeskisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan rauhaa edistävä toimija, jonka tavoitteena on turvallinen ja vakaa kansainvälinen toimintaympäristö. — Tässä perusperiaatteita.

Toimintaympäristömme viimeaikainen muutos on luonut myös uusia uhkia ja epävakautta. Kansainvälinen turvallisuustilanne on eurooppalaisesta näkökulmasta heikentynyt viime vuosien aikana. Sille ominaista on muutoksen nopeus ja ennustamattomuus, kuten selonteko toteaa.

Arvoisa puhemies! Juuri tämä tosiseikka, että Suomi on rauhan ja vakauden rakentaja sekä sotilaallisesti riippumaton, antaa meille mahdollisuuden ja tilan puhua maailman epävakaudesta rauhantahtoisesti ja ratkaisukeskeisesti. Kuten Yhdysvaltain presidentti Obama hiljattain totesi, pohjoismaisella yhteiskuntamallilla on kansainvälistä vetovoimaa ja se antaa vahvan pohjan Pohjoismaiden vahvistuvalle yhteistoiminnalle kansainvälisessä politiikassa.

Valitettavaa on, että pitkään jatkuneen rauhan ja hyvän yhteistyön ylle on tullut tummia pilviä erityisesti Venäjän taholta, jonka valitsema tie on johtanut kasvavaan jännitteeseen ja Yhdysvaltojen sotilaallisen läsnäolon kasvuun Euroopassa.

Arvoisa puhemies! Uutta on myös se, miten Suomi puhuu Venäjästä. Se kieli, jolla nyt puhumme suhteestamme Venäjään ja sen toimista, on tosiasiat toteavaa ja rohkeaa. Lainaus selonteosta: "Euroopan ja Itämeren alueen turvallisuustilanne on heikentynyt. Venäjä valtasi Krimin ja synnytti Itä-Ukrainassa konfliktin. On syntynyt negatiivinen kierre, jonka vaikutuksesta jännite Itämeren alueella on kasvanut ja sotilaallinen toiminta lisääntynyt. Venäjä käyttää etujensa ajamiseen laajaa sotilaallista ja ei-sotilaallista keinovalikoimaa. Sotilaallista voimankäyttöä Suomea vastaan tai sillä uhkaamista ei voida sulkea pois." Tällaista kieltä ei ole totuttu Suomessa, eikä varmaan Venäjälläkään, lukemaan, miten Suomi käsittelee Venäjän tilaa ja puhuu siitä. Hyvä näin. Tämä on rehellistä ja reilua puhetta, jota Suomi itsenäisenä maana voi harjoittaa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 73/2016 vp

Samalla kun puheemme Venäjästä ja sen toimista tiukkenevat, on myös lähentyminen Natoon lisääntynyt. Naton kanssa tehty isäntämaasopimus oli tässä merkittävä uusi askel. Samoin nyt viitottu tie aseellisen yhteensopivuuden syventämisestä Naton kanssa on jo askelmerkki Naton suuntaan. En ihmettele, jos Suomen Nato-jäsenyys on todellisuutta lähivuosien aikana.

Jotta näin ei tapahdu, on Suomen yhä selvemmin ja päättäväisemmin vahvistettava omaa sotilaallista kykyään ja hyvää keskustelukulttuuria Venäjän kanssa. En usko, että yksikään muu maa todella ymmärtää, niin kuin Suomi ymmärtää, Venäjää naapurina, jonka kanssa olemme oppineet rauhassa elämään niin hyvinä kuin huonoina aikoina. Näin on hyvä jatkaa. On hyvä pitää mielessä, ettei sotilaallinen yhteistyö Ruotsin tai Euroopan kanssa tai Naton kanssa ole turvallisuutemme lopullinen tae, vaan omista lähtökohdista pitkäjänteisesti harkitut toimet suhteessa Venäjään. Suomen on myös vahvistettava omilla toimillaan YK:n roolia ja mahdollisuutta toimia vakauden välineenä maailmanlaajuisesti.

Puhemies! Suomen on mahdollisimman pian palautettava YK:n järjestöille taloudellinen tukensa, jonka hallitus tänä vuonna leikkasi. Näin Suomi palauttaisi maineensa rauhantekijänä kansainvälisessä yhteisössä.

17.39 Pertti Hakanen kesk: Arvoisa herra puhemies! On erittäin hyvä asia, että ulko- ja turvallisuuspolitiikasta voidaan puhua avoimesti. Mielestäni tämän selonteon yksi merkki tavalliselle suomalaiselle on, että Suomi huolehtii turvallisuuspoliittisesta ympäristöstään niin sisä- kuin ulkopoliittikkaa aktiivisesti harjoittaen. Keskustelua käydään avoimena ja niin on syytä käydä myös jatkossa.

Selonteko korostaa aivan oikein sitä faktaa, että Venäjän toimet ovat olleet keskeisessä osassa kiristämässä Itämeren alueen tunnelmia. Itänaapurimme itsevarmempi ja aggressiivisempi tapa harjoittaa ulkopoliittikkaansa ja toisaalta sotilasliitto Naton aktivoituminen asettaa valtionjohdollemme kovan haasteen. Miten suhtautua, kun kahden suuren väliä jännittyvät? Ei ole kenenkään meidän etujen mukaista, että Itämeren alueeseen kohdistuu vahvaa suurvaltapoliittikkaa. Venäjän toimet Krimillä ja Itä-Ukrainassa ovat ehdottoman tuomittavia, mutta samanaikaisesti meidän tulee muistaa jännitteistä seuraavat vaikuttajat omaan talouteemme. Siksi neuvotteluyhteyden pitäminen molempiin osapuoliin on erittäin tärkeää.

Arvoisa puhemies! Viime päivien Kultaranta-keskustelujen seurauksena on noussut esiin erityisesti suhteemme Venäjään. On mielestäni täysin itsestään selvää, että yhteisiä neuvotteluja ja valtionjohdon vierailuja pitää jatkossakin harjoittaa. 1 300 kilometrin yhteinen rajamme suorastaan velvoittaa meidät pitämään hyviä naapurisuhteita yllä. Mielestäni ulkopoliittikassamme on syytä edelleen korostaa tällaista vakauden, liennytysten ja yhteistyön tiettä.

Me emme voi ajatella, että olisimme jollain tapaa Itämeren kiristyneen ilmapiirin ulkopuolella. Päinvastoin, olemme väistämätön osa sitä. Tämän vuoksi meidän on nyt myös kiinnitettävä erityistä huomiota tuleviin ulko- ja turvallisuuspoliittisiin linjauksiimme. Tätä ajatusta tukee myös valtioneuvoston selonteko Suomen Nato-yhteistyön osalta. Tekstissä todetaan: "Nato-jäsenyyden hakeminen olisi perustavanlaatuinen ja kauaskantoinen päätös Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikassa, ja se vaatisi laaja-alaista keskustelua ja huolellista harkintaa." Suomen linjaa on määrittänyt liittoutumattomuus, jota on jatkettava. Olemme yhteisellä linjalla Ruotsin kanssa onnistuneet merkittävällä tavalla luomaan

Pöytäkirjan asiakohta PTK 73/2016 vp

turvallisuutta ja vakautta koko Pohjois-Euroopan alueelle. Itse en näe sotilasliitto Natoon liittymisen mahdollisuutta lähivuosina.

Tilanne kuitenkin elää vuosi vuodelta. Nato-mahdollisuuden säilyttäminen ja tilanteen säännöllinen arviointi on meille tärkeä ulkopoliittikan väline myös tulevaisuudessa. Laajan kumppanuuden harjoittaminen, poliittinen vuoropuhelu, koulutustoiminta ja yhteisten harjoitusten avulla molemminpuolisen osaamisen kehittäminen ovat järkeviä yhteistyön muotoja. Ne ovat osa sitä kokonaisuutta, jolla kumppanuussuhteitamme pidetään vahvasti yllä.

Arvoisa herra puhemies! Pidän entisenä sotilaana edelleen uskottavan ulko- ja turvallisuuspolitiikkamme mahdollistajana itsenäistä puolustustamme. Yleinen asevelvollisuus ja laaja reservimme palvelevat maamme tarkoituksia edelleen tehokkaasti. Ne muodostavat turvallisuutemme kivijalan, jota tämä hallitus panostuksillaan myös tukee. Samanaikaisesti on silti muistettava, että koko Eurooppaa kohdanneet jännittyneisyydet, terrorismin uhka ja hallitsematon muuttoliike asettavat selkeän vaatimuksen kansainvälisen yhteistyömme syventämiseen. Suomen tulee tukea Euroopan yhteisen turvallisuusjärjestelmän kehittämistä laajasti. Myös yhteistyötä Ruotsin kanssa on pyrittävä syventämään edelleen. Sisäisen ja ulkoisen turvallisuuden on kuljettava käsi kädessä nyt ja tulevaisuudessa. Tämä on suomalainen linja, jolle selontekokin antaa vahvaa tukea.

17.43 Tytti Tuppurainen sd: Arvoisa puhemies! Valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittiseen selontekoon tiiviisti koottu arvio toimintaympäristön muutoksen rajuudesta on kiistaton. Vertailu edelliseen selontekoon on valaiseva. Neljä vuotta sitten turvallisuuspolitiikan kehitysarviossa painopiste oli globaaleissa muutostekijöissä. Tiedostimme vastuun köyhyyden ja ympäristöongelmien ratkaisemisessa. Painotimme YK:n merkitystä monenkeskisessä kansainvälisessä yhteistyössä, painotimme kehitysyhteistyötä. Tässä selonteossa huomio kiinnittyy muutokseen Suomen lähialueilla. Vuoden 2012 selonteossa lähialueen kuvaus alkaa virkkeellä "turvallisuuspoliittinen tilanne Suomen lähialueilla on hyvä". Nyt käsiteltävässä selonteossa arvioidaan tilanteen kiristyneen ja todetaan, ettei sotilaallista voimankäyttöä Suomea vastaan voida sulkea pois. Muutos on tosiasia, ja muutoksen suunta on huolestuttava. Olemme astuneet taaksepäin kohti 1900-luvun maailmaa ja Eurooppaa. Tämä näkyy myös muutoksen ajureissa. Eurooppalaiset ja transatlanttiset yhteisöt uhkaavat jäädä sivuosaan, jossa ne vain reagoivat muutoksiin.

Olemme varmasti yksimielisiä myös tavoitteesta välttää Suomen joutumista sotilaalliseen konfliktiin. Kysymys onkin siitä, mikä on paras strategia tämän tavoitteen saavuttamiseen. Itsenäisen Suomen ensimmäinen sukupolvi ei sodan välttämisessä onnistunut. Tämän ajan historian ymmärtäminen on hyödyllistä tulevaisuuden ennakoimiseksi. Nuori itsenäinen Suomi kokeili kyllä kaikkia mahdollisia vaihtoehtoja. Eri aikoina oli saksalais-suuntausta, oli pohjoismaisen yhteistyön korostamista, eikä Suomea voi syyllistää naapurisuhteiden ongelmista. Suomi solmi Neuvostoliiton kanssa hyökkäämättömyyssopimuksen hyvässä uskossa.

Arvoisa puhemies! Historian opetus voisi olla se, että tarvitsemme monitasoista turvallisuusstrategiaa. Jäsenyys Euroopan unionissa on turvallisuuspolitiikkamme kestävä perusratkaisu. Kuitenkin jo huomenna Britannian kansalaiset äänestävät omasta EU-jäsenyydestään ja samalla ehkä myös koko unionin tulevaisuudesta. Jos äänestyksessä eroamisen kanta voittaa, on EU merkittävästi aiempaa heikompi. Päätyipä äänestys miten tahansa, on Suomen oltava EU-politiikassaan aktiivinen. On keskityttävä olennaiseen ja jätettävä sikseen sisäpoliittisten pisteiden kerääminen esimerkiksi pakolaispolitiikassa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 73/2016 vp

Selonteossa korostetaan Ruotsi-yhteistyötä. Sekin on tarpeellista. Suomen ja Ruotsin yhteistyö on kuitenkin kahden maan suhde. Suhteen arvo punnitaan joka päivä erikseen. Lisäksi on hyvä muistaa, etteivät kummankaan voimavarat yllä suurvaltapolitiikan tasolle. On välttämätöntä, että Suomi jatkaa ja syventää yhteistyötä Yhdysvaltojen kanssa, aivan kuin selonteossa todetaan. Yhdysvallat on globaali suurvalta, jonka voimavarat ovat omaa luokkaansa. Kyse ei ole vain sotilaallisesta voimasta vaan siitä, että Yhdysvallat on tärkeimpien puolustusliittojen ja puolustussopimusten keskipiste. Naton ohella Yhdysvallat vaikuttaa Itä-Aasiassa. Sillä on liittolaisia Lähi-idässä, Etelä-Aasiassa, Afrikassa, kaikkialla maailmassa. Ongelma ei olekaan se, että Yhdysvallat pyrkisi liian aggressiiviseen politiikkaan Euroopassa, päinvastoin. Jos Yhdysvallat kääntyisi kokonaan Atlantin suunnasta Tyynellemerelle, jouduttaisiin Euroopassa hakemaan uutta tasapainoa.

Arvoisa puhemies! Venäjän toimeenpanema Krimin valtaus ja sen toiminta Itä-Ukrainassa antavat aihetta huoleen. On kuitenkin syytä uskoa, että voimme pitää kaikissa oloissa yllä toimivia naapuruussuhteita Venäjään. Suomi pärjasi silloinkin, kun Venäjä oli nykyistä paljon voimakkaampi ja kun sitä ainakin teoriassa johdettiin hyökkäyshaluisen ja totalitaarisen valtaideologian mukaisesti. Tämän päivän Venäjä on kuitenkin entistä Neuvostoliittoa avoimempi ja moniarvoisempi. Naapuruussuhteemme perustuvat paitsi valtioiden suhteisiin myös yritystason kaupallisiin suhteisiin ja tavallisten ihmisten kanssakäymiseen. Vaikka tämän päivän Venäjä huolestuttaa, voi tulevaisuus olla valoisampi, ja näin meidän täytyy toimia. Naapuruussuhteissamme Venäjän kanssa voimme pitää kiinni siitä, että Suomi kuuluu länteen ja päättää asioistaan itsenäisesti.

Arvoisa puhemies! Suomen nykyinen turvallisuuspolitiikan peruslinja on pysynyt vakaana jo neljännesvuosisadan. Tänä aikana maan ulkopolitiikkaa on johtanut neljä presidenttiä ja hallituksen kokoonpanoissa ovat olleet mukana kaikki nykyiset eduskuntapuolueet. Ulko- ja turvallisuuspolitiikassa vallitsee yksimielisyys, jonka säilyttäminen on arvokasta. Siksi selonteko on hyvä jatko Suomen linjalle.

17.48 Tuomo Puumala kesk: Herra puhemies! Ulko- ja turvallisuuspoliittinen keskusteluhan on aktivoitunut maailmanpoliittisen tilanteen johdosta myös Suomessa erittäin voimakkaasti. Saamme kuulla päivittäin tapahtumista eri puolilla maailmaa, jotka vaikuttavat myös tavallisen suomalaisen elämään. Terrorismin ja Isis-järjestön nousu, Venäjän otteiden koveneminen, Ison-Britannian tämän viikon kansanäänestys ja Yhdysvaltojen presidentinvaalin kaltaiset asiat vaikuttavat merkittävällä tavalla Suomen kansainväliseen asemaan. Keskeinen taustasyynä tässä on keskinäisriippuvuuden lisääntyminen. Yllättävä tapahtuma toisella puolella maailmaa saattaa tulla suoraan eteemme, halusimme tai emme. Olemme entistä haavoittuvaisempia, kun eteemme on tullut myös uusia, kyberturvallisuuden kaltaisia turvallisuusuhkia. Eihän näitä saa koskaan liioitella eikä lietsoa, sekin on meidän tärkeä vastuumme, mutta sinisilmäinenkin ei pidä olla, ja siinä maastossa mielestäni tämä selonteko liikkuu.

Hallituksen ulko- ja turvallisuuspoliittinen selonteko on erittäin ajankohtainen ja tärkeä linjaus. Mielestäni tärkeimmän tavoitteen pitää jatkossakin olla vakauden luominen lähiympäristöömme. Mikäli meillä on hyvät suhteet muihin Itämeren alueen maihin ja toimijoihin, on oma asemamme turvatumpi. Samalla voimme olla myös kokoamme suurempi ulkopoliittinen toimija.

Monet Nato-jäsenyyden kannattajista perustelevat myönteistä kantaansa turvallisuusympäristössä tapahtuneilla muutoksilla. Täällä salissakin on kuultu näitä puheenvuo-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 73/2016 vp

roja. Tämä selontekohan ei vie Suomea askeltakaan lähemmäksi Natoa. Selonteko korostaa linjamme jatkuvuutta. Kun ympäristössä tapahtuu muutoksia, rauhallinen ja luottamus- ta herättävä linja on kaikista järkevin valinta, näin pärjäämme mahdollisten myrskyjen kes- kellä. Aktiivisen ulkopoliitiikan ohella meidän on harjoitettava aktiivista turvallisuus- ja puolustuspoliittista yhteistyötä pohjoismaisen yhteistyön, Euroopan unionin, Nato-kump- panuuden sekä YK-toiminnan puitteissa. Näin voimme vahvistaa myös omaa puolustusky- kyämme sekä varautua entistä paremmin uusiin turvallisuusuhkiin. Puolustuspoliitiikan pe- rusfundamenttien pitää jatkossakin olla yleinen asevelvollisuus, (Puhemies koputtaa) koko maan puolustaminen ja sotilasliittojen ulkopuolella pysyminen.

17.51 Aila Paloniemi kesk: Arvoisa herra puhemies! Euroopan turvallisuusjärjestelmä on haastettu ja jännite Itämeren alueella on selvästi lisääntynyt, se on tullut tämänkin päivän keskustelussa melkein joka puheenvuorossa esille. Turvallisuutta heikentävät tämän lisäk- si esimerkiksi terrorismin uhka, radikalisaation lisääntyminen ja hallitsematon muuttoliike. Muuttuneelle toimintaympäristölle on ominaista muutoksen nopeus ja ennustamatto- muus. Venäjän toiminnalla on ollut keskeinen vaikutus Euroopan turvallisuuden muutok- seen. Krimin laiton valtaus ja monet jännitteitä lisäävät toimet Itä-Ukrainassa ovat kiristä- neet Venäjän ja EU:n välejä. Emme enää voi sulkea todellakaan pois sotilaallista voiman- käyttöä taikka sillä uhkaamista Suomea vastaan, tämäkin on täällä keskusteluissa tullut esille jo useaan kertaan.

Turvallisuustilanne etenkin Itämeren alueella on nopeasti ja huolestuttavasti muuttunut pahempaan suuntaan. Etyj-valtuuskuntamme tapasi Etyjin Itämeren erityisedustajan Jürgen Klimken täällä eduskunnassa hiljakkoin. Hän korosti viisaasti, että on erittäin tärkeää pitää yllä vuoropuhelua Itämeren alueella ja kun turvallisuustilanne kiristyy, on tärkeää näyttää, että yhteistyömahdollisuuksia on aina olemassa. Aiomme heinäkuun alun Etyj- yleiskokouksessa Tbilisissä keskustella muun muassa siitä mahdollisuudesta, voisimmeko löytää uusia tapoja Itämeren alueen dialogiin osapuolten kesken, se olisi erittäin hyvä aja- tus.

Suomen kahdenvälisessä yhteistyössä Ruotsilla on edelleen vahvistuva erityisasema. Suomen ulko- ja turvallisuuspoliittinen ja puolustusyhteistyö Ruotsin kanssa on erittäin laaja-alaista, ja sitä voidaan edistää edelleen yhteisten etujemme pohjalta. Myös Suomi ja Yhdysvallat syventävät yhteistyötään monissa kysymyksissä. Yhdysvaltain sitoutuminen Natoon ja sotilaallinen panostus Eurooppaan on edelleen olennaista Suomen turvallisuu- den ja Euroopan vakauden kannalta. Me toteutamme laajaa kumppanuutta ja kehitämme säännöllistä poliittista vuoropuhelua ja käytännön yhteistyötä Naton kanssa, mutta Natoon tämän keskustelun nyt ei tarvitse juuttua. Me emme ole kuitenkaan lähitulevaisuudessa ha- kemassa jäsenyyttä, vaikka meillä edelleen tuo optio onkin. — En tiedä, saako sitä enää sa- noa optioksi, mutta minä nyt kutsun sitä siksi.

Arvoisa puhemies! Laajaan turvallisuuden käsitteeseen liittyy olennaisesti globaali oi- keudenmukaisuus, köyhyyden vähentäminen ja myöskin eriarvoistumiskehityksen suitsi- minen niin todellakin maailmanlaajuisesti kuin meillä Suomessakin. Suomi edistää nais- ten ja tyttöjen oikeuksien toteutumista ja naisten tasavertaista osallistumista politiikkaan ja talouselämään. Me olemme vahvemmin mukana ponnisteluissa naisiin kohdistuvan väki- vallan torjumiseksi, ja sitä työtä todellakin riittää — viittaaan Istanbulin sopimukseen, jon- ka toimeenpanoa varten meidän Suomessakin täytyy tehdä monenlaisia toimenpiteitä, muun muassa lakimuutoksia. Me sovitamme oman politiikkamme YK:ssa yhteisesti hy-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 73/2016 vp

väksytyn Agenda 2030:n mukaiseksi. Naisten ja tyttöjen oikeuden ja aseman vahvistaminen on pitkäaikainen painopisteemme. Suomi tukee toimijoiden työtä, jotka vaikuttavat sukupuolten väliseen tasa-arvoon ja naisten ja tyttöjen tietotaitoon ja mahdollisuuksiin.

Ruokaturva sekä veden ja energian saatavuus kuuluvat myös tärkeisiin painopisteisiimme. Riittävä ravitsemus on ihmiselämän elinehto, ja maataloustuotanto on edelleen kehityksen avainsektori köyhimmissä maissa.

Yksi Suomen tärkeistä painopisteistä on edelleenkin yhteiskuntien demokraattisuuden ja toimintakyvyn vahvistaminen. Me tarvitsemme hyvää hallintoa, jotta apu ei palvelisi vain eliitin intressejä, vaan niin apu kuin kehityskin tavoittaisivat kaikki kansalaiset. On myös tärkeää, että Suomi lisää panostustaan taloushallinnon ja verotuskyvyn kehittämiseen. Verotulot ovat hyvän hallinnon ohella avainasemassa eriarvoisuuden poistamisessa. Suomen tavoitteena on niin ikään kehitysmaiden kansalaisyhteiskuntien vahvistaminen. Vapaa ja monimuotoinen kansalaisyhteiskunta tuo esiin kansalaisten näkökulmaa ja puutuu epäkohtiin.

Arvoisa puhemies! Maailma tarvitsee miljardi työpaikkaa, jotta etenkin valtaville nuorten ihmisten ikäluokille löytyy työtä. Me tarvitsemme myös laadukkaampaa koulutusta, jotta yritykset saavat oikeanlaista työvoimaa. Tarvitaan siis säällisiä työpaikkoja, ja paljon. Tätä varten tähän laajaan turvallisuuden käsitteeseen pitää aina muistaa liittää kehitysyhteistyö ja myös ennalta ehkäisevä kehitysyhteistyö.

17.56 Emma Kari vihr: Arvoisa puhemies! Kuten ulkoministeri aikaisemmin vastauspuheenvuorossaan sanoi, arktinen yhteistyö on toistaiseksi, tähän mennessä, säilynyt kansainvälisen politiikan viimeaikaisten jännitteiden ulkopuolella. Erityisesti Suomelle pienenä maana tämän hyvän yhteistyön jatkuminen on äärimmäisen tärkeätä, ja tämän yhteistyön jatkaminen nimenomaan niin, että jatkossa keskitytään entistä enemmän arktisten alueitten ympäristönsuojeluun. Arktista aluetta suojelemalla me kaikista parhaiten vaalimme koko tämän alueen rauhaa ja vakautta.

Arktinen alue lämpenee tällä hetkellä kaksi kertaa nopeammin kuin maapallo keskimäärin, ja merijää sulaa aika hurjaa vauhtia. Merijää on koko kevään ollut historiallisen pieni. Siksi minä olin äärimmäisen iloinen siitä, että ulkoministeri täällä aikaisemmassa vastauspuheenvuorossaan otti esille myös ilmastonmuutoksen, koska tässä selonteossa tästä asiasta puhutaan äärimmäisen vähän, aivan liian vähän.

Arktinen luonto on herkkää. Se on jo ilman teollista toimintaakin valtavan paineen alla ilmaston ja meriveden lämpenemisen, jään katoamisen ja etelästä tulevien uusien lajien vuoksi. Pohjoisesta Jäämerestä on suojeltu vain häviävän pieni osa. Alueella tarvitaan kiireesti suojelualueiden verkostoa. Pohjoisnapaa ympäröivä kansainvälinen merialue on suojeltava osana tätä verkostoa.

YK:ssa on tänä keväänä startannut neuvotteluprosessi meriyleisoikeussopimuksen täydentämisestä, ja nämä neuvottelut on vietävä loppuun kunnianhimoisesti. Tämä mahdollistaa suojelualueiden perustamisen kansainväliselle merialueelle myös Arktiksella. Tällä hetkellä tähän on mahdollisuus vain osalla kyseisestä merialueesta.

Suomi on tähän mennessä ollut arktisissa merten suojeluasioissa todella aktiivinen, ja se on jotain semmoista, mistä meidän kaikkien pitäisi olla ylpeitä. Sen takia täytyy kyllä sanoa, että silmään pisti se, että tämän selonteon asettamat rajat arktisen hyödyntämiselle ovat olemassa olevia linjauksia huomattavasti väljemmät. Meidän tulee jatkossa pitää kiin-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 73/2016 vp

ni 2013 arktisen strategian todella hyvistä linjauksista, joita Suomi on kunnialla tähän mennessä edistänyt.

Arvoisa puhemies! Se, mitä tapahtuu arktisella alueella, vaikuttaa meihin kaikkiin täällä. Se vaikuttaa koko maailmaan. Aluetta ei saa missään vaiheessa jättää vain viiden ranta-
valtion monopoliksi tai alistaa tämän alueen luonnonvaroja ryöstökohteeksi. Meillä täällä Suomessa pohjoisena valtiona on Arktiksesta erityinen vastuu. Meidän pitää pitää pin-
tamme siinä vaiheessa, jos muiden ajattelu on lyhytnäköistä.

Taloudellisia visioita Arktiksella ei pidä rakentaa öljy- ja kaasuinvestointien varaan. Pariisin ilmastopimuksen tavoitteiden saavuttaminen vaatii yksiselitteisesti sitä, että arktiset fossiilivarannot jätetään maahan, kaikki. Jos näin ei tapahdu, niin siinä vaiheessa ilmas-
tonmuutos kiihtyy entisestäänkin, ja tämä itsessään vie pohjan taloudelliselta hyvinvoin-
nilta ja tekee meidän tulevista turvallisuushista entistäkin arvaamattomampia.

18.00 Katri Kulmuni kesk: Arvoisa rouva puhemies! Ulko- ja turvallisuuspoliittinen se-
lonteko linjaa laajasti Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa, ja on siksi tärkeää, että siitä
käydään erittäin monipuolista ja laajaa keskustelua täällä eduskunnassa, myöhemmin va-
liokunnissa, kansalaisten keskuudessa ja tiedotusvälineissä. Monipuolisesti selonteossa
käydään läpi maailmanlaajuisia kehityssuuntia, alueellisia muutostekijöitä, jotka vaikutta-
vat meihin ja toimintaympäristöömme. Näistä monet ovat itse asiassa niin uhkia kuin mah-
dollisuuksiakin. Epäilemättä ilmastomuutos on yksi suurimmista uhista maapallon eko-
systeemille, mutta samalla se on väistämätön ja välttämätön sysäys uusiutuvien energia-
muotojen, vihreän teknologian kehitykselle. Globalisaatio, digitalisaatio myllertävät mei-
dän yhteiskuntarakenteitamme mutta luovat myös mahdollisuuksia. Sosiaalinen media
haastaa perinteisiä politiikan tekemisen keinoja ja yhteiskunnan instituutioita, ja on tär-
keää, että me tiedostamme nämä kehityssuunnat.

Suomen ulkopoliitiikkaa on pitkään ohjannut aktiivinen vakauspolitiikka. Toissa viikon-
loppuna keskusta hyväksyi puoluekokouksen yhteydessä oman puolueen ulko- ja turval-
luspoliittisen kannanoton, jossa todetaan, että tämä linja on kestävä myös lähivuosille.
On hienoa, että se samankaltainen linjatavoite aktiivisesta lähialueen turvallisuuspoliitti-
sestä vakaudesta on vahvana myös meidän selonteossamme. Suomi on pitänyt vakautta yl-
lä, koettanut rakentaa suhteita aina monenvälisesti, kahdenvälisesti jokaiseen ilmansuun-
taan. Selonteossa todetaan, että emme pystyisi jäämään ulkopuolisen tarkkailijan rooliin,
jos lähialueellamme jokin konflikti kärjistyisi. Suomenkin on kuitenkin osaltaan toimitta-
va sillä tavalla, ettei konfliktia pääse missään oloissa syntymään. Viittaan tässä kyllä myös
ryhmäpuheenvuoroomme, että kysymyshän on siitä, miten voimme jättää maapallon pa-
remmassa kunnossa seuraaville ihmisille.

Suomella on ollut kokoaan suurempi rooli monissa kansainvälisissä organisaatioissa,
EU:ssa, YK:ssa, jossa olemme olleet aktiivisesti mukana sotilaallisessa siviilikriisinhallin-
nassa, ja Pariisin ilmastopöytäkirjan neuvotteluissa ministereillämme oli erittäin ratkaisevia
rooleja.

Mitä tulee selontekoon kirjattuihin ulko- ja turvallisuuspolitiikan painopisteisiin, niin ne
ovat varmasti perusteltuja mutta syvyytensä olisi voinut olla vielä laajempi etenkin poh-
joismaisen yhteistyön, Venäjä-kysymyksen osalta ja myös arktisten kysymysten osalta.
Toivottavasti tässä salikeskustelussakin esille tullut arktinen informaatiokeskus ei ole hau-
tautunut mihinkään, vaikka se ei tässä selonteossa kirjauksena ollutkaan, vaan sitä koete-
taan edelleenkin edistää sitten EU:n arktiseen strategiaan liittyen ja siellä päätelmätasolla.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 73/2016 vp

Turvallisuuspoliittisesta näkökulmasta EU:n turvallisuusyhteisön vahvistaminen on hyvä asia, puolustusyhteistyön tiivistäminen Ruotsin kanssa on tärkeää, Venäjä-suhteiden ylläpitäminen jännitteistä huolimatta ja kyllä se vuoropuhelu. Me emme tiedä, mitä naapureissamme tapahtuu, jollemme pidä sinne monipuolisia suhteita yllä, ja siihen kyllä tarvitaan koko repertuaari: diplomatia, kansalaisten, yritysten, kansalaisjärjestöjen välinen toiminta. Ihmisten väliset kontaktit ovat kaikista tärkeimpiä myös kansainvälisessä kanssakäymisessä.

Arvoisa puhemies! Toivon, että eduskuntakäsittelyssä eduskunnalta löytyy lopulta jälleen parlamentaarista yhteisymmärrystä yli puoluerajojen siitä pitkästä ulko- ja turvallisuuspolitiikan konsensuksesta, ja kyllä on niin, että pienen kansakunnan selviämisen ehtoja on useasti se, että me olemme sisäisesti eheä ja yksimielinen. Se yhteisymmärrys voidaan laajasti saavuttaa ainoastaan, jos ulkopoliittikka on julkisen keskustelun aihe, ei mikään poliittisten päättäjien yksinoikeus. Vakaa ja ennustettava ulkopoliittikka on osa hyvää turvallisuuspolitiikkaa. Sillä me voimme vahvistaa yhteiskuntamme kriisinsietokykyä ja edistää niitä meille tärkeitä arvoja: rauhaa, vakautta, demokratiaa, ihmisoikeuksia, oikeusvaltiota ja tasa-arvoa.

18.05 Timo Harakka sd: Arvostettu puhemies! Nämä globaalit keskustelut ovat aivan liian harvinaisia tässä salissa. Täällä puhutaan jatkuvasti niin kuin eläisimme tynnyrissä, jonka ulkopuolella ei ole mitään. Tämä on nykyisen hallituksen impivaaralaisuutta, joka ilmenee sen kaikissa ohjelmissa ja selonteoissa ja eduskunnan, ikävä kyllä, suppeissa keskusteluissa. Vaikka elämme yhä tiiviimpien keskinäisriippuvuuksien maailmassa, kaikissa niin sanotuissa strategioissaan hallitus esittää Suomen ikään kuin globaalista ympäristöstä irrallisena saarekkeena. Tämä ahdas näkökulma aiheuttaa kohtalokkaita heikkouksia niin hallituksen talouspolitiikkaan, europoliitiikkaan kuin myös ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan.

Kuten pääministeri Sipilä napakassa ja sinänsä selkeässä puheenvuorossaan luetteli, Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan ratkaisut pyrkivät turvaamaan Suomen edut. Mutta tätä määritelmää täytyy täydentää sillä näkemyksellä, mikä on Suomen vastuu Euroopasta ja maailmasta, mikä on meidän suuntamme eikä vain missä meidän oma napamme sijaitsee. Ilmastomuutos ja muut globaalit ympäristöongelmat, vesi- ja ruokakriisit, kehittyvien maiden konfliktit, väestönkasvu ja lisääntyvä eriarvoistuminen, energia- ja tuotantojärjestelmien uusiutumisen haasteet sekä hallitsematon finanssikapitalismi muodostavat kohtalonyhteyden. Näistä osa kyllä mainitaan selonteossa luettelonomaisesti, mutta mikä on Suomen näkemys ja strategia näiden toisiinsa kietoutuvien megatrendien kokonaisuudesta? Mikä on Suomen panos näiden globaalien haasteiden ratkaisemiseksi? Se jää kertomatta. Mitä konkreettista Suomi tekee ilmastomuutoksen hidastamiseksi, ja miten se pyrkii kaventamaan maailmanlaajuisia tuloeroja? Kysymyksiin on erityisen vaikea vastata, kun hallitus on leikannut merkittävästi kehitysyhteistyötä ja sopinut jopa lisäleikkauksista. Lähi-idän ja Pohjois-Afrikan konfliktien aiheuttama pakolaiskriisi nähdään ainoastaan kotimaisena ongelmana, johon vastataan kohtuuttomilla kuritoimilla ihmisoikeuksista ja jopa lasten oikeuksista piittaamatta. Tästähän on kaksi hyytävää esimerkkiä, tämänkin istunnon asialistalle merkityt muutokset ulkomaalaislakiin: turvapaikanhakijoiden oikeusturvaa heikennetään ja perheiden yhdistäminen tehdään käytännössä mahdottomaksi.

Arvoisa puhemies! Selonteon painopisteeksi on nostettu Euroopan unionin vahvistaminen turvallisuusyhteisönä. Tässä kohtaa käsitellään lähinnä puolustus- ja tiedustelutoimin-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 73/2016 vp

taa. EU:n ulko- ja turvallisuuspolitiikan ytimessä on kuitenkin kovan voiman sijasta niin sanottu pehmeä voima, johon kuuluvat jäsenyys- ja yhteistyösopimukset, taloussuhteet ja nykyään myös pakotteet. Koska tämä EU:n perinteinen ulko- ja turvallisuuspolitiikka on tällä hetkellä vaikeuksissa, ellei peräti kriisissä, sen vahvistamiseen eli poliittisen unionin lujittamiseen olisi toivonut lääkkeitä. Me emme voi noukkia seisovasta pöydästä vain maistuvimpia makupaloja, vaan Suomelta edellytetään rakentavaa ja aloitteellista panosta Euroopan unionin yhteisten tavoitteiden vahvistamiseen. Suomella on ollut 20 vuoden ajan pitkä ja uskottava linja, joka nyt on päässyt rapautumaan. Suhteemme Euroopan unioniin on parhaimmillaankin vain defensiivinen ja reaktiivinen, pahimmillaan rikkova, repivä ja eripuraa lietsova. Tästä linjasta hämmäntävin osoitus nähtiin viime kesänä, kun Suomen hallitus esitti Kreikan erottamista euroalueesta. Suomen tavoite oli siis se, että Euroopan rahaliitto rikkoutuisi, levottomuus lisääntyisi, ja kun Kreikka vielä oli ja on ahtaalla pakolaisvirtojen puristuksessa, seuraukset olisivat voineet olla äärimmäisen vakavia. Pahinta kaikessa oli se, että suurelle valiokunnalle ei vakuutettu, että valtioneuvosto olisi tehnyt huolellisen vaikutusarvion ratkaisun dramaattisista seurauksista. Rikki vaan, katsotaan, kuka kerää sirpaleet.

On siis syytä olla tyytyväinen, että Suomi ei aja tällä kertaa brexitiä samalla innolla kuin viime kesänä grexitiä. On kuitenkin syytä muistaa, että ulko- ja turvallisuuspolitiikan pinnallisen yhteisymmärryksen saattaa murskata ympäristö-, kehitys- ja talouspolitiikan passiivisuus tai vaihtoehtoisesti aggressiivisuus — passiivinen aggressiivisuus.

18.10 Lea Mäkipää ps: Arvoisa puhemies! On aluksi todettava, että jos oma napa ei ole kunnossa, emme voi mitenkään auttaa toisiakaan.

Arvoisa puhemies! Ulko- ja turvallisuuspoliittinen selonteko on valmistunut aikataulussa ja on aivan uudenlainen pitkän tähtäimen strateginen analyysi. Selonteko on selkokielinen ja tiivis esitys Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan tavoitteista ja toimii hyvänä perustana valtioneuvostolle sekä kansallisen turvallisuuden vahvistamisessa että kansainvälisen yhteistyön kehittämisessä. Hallitus on arvioinut kehityksen vaikutuksia nopeasti muuttuvassa toimintaympäristössä ja esittää Suomen ulko- ja turvallisuuspoliittiset painopisteet pitkälle tulevaisuuteen. Euroopan turvallisuutta heikentävät tekijät on selonteossa perusteellisesti analysoitu. Keskeisiksi muutoksiksi turvallisuudessa on mainittu Venäjän toiminta, Krimin laiton valtaus ja toimet Itä-Ukrainassa. Turvallisuutta heikentävät myös terrorismin uhka, radikalisaation lisääntyminen ja hallitsematon muuttoliike. Selonteossa korostetaan ulkoisen ja sisäisen turvallisuuden yhteyttä.

Suomen kansallisen kokonaisturvallisuuden on oltava meille ykkösasia. Lähialueemme turvallisuuspoliittisen tilanteen valossa sotilaallisen voiman käyttöä Suomea vastaan tai sillä uhkaamista ei voida täysin sulkea pois. Näin ollen kriisinkestokykyä on vahvistettava monin tavoin. Sen vuoksi meidän on syvennettävä myös kansainvälistä yhteistyötä, emme voi eristäytyä. Erityisesti Ruotsin kanssa käytävää kahdenvälistä puolustusyhteistyötä on edistettävä yhteisten etujen pohjalta ilman rajoitteita, kuten nyt ollaankin tekemässä. Meillä on Ruotsin kanssa samat strategiset haasteet ja epävarmuudet yhteisellä merialueella. Molemmissa maissa on painotettu sotilaallista liittoutumattomuutta — tarkoituksena on täydentää kansallista puolustusta. Suomi ja Ruotsi ovat jo nyt selvästi lisäämässä sotilaallista yhteistyötä sekä keskenään että Yhdysvaltain kanssa. Suomi ja Ruotsi pyrkivät aiempaa syvemmin operatiiviseen yhteistyökykyyn, ja sitä on harjoiteltu useissa yhteisissä harjoituksissa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 73/2016 vp

Arvoisa puhemies! Suomen on oltava aktiivisena toimijana EU:n yhteisen turvallisuuspolitiikan kehittäjänä. Asemamme Venäjän naapurina ja Euroopan ulkorajavaltiona on haasteellinen nykytilanteessa. EU:n ja Venäjän yhteistyön paraneminen on erityisesti Suomen etu ja vahvistaisi koko Euroopan turvallisuutta ja taloutta. Selonteossa on huomioitu Suomen tavoite pitää yllä vakaita ja toimivia suhteita Venäjän kanssa. Venäjä ei ole sotilaallisesti Suomelle uhka vaan tärkeä kauppakumppani. Tästä ollaan hieman liiaksikin riskiä tuntiessa tunnelmissa, samaan aikaan kun suomalaiset eivät tunnu olevan Venäjän takia huolissaan turvallisuudesta.

Suomen Nato-jäsenyyttä selonteko ei pidä ajankohtaisena, vaikka mahdollisuus jäsenyyden hakemiseen säilytetäänkin avoimena. Selonteon mukaan Suomi pitää yllä mahdollisuutta hakea jäsenyyttä Natossa seuraten tarkasti turvallisuusympäristönsä muutosta. Hiljakkoin julkaistu selvitys mahdollisen jäsenyyden vaikutuksista on arvio, jossa on paljon epävarmuustekijöitä. Maailman ja Euroopan lähitulevaisuudessa on niin paljon mahdollisia muuttujia, että paras olisi nyt olla hätiköimättä sotilasliittojen kanssa.

Suomen turvallisuuden ja hyvinvoinnin kannalta tavoiteltavaa on turvallinen ja vakaa kansainvälinen toimintaympäristö, jossa valtioiden, yritysten ja ihmisten toimintaa sääntelevät kansainvälinen oikeus ja sille rakentuvat yhteisesti sovitut säännöt, oikeudet ja velvollisuudet.

Myönteisenä on todettava lopuksi, että selonteossa on huomioitu myös ihmisoikeudet ja tasa-arvo. Yksi demokratian tunnusmerkeistä onkin sukupuolten välinen tasa-arvo. Suomi on panostanut kehitystyössä naisten aseman parantamiseen, muun muassa yrittäjyyteen, samoin tyttöjen koulutukseen. Tärkeää on edistää naisten osallistumista politiikkaan ja päätöksentekoon. Näiden asioiden puolesta pitää entistä voimakkaammin pitää ääntä.

18.15 Pekka Haavisto vihr: Arvoisa rouva puhemies! Ensin on syytä onnitella teitä päivän valintojen johdosta, lämpimät onnittelut.

Ajattelin omassa puheenvuorossani keskittyä niihin asioihin, joista minusta eduskunnan vastauksen tähän hallituksen selontekoon pitäisi ainakin osittain muodostua.

Ensimmäinen niistä käsittelee EU-yhteistyötä. On aivan selvää, että terroristi-iskujen jälkeen, Pariisin ja Brysselin kokemusten jälkeen, EU:ssa on alkanut uusi, minusta vakavampi, keskustelu siitä, mitä avunantolausekkeet, yhteisvastuulausekkeet oikeasti tarkoittavat — edustaja Vanhanen hyvin viittasi tähän omassa puheenvuorossaan. Yleensä ainakin sotilaallisella puolella ja puolustuksellisella puolella on sellainen totuus, että sitä osataan, mitä harjoitellaan. Eli jos halutaan jotakin yhteistoimintaa eurooppalaisissa puitteissa, sitä pitäisi harjoitella, siihen pitäisi varautua, pitäisi miettiä skenaarioita ja tilanteita, ja toivottavasti tämän tyyppinen eurooppalainen yhteistyö lisääntyy ja Suomikin voisi olla siinä aloitteellinen. Hyvää on hallituksen uusi esitys kansainvälisen avun antamisesta ja vastaanottamisesta, joka tekee meidän osallistumisemme erilaiseen kansainväliseen toimintaan helpommaksi.

Arvoisa puhemies! Toinen kysymys on Suomi—Ruotsi-yhteistyö, josta täällä on tänään keskusteltu paljon. Liian vähälle huomiolle on jäänyt eduskunnan puhemies Lohelan Ruotsin-matka toukokuussa, sen vuoksi, että meillä oli eri eduskuntaryhmistä mahdollisuus siihen osallistua ja siellä käytiin aika kiinnostavaa keskustelua parlamentin puhemies Urban Ahlinin ja puolustusministeri Peter Hultqvistin ja muiden kanssa. Ainakin itselleni jäi sellainen vaikutelma, että Ruotsissa on menossa tällainen soul-searching myöskin turvallisuuspolitiikassa, että mikä linja otetaan, ja oltiin erittäin kiinnostuneita suomalaisesta ajat-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 73/2016 vp

telusta ja meidän näkökulmistamme. Mutta näytti myös siltä, että jonkinlainen lommo aikanaan EU-jäsenyyshakemuksen jättämisestä on sillekin puolen jäänyt, eli ei haluttu, että sellainen lommo syntyisi Nato-asiassa tai muussa, että maat eivät informoisi toisiaan, ja tämä tuli uudestaan ja uudestaan eri puheenvuoroissa vahvasti esiin. Ja vaikka puolustusliitto ei varmasti ole tätä päivää, olisi mielestäni hyvä, että tämä puolustusyhteistyö, jota nyt on viritetty, jollain tavalla kirjattaisiin, sovittaisiin siitä, sen takia, että siellä vaihtuvat hallitukset ja täällä vaihtuvat hallitukset. Pitäisi olla pitkä jatkumo siinä, mitä tällä puolustusyhteistyöllä tavoitellaan ja mitä muotoja siinä etsitään.

Arvoisa puhemies! Puutun myös muutamalla sanalla Venäjä-asiaan. Täällä on sanottu siitä jo paljon, ja yhdyn tietysti kaikkiin niihin, että tilanne muuttuu dramaattisesti silloin, kun Minskin sopimus toteutuu Ukrainan ja Krimin osalta ja päästään normaaliin päiväjärjestykseen. Mutta täytyy myöskin sanoa, että ei sieltä tule takaisin yhteistyöhön se sama Venäjä, jonka me tunsimme ennen sanktioiden aikaa. Me itse ajattelemme, että sieltä tulee ehkä heikentynyt Venäjä ja epäyhtenäisempi Venäjä, mutta on ihan mahdollista, että sieltä tulee vahvistunut ja yhtenäisempi Venäjä tällaisten koettelemusten jälkeen — ja Venäjä, joka saattaa luottaa enemmän omiin voimavaroihinsa, on vähemmän riippuvainen kaupasta Euroopan kanssa ja näin poispäin. Mielestäni sen takia olisi viisasta nyt ajatella, mitkä ovat niitä yhteisiä sektoreita, joita Venäjän kanssa tulevaisuutta ajatellen pitäisi kehittää. Ne saattavat liittyä arktisiin kysymyksiin, joita Venäjä seuraa ja joista se on tietysti kiinnostunut, ja ne liittyvät varmasti ilmastomuutoskysymyksiin, jotka myöskin ovat heille yhä ajankohtaisempia. Mielestäni Suomen pitäisi näitä tulevaisuuden elementtejä jo valmistella. Ja kun tässä selonteossa sanotaan hyvin hieno lause, että meidän Venäjä-tunteustamme pitää syventää, niin jäin odottamaan niitä käytännön toimia, miten sitä sitten syvennetään, miten esimerkiksi tutkijoiden yhteistyötä lisätään, mitä muuta voi tehdä.

Arvoisa puhemies! Aivan lopuksi mainitsen kaksi asiaa.

Toinen on rauhanvälityksen resurssit, voimavarat. On ihan totta, että Suomi voisi tänä päivänä tehdä paljon enemmän liittyen niihin alueisiin, joilta pakolaisuus Suomeen kohdistuu. Se on Afganistan, se on Somalia, se on Irak, se on Syyria, se on Libya ja näin edespäin. Suomi voisi olla näissä asioissa tänä päivänä aloitteellinen ja miettiä myöskin aloitteita näihin asioihin liittyen.

Aivan viimeisenä, arvoisa puhemies, kysymys ilmastomuutoksesta ja ympäristöstä on ehkä vähän liian vähällä huomiolla tässä selonteossa. Täällä on hyvin puhuttu muun muassa siitä, millaisia nämä muutokset ovat arktisille alueille, ja arktisen neuvoston puheenjohtajana joudumme näihin asioihin yhä useammin vastaamaan.

18.21 Elsi Katainen kesk: Arvoisa puhemies! Maamme on luonnollinen osa Eurooppaa, osa maailmaa ja ilman muuta tiiviissä vuorovaikutuksessa näissä yhteisöissä, riippuvaisena ulkomaailman vaikutteista mutta myös itse aktiivisena vaikuttajana. Vahvana osana Suomen turvallisuutta on ilman muuta se, kuinka pystymme pitämään omat asiamme, kuten talouden ja työllisyyden, kunnossa. Käsittelyssä olevan ulko- ja turvallisuuspoliittisen selonteon lisäksi hallitus on parhaimpansa mukaan tarttunut toimeen myös talouden tasapainottamisessa ja työllisyyden kohentamisessa. Se ylläpitää yhteiskunnan eheyttä ja kohentaa kuntoamme myös ulkoa kohdistuvien paineiden kestämistä ajatellen.

Selonteossa oli hyvin huomioitu yhteiskunnan polarisaatio kasvavana riskinä turvallisuuskehitykselle. Yhteiskunnallinen eriytyminen on tehnyt myös länsimaista ja demokraattisista valtioista turvallisuuden suhteen aika haavoittuvaisia, kuten olemme Euroopas-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 73/2016 vp

sa joutuneet seuraamaan. Tämän vuoksi sisäisen ja ulkoisen turvallisuuden suhde on nykyään erittäin vahva.

Muuttunut turvallisuustilanne on tuonut mukanaan voimapolitiikan, mikä on vahvistanut negatiivisia toimia ja vastatoimien kierrettä. Erilaiset kriisit ja sotilaalliset selkkaukset ovat tulleet valitettavan arkisiksi ja lähelle Suomea. Rauhan, kriisin ja sodan rajat ovat samalla hämärtyneet. Jos ajattelee Suomen perinteistä roolia, vakauttajalle ja neuvottelevalle valtiolle on nyt tilausta enemmän kuin pitkään aikaan. Liennytyksen ja vakauden tien on oltava Suomen ulkopolitiikan linja tulevaisuudessakin.

Yksi merkille pantava asia Suomen turvallisuuden kannalta on se, että maailmalla koettava hätä on tullut koko ajan lähemmäs meitä. Turvapaikanhakijoiden suuri määrä on tästä yksi konkreettinen esimerkki. Tapahtumat haastavat meitä koko ajan havaitsemaan ja sisäistämään maailman muutoksia. Samalla ne haastavat meitä tekemään johdonmukaisia linjauksia omaan politiikkaamme. Meidän on politiikallamme tavoiteltava tietysti ennen muuta suomalaisten turvallisuuden takaamista mutta myös vakauden ja hyvinvoinnin edistämistä koko maailmassa.

Arvoisa puhemies! Hallintovaliokunnan näkökulmasta on helppo havaita sisäisen ja ulkoisen turvallisuuden viime vuosina edelleen vain tiukentunut suhde. Väitän, että Suomi on vaikuttanut positiivisella tavalla myös ulkoiseen turvallisuuteensa, kun olemme määrätietoisesti edistäneet viranomaisyhteistyötä maan sisällä. Myös viime syksyn ja talven aikana turvapaikanhakijakriisin yhteydessä poliisin, Tullin, Rajan ja maahanmuuttoviranomaisten tiivistynyt yhteistyö oli tilanteen hallinnan kannalta ehdotonta. Rajaturvallisuus kaikkina on konkreettinen linkki sisäisen turvallisuuden ja maanpuolustustyön kautta ulkoiseen turvallisuuteen. Vaikka tänään puhutaankin ulkopolitiikasta, en malta olla muistuttamatta, kuinka tärkeää esimerkiksi on resursoida rajaturvallisuutta riittävästi kaikissa olosuhteissa.

Suomalaiseen ulkopolitiikkaan ja globaaliin vastuuseen pitää kuulua vahvasti myös naisten ja tyttöjen aseman parantaminen. Naisten oikeuksia on ajettava määrätietoisesti, sillä sukupuolten välinen eriarvoisuus on maailmalla edelleen voimakasta ja naiset kokevat kulttuuri- ja yhteiskuntaympäristöstään riippuen monenlaista syrjintää ja väkivaltaa. Suomen on edelleen kansainvälisessä yhteistyössä edistettävä muun muassa tyttöjen pakkoavioliittojen, ihmiskaupan ja naisköyhyyden vastaista työtä. On myös tuettava naisten samapalkkaisuutta ja naisten lukutaidon sekä demokraattisten oikeuksien edistämistä. Naisten oikeuksien ja naisten aseman suhde rauhankehitykseen on vahva. Erityisesti Afrikan rauhanprosesseissa naisten nostamiseksi neuvottelupöytiin on tehty kauan työtä, mutta tehtävää vielä riittää. Naisten asemalla on todettu olevan tärkeä rooli konfliktista toipuvan yhteiskunnan rakentamisessa, ja heidän asemansa korostaminen tekee rauhanrakentamisesta kestävämpää.

Naisten ja tyttöjen asema jäi mielestäni tässä selonteossa melko vaatimattomaksi, vaikkakin tasa-arvotyölle oli toki oma kappaleensa. Toivonkin, että Suomi pitää naisten aseman suhdetta rauhaan ja turvallisuuteen esillä kansainvälisissä yhteyksissä.

18.26 Timo V. Korhonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Ensinnäkin lämpimät onnitte-lut päivän tapahtumista.

Ulko- ja turvallisuuspolitiikan lähtökohtainen tavoite on totta kai turvata Suomen ja suomalaisten turvallisuus. Tämän tavoitteen toteuttamiseksi linjausten on oltava ennen muuta realistisia ja vakautta on haettava omien rajojen sisälle sekä Suomen lähialueille. Realisti-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 73/2016 vp

suuteen liittyy mitä suurimmassa määrin toimintaympäristön muutosten ymmärtäminen oikein. Tältä pohjalta sanonkin heti alkuun, että pidän itse tästä näkökulmasta Nato-optiota tärkeänä. Suomen on jokaisessa vaiheessa ja kaikissa tilanteissa säilytettävä riittävästi liikumatilaa ja pidettävä yllä sotilaallisen liittoutumisen mahdollisuus, aivan kuten selonteko toteaa.

Onko hallituksen selonteko riittävän realistinen, ja huomioiko se oikein Suomen turvallisuusympäristössä tapahtuneet muutokset? Vastaus tämänkin päivänä keskustelujen pohjalta on, että ilman muuta, kyllä. Selonteko ottaa jopa poikkeuksellisen hyvin huomioon uudentyyppisen tilanteen ja maailmalla eri syistä kasvaneen jännittyneisyyden. Samalla voimme todeta sen, että muutosten myötä sisäinen ja ulkoinen turvallisuus limittyvät entistä vahvemmin toisiinsa. Siksikin aiemmin tehty sisäisen turvallisuuden selonteko ja käsillä oleva selonteko on syytä linkittää vahvasti toisiinsa.

Suomen turvallisuuspolitiikkaa ja keskustelua siitä on perinteisesti hallinnut Venäjä. Me elämme vaihetta, jossa kylmän sodan aikaiset asetelmat ovat osin palanneet ja Venäjän ja lännen välit ovat hauraat. Olenkin erittäin tyytyväinen siitä, että nykyinen hallitus on pääministerin ja myös aktiivisesti toimineen tasavallan presidentin johdolla vahvistanut Suomen neuvotteluyhteyttä Venäjään. Suomi ei voi olla negatiivisten toimien kannattaja, vaan meidän on aina pyrittävä vakauttajan rooliin.

Jos jokin osio ulko- ja turvallisuuspoliittisessa selonteossa jäi mielestäni turhan suppeaksi, se on arktista toimintaympäristöä kuvaava lyhyehkö kappale ja arktisuuden osoittavat lyhyet viittaukset. Toki tästä arktisuudesta on täällä moneen otteeseen puhuttu, mutta Barentsin alueneuvoston puheenjohtajana erityisesti toivon, että Suomi näkisi vahvemmin tämän paikallisen Barents-yhteistyörakenteen kautta avautuvat mahdollisuudet myös ulkopoliittisten tavoitteitten saavuttamiseksi. Kaikki alueelliset yhteistyömuodot ovat omiaan toimimaan sillanrakentajana muuten herkässä toimintaympäristössä. Tällaiseen yhteistyöhön eivät lähtökohtaisesti kansainvälisen politiikan suhdanteet ulotu, siksi niitä kannattaa määrätietoisesti vahvistaa. Alueelle yhteistyö on käytännönläheisyydellään korvaamaton. Barentsin aluetta esimerkiksi, huolimatta emovaltioista, yhdistävät samat haasteet: tarvitaan investointeja, osaavaa työvoimaa ja parempia liikenneyhteyksiä. Toisaalta mahdollisuudetkin ovat yhteisiä, ja Barentsin alueella ne liittyvät luonnollisesti esimerkiksi matkailuun ja luonnonvaroihin. Nämä eivät ole vain talouskysymyksiä vaan vaikuttavat parhaimmillaan erittäin suotuisasti ja vakauttavasti lähialueemme turvallisuuspolitiikkaan, jos ne hoidetaan määrätietoisesti yhdessä. Siksi sanoin täälläkin, että puhuttaessa arktisesta alueesta ja erityisesti Barents-yhteistyöstä Venäjän luoteisosien ja Suomen, Ruotsin sekä Norjan pohjoisten alueitten kesken me emme saa siellä antaa tilaa ulkopoliittiselle jännitteelle, vaan siellä tulee päinvastoin tiivistää keskinäistä rajojen ylitse menevää yhteistyötä. Barents-alueella tulee pysyä kansainvälisten jännitteitten ulkopuolella. Itse uskon jopa siihen, että Barentsin alueen tiivis yhteistyö voisi jopa avata tässä geopolitiittisessa tilanteessa mahdollisuuden näyttää esimerkkiä yhteistyön voimasta myös Euroopan unionin suuntaan.

Barentsiin ja arktisuuden liittyen toivoisin vielä, että Suomesta kehittyisi tähänastista vahvempi arktisen alueen puhemies. Arktista aluetta kohtaan maailmanlaajuinen mielenkiinto kasvaa, mutta esimerkiksi EU:n agendalla se ei edelleenkään nouse mielestäni riittävän korkealle. Arktinen yhteistyö on käytännönläheistä ja toimii sitä kautta parhaimmillaan ulkopoliittikankin vakauttajana. Siksi Suomen kannattaa korostaa arktista yhteistyötä entistä painokkaammin myös EU:n sisällä. Tämän tarpeen selonteko hyvin näyttää tunnustavankin, ja kuten tänään esimerkiksi (Puhemies koputtaa) ministeri Soini ja pääministeri

Pöytäkirjan asiakohta PTK 73/2016 vp

Sipilä ovat useaan otteeseen todenneet, arktisuus tässä hallituksen turvallisuuspoliittisessa työssä huomioidaan hyvin.

18.31 Jaana Pelkonen kok: Arvoisa rouva puhemies! Moni asia on tänään sanottu moneen otteeseen, mutta kaikki tiedämme, että kertaus on opintojen äiti.

Hallituksen ulko- ja turvallisuuspoliittinen selonteko puhuu asioista virkistävän rehellisesti, ja kuten olemme tänään useaan otteeseen kuulleet, epävakaus ja turvattomuus ovat lisääntyneet kiihtyvällä vauhdilla. Suomen tilannetta heikentää Venäjän paluu voimapolitiiseen ajatteluun ja toimintaan. Niin kuin selonteossa todetaan, Venäjä pelaa geopoliittista nollasummapeliä, jossa voi olla vain yksi voittaja ja yksi häviö. Venäjän hallinto haluaa luonnollisesti olla tämän pelin voittaja.

Itämeren heikentynyt turvallisuustilanne on syytä ottaa tosissaan. Suomea vastaan kohdistuvaa sotilaallista voimankäyttöä tai sillä uhkaamista ei voida sulkea pois. Selonteossa sanotaan suoraan, että EU:n jäsenenä Suomi ei voisi olla ulkopuolinen, jos sen lähialueilla tai muualla Euroopassa turvallisuus olisi uhattuna.

Omasta puolustuksesta huolehtiminen on aina suomalaisten tehtävä. Yksin emme kuitenkaan siihen pysty. Keskeisenä tavoitteenamme on tiivistää niin ulko-, turvallisuus- kuin puolustuspoliittistakin yhteistyötä, erityisesti Ruotsin kanssa. Selonteossa todetaan, että Suomen ja Ruotsin turvallisuuspoliittisilla ratkaisuilla on läheinen yhteys.

Pääministeri Löfven muistutti viimeksi Kultarannassa käydyissä keskusteluissa, ettei Ruotsilla ole kiinnostusta puolustusliittoon Suomen kanssa. Tämä realiteetti Suomen tulee ottaa huomioon. Pääministeri Löfvenin kanta Ruotsin sotilaalliseen liittoutumattomuuteen perustuu ennen kaikkea hänen puolueensa kantaan. Ruotsissa on totuttu tekemään nopeita ja oman maan etuun liittyviä päätöksiä, ja kanta voi hyvinkin muuttua Ruotsin seuraavien parlamenttivaalien jälkeen. Samaan aikaan on muistettava, että Ruotsin puolustusvoimauudistuksessa asevoimien painopiste siirtyi kansainvälisiin kriisinhallintaoperaatioihin ja vuoden 2014 jälkeen Ruotsissa on jälleen herännyt kiinnostus kehittää oman alueensa puolustusta konventionaalisia uhkia vastaan. Meidän tulee onnitella itseämme sekä edellisiä hallituksia siitä, että olemme jatkaneet pitkäjänteisesti omaa puolustuspolitiikkaamme, joka perustuu yleiseen asevelvollisuuteen. Samaan aikaan olemme osallistuneet aktiivisesti kansainvälisiin kriisinhallintaoperaatioihin ympäri maailmaa.

EU:n yhteisen turvallisuus- ja puolustuspolitiikan kannalta turvatakuiden aktivoiminen oli tärkeä ennakkotapaus. Suomelle sotilasliittoon kuulumattomana maana on tärkeää, ettei artikla ole vain tyhjiä sanoja paperilla. Jos Suomi olisi hyökkäyksen kohteena, toivottavimmin mekin vahvaa tuenilmausta muilta mailta. Meidän tulee olla myös valmiita antamaan konkreettista tukea muille jäsenmaille.

On myös erittäin tärkeää ymmärtää, ettei keskinäisen avunannon lauseke tarjoa samaa suojaa kuin Naton 5 artikla. Meidän on jatkossakin tiivistettävä sotilasyhteistyötä Yhdysvaltojen kanssa ja osallistuttava aktiivisesti sotilaallisiin yhteistoimintaharjoituksiin. Näin varmistetaan yhteensopivuus avunantamis- ja -vastaanottamistilanteissa.

Selonteossa todetaan, että Suomelle on tärkeää Naton avoimien ovien politiikan jatkuminen ja samalla jäseneksi hakemisen mahdollisuuden ylläpitäminen, ja hyvä niin. Tiedämme kaikki, että Euroopan unionin 28 jäsenmaasta 22 kuuluu sotilasliitto Natoon, eli hyvin voimme sanoa, että Euroopan mantereelle vakautta tukeva puolustusyhteistyö lepää pitkälti Naton harteilla. Naton turvatakuut suojaavat vain Nato-maita. Suomen jättäytymiselle turvatakuiden ulkopuolelle ei ole kestäviä perusteita.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 73/2016 vp

Kansainväliset suhteet sekä turvallisuuspolitiikka ovat jatkuvassa liikkeessä, jossa yksittäisen valtion päätökset vaikuttavat kaikkiin toimijoihin. Me emme elä kylmän sodan aikaisessa keinotekoisessa, vakaassa järjestelmässä, jossa voimme vain yksipuolisesti lyödä lukkoon turvallisuuspoliittiset liikkeemme vuosiksi eteenpäin. Siksi ulko- ja turvallisuuspoliittisilta selonteoilta tulee jatkossa vaatia yhä enemmän konkreettista luonnetta, eikä niitä pitäisi ajoittaa tiukkoihin vuosirytmieihin.

Historia osoittaa, että pienten valtioiden tulee olla mukana kaikissa niissä kansainvälisissä valtioiden välisissä organisaatioissa, joiden tavoitteena on lisätä vakautta ja hyvinvointia. Suomi on ollut aktiivinen YK:n, EU:n ja Etyjin jäsen sekä edennyt Naton laajennettujen mahdollisuuksien kumppanuusyhteistyöohjelmaan. On meidän etujemme mukaista, että kansainvälisiä lakeja sekä niitä sovittuja käytäntöjä noudatetaan, jotka tähtäävät kaikkien valtioiden koskemattomuuden suojelemiseen. Kuitenkin juuri näiden pienten valtioiden, kuten Suomen, tulee olla ensimmäisinä valmiita kohtaamaan kylmä, realistinen nollasummapeli.

Arvoisa puhemies! Lopuksi vielä totean, että kokoomus ja RKP ovat nyt ensimmäistä kertaa asettaneet aikataulun Suomen Nato-jäsenyydelle, ja toivoisin samanlaisia kannanottoja myös muiden puolueiden edustajilta.

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Otetaan yksi vastauspuheenvuoro.

18.36 Timo Harakka sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja tuossa äsken väläytteli sellaista skenaariota, että Ruotsilta olisi odotettavissa yllättäviä ja oman edun mukaisia äkkikäänteitä. Hän ei ilmeisesti kuullut edustaja Tuomiojan, entisen ministerin, kertomusta siitä, että Suomi ja Ruotsi tekevät aidosti yhteistyötä ja keskustelevat kaikista merkittävistä ja vähemmänkin merkittävistä ratkaisuista yhdessä, joten tällaiseen pelotteluun ei ole mitään syytä, eikä ole syytä vähätellä sitä hallituksen itse asiassa merkittävintä linjausta, että Suomi ja Ruotsi toimivat näissä asioissa yhtä jalkaa. Nyt olisi hyvä tietää, onko hallitus nyt sitä mieltä, että meillä on aito dialogi ja keskusteluyhteys ja yhteiset päämäärät Ruotsin kanssa vai eikö ole. Pitääkö pelätä nyt länsinaapurinkin äkillisiä toimenpiteitä? Lisäksi sitä kuvaa on aivan turha viljellä, että Ruotsissa olisi yhtäkkiä joku Nato-innostus ottanut valtaa. Se jatkaa ihan vakaasti sillä linjalla, että Naton kannattajia on vähemmistö.

18.38 Sinuhe Wallinheimo kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Harakalle tiedoksi, että Ruotsissa on 2018 vaalit tulossa ja siellä moni oikeistopuolue on selkeästi ilmoittanut sen, että Natoon mennään. Se on selkeä signaali siitä, että joitain muutoksia on tulossa myös mahdollisesti tähän meidän yhteistyöhömmme jatkossa, joten emme me voi sanoa, että me tiedämme tasan tarkkaan, mitä Ruotsissa tulevaisuudessa tulee tapahtumaan. Meidän pitää ottaa huomioon, että siellä on 2018 vaalit ja sen jälkeen voi erilaisia asioita tapahtua. Toki varmasti ruotsalaiset pitävät meitä ajan hermolla ja tasalla siinä vaiheessa, kun näitä ratkaisuja tehdään, mutta emme me voi vaikuttaa tulevaan vaalitulokseen ja siihen, mitä he vaalien jälkeen tekevät.

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Yksi vastauspuheenvuoro, edustaja Pelkonen ja edustaja Harakka.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 73/2016 vp

18.39 Jaana Pelkonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Wallinheimo täällä jo osan sanoista suustani vei, mutta siteeraisin vielä erästä viisasta ystävääni, joka on usein opastanut minua ja monia muitakin siinä, että mitään tärkeitä päätöksiä ei koskaan pitäisi tehdä pelkojen pohjalta. Omassa puheenvuorossani en suinkaan ollut lietsomassa minkään sortin pelkoja vaan kerroin faktoja, joita nimenomaan edustaja Wallinheimokin äsken esiin toi. Suomi ja Ruotsi käyvät avointa dialogia keskenään, ja hyvä näin. Tämä on erittäin hyvä myös Venäjän kannalta, jotta tietävät myös Venäjällä, mitä naapurimaat suunnittelevat.

Mutta tärkeintä tässä on muistaa se, että jokainen maa tekee puolustuspoliittiset ratkaisut itse ja omista lähtökohdistaan. Ja salaisuus ei todellakaan ole se, että kokoomus on liuttanut Nato-jäsenyyden puolesta jo pitkään ja tekee näin edelleenkin.

18.40 Timo Harakka sd (vastauspuheenvuoro): On aivan selvää tietenkin, että Ruotsissa on 2018 vaalit ja Suomessa on 2019 vaalit, mutta silloin on kuitenkin aivan turha puhua siitä, että meidän välisen hyvän turvallisuusyhteistyön voisi pilata tällainen äkkikäänne ja yllätys, johon viittasitte tässä puheessanne varmaankin. Voimme pöytäkirjasta nämä sanamuodot tarkastaa.

Nimenomaan ulko- ja turvallisuuspolitiikasta on tänäänkin puhuttu siihen sävyyn, että sen täytyy olla pitkäjänteistä ja tällaiset äkilliset maailmantilanteet eivät saa suurta peruslinjaa huojuttaa, joten tässäkin suhteessa voi todeta, että sen lisäksi, että on näköjään ainakin kokoomuksessa epäselvyyttä siitä, mikä on tämä Ruotsin ja Suomen turvallisuusyhteistyön todellinen tila, on myöskin siitä, kuinka nopeasti näitä laivoja on syytä käännellä ja kuinka pitkäjänteisesti ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa on syytä tehdä.

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Sitten mennään takaisin puhujalistaan.

18.41 Kari Kulmala ps: Arvoisa rouva puhemies! Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikka nojaa perustuslakiin kirjoitettuihin arvoihin, oikeuksiin ja velvollisuuksiin ja edistää niitä. Hallituksen ulko- ja turvallisuuspoliittinen selonteko kertoo vakavan kuvan Suomen ja Itämeren alueen koko turvallisuustilanteesta. Turvallisuustilanne on heikentynyt niin Itämeren alueella kuin myös koko Euroopassa. Hallituksen selonteossa todetaan aiempaa suuremmin ja selkeämmin, että EU:n jäsenenä Suomi ei voisi olla ulkopuolinen, mikäli sen lähialueella tai muuallakin Euroopassa turvallisuus olisi uhattuna. Selonteosta saa hyvän kuvan Itämeren alueen turvallisuuden heikentymisestä. Venäjä käveli Krimille ja aiheutti Itä-Ukrainan konfliktin, mistä käynnistyi negatiivinen kierre ja sotilaallinen toiminta lisääntyi, eikä loppua ole näkyvissä.

Selonteon mukaan sotilaallista voimankäyttöä Suomea kohtaan ei voida sulkea pois. Neljä vuotta sitten tehdyssä selonteossa arvio oli parempi ja turvallisuuspoliittinen tilanne arvioitiin vakaaksi. Kuitenkin jo tuolloin arvioitiin, että sotilaallista voimaa voidaan käyttää rajoitetusti osana poliittista tai taloudellista painostusta. Selonteossa todetaan entistä suuremmin Yhdysvaltojen poliittinen ja sotilaallinen merkitys Euroopan ja lähialueemme vakauttajana. Mutta onko se vakauttavaa, kun Naton ohjuskilvet ovat portaillamme kohdistettuina Venäjän suuntaan? Selonteossa linja on kuitenkin huomattavasti selkeämpi kuin aikaisemmin ja Yhdysvaltojen merkitys nostetaan painokkaasti esiin.

Jo tällä hetkellä Suomi toteuttaa laajaa ja kehittyvää kumppanuutta Naton kanssa. Myös asejärjestelmämme ovat yhteensopivat Naton kanssa. Suomi osallistuu myös jatkossa Na-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 73/2016 vp

ton yhteisharjoituksiin sekä koulutustoimintaan mutta vain omista lähtökohdistaan. Olisiko ajateltava sotilaallista yhteistyötä myös Venäjän kanssa, vai onko se jo ajatuksenakin liian vaarallista? Mielestäni erityisesti Merivoimat voisi järjestää yhteisiä sukellusveneidensä etsintäharjoituksia yhteisillä vesialueillamme.

Kun oikein tarkasti selontekoa lukee, voi todeta, että siihen on kirjattu aiempaa suurempi valmius hakea Nato-jäsenyyttä, vaikka peruslinja sotilasliittoon kuulumattomana maana on Suomella ennallaan. Nato-hakemusta ei olla myöskään tällä vaalikaudella tekemässä. Se ei kuulu hallitusohjelmaan. Mielestäni Natoon hakeminen on kytköksissä Ruotsin päätöksiin. Yksin emme voi tänne pussinperälle jäädä niin sanottuna puolueettomana maana. Tällä hetkellä Venäjä ei ole suoranainen uhka Suomelle. Lähialueiden kireä tilanne erityisesti Itämerellä vaikuttaa kuitenkin Suomeenkin. Tärkeintä on edelleen pitää hyvät välit naapuriin, ja samalla kansallisen puolustuskyvyn ylläpitoon ja kehitykseen tulee panostaa tulevana vuosina vähintäänkin suunnitelmien mukaan. Samalla tulee muistaa, että Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan keskeisenä tavoitteena on välttää joutumasta sotilaalliseen konfliktiin. Suomi ei ole hyökkäämässä minnekään mutta varmuudella puolustaa maahansa hyökkäävää, tulipa se mistä ilmansuunnasta hyvänsä. Suomella on maanpuolustustahto erittäin korkea.

Arvoisa rouva puhemies! Kuten ulkoministeri Soini aloituspuheenvuorossaan mainitsi, arktinen alue on meille painopiste. Suomen puheenjohtajuus Arktisessa neuvostossa ensi vuonna on todellinen tilaisuus ja näköalapaikka maallemme. Puheenjohtajuus tuleeekin hyödyntää tehokkaasti, ja meidän tulee ajaa myös omia tavoitteitamme puheenjohtajan mandaatilla. Itse toivoisin, että Suomessa arktisissa asioissa todellisen johtajuuden ottaisi ulkoministeri Soini, vaikka se lisätöitä aiheuttaisikin. Tällä hetkellä en näe, että meillä arktiset asiat olisivat riittävästi johdettuja. Onneksemme on kuitenkin edes arktisen parlamentaarikkokonferenssin pysyvän komitean uusi pääsihteeri Suomesta. Viime viikolla arktisten alueiden Suomen valtuuskunta sai mahdollisuuden osallistua Venäjän Ulan-Udessa konferenssiin. Joka toinen vuosi järjestettävä konferenssi on arktisen alueen parlamenttien tärkein pohjoisia alueita koskeva yhteistyöfoorumi, ja kahden vuoden kuluttua konferenssi järjestetään Suomessa. Ulan-Udessa valtuuskunta toi erinomaisen puheenjohtajansa, edustaja Kulmunin, johdolla esiin myös naisten ja nuorten aseman parantamisen. Heidän asemansa parantaminen on erittäin ratkaisevaa globaaleihin haasteisiin vastaamisessa, kuten tänään olemme jo kuulleet.

18.46 Sinuhe Wallinheimo kok: Arvoisa rouva puhemies! Aloitan puheeni sitaatilla. "Turvattomuus, vastakkainasettelu ja voimapolitiikka leimaavat todellisuutta. Geopolitiikka on tullut takaisin. Lähialueidemme vakaus on Suomen turvallisuuteen ratkaisevasti vaikuttava tekijä. Näin se on aina ollut. Erillissotaa Suomea vastaan on vaikea kuvitella." — Aikaisemmin puhunut edustaja Kanerva oli tässä täysin oikeassa.

Venäjän viimeaikaiset toimet niin Georgiassa kuin myös Krimillä ja sittemmin Itä-Ukrainassa ovat järkyttäneet suuresti lähialueiden tasapainoa. Toimintaympäristö, jossa nyt elämme, on muuttunut ties kuinka pitkäksi aikaa ja valitettavasti on jatkuvasti muutoksessa. Tästä me varmasti kaikki olemme tässä salissa samaa mieltä. Mielestäni tämän asian strateginen selonteko tuo hyvin esiin. Arvio turvallisuuspoliittisesta ympäristöstämme on kerrankin selkeästi ja rehellisesti selonteossa luettavissa, ja kun kerran arvio on tämä, on se otettava erityisen vakavasti juuri tässä ajassa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 73/2016 vp

On sanomattakin selvää, että meidän on pidettävä kiinni meidän uskottavasta puolustuskyvystämme. Se on peruspilari, jota emme saa nyt horjuttaa. Toisaalta tarvitsemme myös kumppaneita sparraamaan puolustuskykymme kuntoon. Siksi on esimerkiksi hienoa, että haluamme entisestään tiivistää yhteistyötämme Ruotsin kanssa. Tämä askel on hyvä alku. Varsinkin yhä tiivistyvä yhteistyö esimerkiksi materiaalihankinnoissa on Suomelle eduksi. Patria, Nammo, Saab, Kongsberg ynnä muut pohjoismaalaiset puolustusteollisuus-kumppanit saavat varmasti tästä lisäpontta tehdä yhteispohjoismaisia hankintoja jatkossa yhä enenevässä määrin. Nämä kaikki toimet ovat omiaan myös lisäämään meidän huoltovarmuuttamme Pohjolassa. Tämä askel auttaa sekä meidän puolustuskykyämme että laajakantoisemmin koko Pohjolan puolustuskykyä. Tämä on erityisen tärkeää Itämeren alueen kiristyneen ilmapiirinkin takia.

Arvoisa puhemies! Arvoyhteisömme EU:n täytyy olla tässä ajassa omalta osaltaan meidän tukemme ja turvamme. Sen täytyy jatkossakin olla meidän kansainvälinen turvaverkkomme, jossa Suomen merkitys on aina ollut kokoaan suurempi. Meidän täytyy ehdottomasti olla myös tulevaisuudessa EU:n pöydissä tekemässä parhaita mahdollisia ulko- ja turvallisuuspoliittisia ratkaisuja, jotka vievät Suomen asemaa vahvasti eteenpäin. Se ei ole helppoa tässä ajassa. Euroopalla on haasteita vähän joka puolella. Siksi on tärkeää, että ajamme etujamme EU:ssa myös vahvasti omista lähtökohdistamme. Meille EU:n yhteisvastuulausekkeen ja keskinäisen avunannon velvoitteen laaja ja kattava tulkinta on hyvin tärkeää, ja siitä meidän pitää muistuttaa jatkossa myös kollegoitamme Euroopan unionissa.

Toki meidän pitää aina pitää mielessä, että EU ei ole puolustusliitto, kuten salissa tänään on moneen kertaan todettu. Sen sijaan, arvoisa rouva puhemies, Nato on puolustusliitto. Senpä tähden kokoomuksen eduskuntaryhmä ja itse asiassa koko puolue on puhunut jo vuodesta 2006 saakka Suomen Nato-jäsenyyden turvallisuutta lisäävästä vaikutuksesta. Myös tässä selonteossa on selkeästi todettu, että Suomelle on nyt äärimmäisen tärkeää Naton avoimien ovien politiikan jatkuminen ja jäseneksi hakemisen mahdollisuuden turvaaminen. Siitä on pidettävä kiinni. Me emme tiedä, milloin se on liian myöhäistä, siksi ovea on raotettava auki yhä enemmän.

18.50 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Tämä puolustusselonteko tulee erinomaisen hyvään aikaan ja on meidän aikaamme sopiva tärkeä asiakirja. On tärkeä huomata, että Suomi on puolueeton maa, joka ei kuulu sotilasliittoihin. Suomi hoitaa uskottavasti oman maansa puolustamisen, mikä tarkoittaa sitä, että meillä on tässä maassa yleinen asevelvollisuus, alueellinen puolustus, joka takaa sen, että jokaista maan neliometriä puolustetaan, olkoon se sitten etelässä tai pohjoisessa. Yleinen asevelvollisuus tuottaa myös meidän maallemme riittävän reservin, joka on tarpeeksi hyvin koulutettu ja jolla on hyvät varusteet. Tämän järjestelmän on todettu olevan Suomelle se paras mahdollinen, edullinen, toimiva, ja ennen kaikkea tällä taataan se, että meidän maanpuolustustahto tässä maassa on erittäin hyvällä tasolla. Siitä on paljon tutkimustuloksia, ja ilahduttavaa niissä tuloksissa on se, että myös nuorten keskuudessa maanpuolustustahto on erittäin korkealla.

Yhtä tärkeää Suomen tulevaisuuden kannalta on se, että viisaalla ulko- ja turvallisuuspolitiikalla varmistamme sen, että pysymme edelleen valtiona, johon luotetaan ja joka on rauhaa rakastava valtio, ja kaikissa eri naapureissamme ja myös kaikissa eri foorumeissa ympäri maailmaa mielletään, että Suomi on sotilasliittoihin kuulumaton maa, puolueeton maa. Se on meidän turvatakeistamme se paras. Viisas ulkopolitiikka myös jatkossa takaa sen, mitä olemme tähän mennessä saaneet aikaan.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 73/2016 vp

Suomen tilanne on vakaa. Meillä on hyvät suhteet kaikkiin naapureihin, kaikkiin ilman-suuntiin. Olemme olleet Euroopan unionin jäseniä vuodesta 1995. Euroopan unionin turvatakeet, yhteisvastuulauseke on toimivaa todellisuutta: senhän saimme Ranskan terrorismitapauksessa jo todeta, että naapuri- ja jäsenmailta tuli apua heti, kun se pyyntö esitettiin.

Suomi on myös Naton rauhankumppani. Teemme yhteistyötä tietenkin Naton kanssa eri keinoilla, jotka on hyväksi havaittu tähän asti. Pitää muistaa, että Nato rauhankumppanina on meille myös sellainen foorumi, josta saamme tarvittavaa tietoa.

Suomi kuuluu aktiivisena YK:n jäsenvaltiona myös rauhanturvatoiminnan kautta niihin maihin, joihin YK:n kaikki kansakunnat luottavat. Tähän rauhanturvatoimintaan Suomi on osallistunut jo vuodesta 1956 lähtien, eli tänä vuonna vietämme 60-vuotisjuhlia tällä foorumilla. Tämä työ on tuottanut meille paljon hyvää pr:ää ympäri maailmaa, ja sellaisena sen työn pitää tämänkin selonteon aikana jatkua.

Venäjän rajanaapurina meillä on aivan erityinen asema Euroopassa ja meidän on pidettävä huoli, että naapuruussuhteet tuonne itään päin pidetään kunnossa ja pystymme hyödyntämään niitä suhteita sitten muissa kansainvälisissä foorumeissa toisten valtioiden kanssa asioidessamme.

Selonteon valmistelu on ollut kattavaa. Parlamentaarinen seurantaryhmä on tehnyt erinomaista työtä, ja se on luonut sen parlamentaarisen katteen, joka tällaiselle selonteolle on aivan välttämätön. Tämä ohjausvaikutus, joka tällä hallituksen tekemällä ulko- ja turvallisuuspoliittisella selonteolla on, on erittäin tärkeä — että politiikalla on selvä linja, millä jatketaan tästä eteenpäin.

Se, että emme ole tässä asiassa välttämättä täysin yksimielisiä, ei ole millään lailla paha asia. Myös ulko- ja turvallisuuspolitiikasta pitää uskaltaa keskustella kaikki vaihtoehdot läpi, ja jos joku uskaltaa olla eri mieltä, niin se kuuluu demokraattiseen yhteiskuntaan, että vapaa mielipiteen esitysmahdollisuus on aina olemassa. Se, että tämän selonteon käsittely eduskunnassa jää syyskauden alkuun, ei ole mielestäni sekään ongelma: Se on demokraattisen valtion yksi tapa hoitaa asioitaan. Lomat pidetään silloin, kun ne ovat, ja työ jatkuu sitten, kun se jatkuu. Siitä ei mielestäni kannattaisi sen suurempia johtopäätöksiä tehdä. Tärkeää on pitää mielessä se, että Suomi on edelleen aktiivinen kansainvälinen toimija, myös tämän uuden selonteon mukaisena vaikutusaikana. Ja pitää muistaa, että tämä selontekomenettelyhän on ollut käytössä jo monia, monia vaalikausia ennen tätä, että siitä on meillä hyviä perinteitä.

Turvallisuustilanne rajoillamme on muuttunut, mutta siitä huolimatta meidän tulee säilyttää rauhallinen, vakaa linja, pysyä edelleen puolueettomana maana ja ennen kaikkea pitää hyvät suhteet naapureihimme. Varmaan naapureissamme arvostetaan sitä, että meillä on itään päin hyvät suhteet. Ja mitä tasavallan presidentti linjasi Kultaranta-keskusteluissa: on aivan erinomainen asia, että tasavallan presidentti toi selkeästi esille sen, että ulkopolitiikka on sitä, että me pidämme hyvät suhteet naapureihin ja myös kahdenväliset suhteet.

Arvoisa rouva puhemies! Lopuksi totean vain sen, että yksi tärkeä osa myös Suomen turvallisuuspolitiikan kannalta on se, että laitamme tämän maan talouden kuntoon, koska vain hyvin toimeentuleva maa, jolla on talous kunnossa, pystyy huolehtimaan sekä naapuruussuhteet hyvin että pitämään puolustusasiat kunnossa.

18.55 Markku Pakkanen kesk: Arvoisa rouva puhemies — ja tuleva ministeri, onnittelet päivän uutisista!

Pöytäkirjan asiakohta PTK 73/2016 vp

Visio Suomi 2025 on tässä ulko- ja turvallisuuspolitiikan selonteon yhtenä päämääränä, ja sen tarkoitus on kuvata Suomea noin kymmenen vuoden päähän. Ulko- ja turvallisuuspoliittinen päämäärä on monessa keskustelussa täällä noussut esiin, ja mielestäni täällä on käyty hyvää ja avointa keskustelua suomalaisesta turvallisuuspolitiikasta ja sen tavoitteista.

Monessa puheenvuorossa on todettu, että turvallisuuspoliittinen toimintaympäristö on muuttunut viime vuosien aikana erittäin paljon, ja on monesti kyseenalaistettu suomalaiset puolustusvoimat, ollaanko kriisitietoisia ja niin edespäin. Maailmanlaajuiset kehityssuunnat on myös Euroopassa havaittu ja on runsasta maahanmuuttoa, kaikki tämä koskee myös meitä suomalaisia. Tilanne Suomen lähialueilla on muuttunut. Erityisesti Itämeri on alue, josta monessa mielessä ollaan kiinnostuneita, ja toimintaa Itämerellä on viime aikoina ollutkin entistä enemmän.

Selonteon painopisteet ja tavoitteet on hyvin määritelty tässä tekstiosassa, ja yhtenä painopistealueena siinä on Euroopan unionin vahvistaminen turvallisuusyhteisönä. Mitä tulee siihen, onko Euroopan unioni turvallinen alue ja näin, niin voimme itse kukin todeta, että viime vuoden maahanmuuttoasia on yksi osoitus siitä, että turvallisuustilanne Euroopassakin on muuttunut. Meillä on myös muutamia valitettavia tapahtumia Euroopan maisissa.

Yhteistyön syventäminen Ruotsin ja muiden Pohjoismaiden kanssa on Suomelle tärkeä asia. Se on myös meidän turvallisuuspoliittisen tilanteen kannalta merkittävää, ja toivonkin, että siinä Suomi ja muut Pohjoismaat säilyttävät hyvän keskustelun. Yhteistyön tiivistäminen myös Yhdysvaltojen kanssa on tarpeellista, ja siitä hyvänä esimerkkinä ovat tämänkin vuoden aikana pidetyt yhteiset sotaharjoitukset muun muassa Suomen alueella.

Venäjä-suhteiden merkitystä ei koskaan voi liikaa korostaa: onhan meillä 1 300 kilometriä yhteistä rajaa ja suurvalta tuossa naapurissa. Naapurin kanssa on aina parempi olla hyvissä puheväleissä kuin muun tyyppisissä tilanteissa. Kahdenväliset suhteet ulko- ja turvallisuuspolitiikassa ovat merkittävä asia.

Muutamia havaintoja päivän keskustelusta haluan nostaa. Täällä on kysely, että onko jo sovittu Suomen Nato-jäsenyyden hakemisesta. Siihen pääministerimme vastasi: "Ei todelakaan." Suomen linjaus on, että Suomi on sotilasliittoon kuulumaton maa ja Nato-jäsenyyttä ei ainakaan tällä hallituskaudella haeta. "Kaikki muuttuu", on monessa puheenvuorossa kommentoitu, ja siinä on lähinnä viitattu tämän viikon Ison-Britannian mahdolliseen äänestystulokseen. Siihen ministeri Soini vastasi hyvin: äänestettiin Isossa-Britanniassa kuinka vain, kaikki muuttuu Euroopassa.

Mielestäni Suomen turvallisuuspolitiikan pohjana on kuitenkin hyvä puolustuspolitiikka ja puolustuspolitiikan pohjan Suomessa tulee perustua yleiseen asevelvollisuuteen, omiin puolustusvoimiin, ja niihin on oltava riittävät voimavarat. Hyvänä osoituksena siitä on mukanaolo kansainvälisissä kriisinhallintatehtävissä ja operaatioissa. Onhan tänä vuonna suomalaisen rauhanturvaamisen 60-vuotisjuhlavuosi, ja toivon, että Suomi vielä jonaakin päivänä saavuttaa takaisin sen suurvalta-aseman rauhanturvaamisessa.

19.00 Esko Kiviranta kesk: Arvoisa puhemies! Suomi on ulko- ja turvallisuuspolitiikallaan perinteisesti pyrkinyt luomaan vakautta lähialueilleen sekä edistämään rakentavaa vuoropuhelua eri osapuolten välillä. Viime vuosien aikana globaali turvallisuustilanne on muuttunut hyvin nopeasti ja radikaalisti. Muutokset ovat olleet erittäin rajuja ja tämän lisäksi täysin ennalta arvaamattomia. Tilanne on ensimmäisten muutoksen merkkien jäl-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 73/2016 vp

keen eskaloitunut erittäin nopeasti jopa sotilaalliseen voimankäyttöön asti. Viime aikojen tapahtumat ovat aiheuttaneet muutoksia myös Suomen ja lähialueidemme turvallisuuspoliittiseen tilanteeseen. Tilanteen selvä kiristyminen vaatii Suomelta aktiivista tilanteen seurantaan sekä yhteistyötä eri maiden kanssa, jotta kiristynyt tilanne saadaan normalisoitumaan rakentavan, eri osapuolten välisen vuoropuhelun mahdollistavan ulkopoliittikan avulla. Maallamme tulee samalla olla kyky reagoida nopeasti turvallisuuspoliittisessa ympäristössämme tapahtuviin muutoksiin. Yhtenä maiden välisiä jännitteitä liennyttävänä toimeksi voidaan pitää kaupankäyntiä. Yritysten toimiessa ja käydessä kauppaa muiden valtioiden alueilla on luonnollista, että myös normaali, rakentava vuoropuhelu on kauppaa käyvien maiden kesken luontevaa.

Maamme turvallisuus rakentuu sekä sisäisestä että ulkoisesta turvallisuudesta. Hyvällä ulkopoliittikalla kykenemme vähentämään maahan kohdistuvia ulkoisia, toisten valtioiden aiheuttamia riskejä. Näiden lisäksi uutena vaikuttimena turvallisuuteen on kyberturvallisuus, joka kuuluu sekä sisäisen että ulkoisen turvallisuuden alaan. Kyberturvallisuus sisältää perinteisen verkkotiedustelun lisäksi myös koko ajan vahvemmin informaatiovaikuttamisen. Verkossa sekä valtiolliset että ei-valtiolliset toimijat voivat jakaa omia näkemyksiään tukevaa informaatiota kohdistetusti sekä erittäin tehokkaasti ja näin vaikuttaa haluamansa valtion kansalaisten näkemyksiin ja ohjata asenneilmapiiriä omia tarkoituksiaan palvelemaan suuntaan. Digiloikan myötä on esitetty arvioita, joiden mukaan digitalisaation aiheuttama yhteiskunnallinen muutos on seuraavien 20 vuoden aikana yhtä suuri kuin viimeisen 200 vuoden aikana. Jos tämä arvio pitää edes osin paikkansa, nousee kyberturvallisuuden merkitys yhteiskuntamme turvallisuuden osana merkittävästi.

Arvoisa puhemies! Ulko- ja turvallisuuspoliittinen selonteko kertoo selkeästi, että turvallisuustilanne myös Suomen lähialueilla on muuttunut lyhyessä ajassa ja tilanne on selkeästi kiristynyt aiemmasta. Suomen tulee seurata tilannetta sekä olla mukana luomassa jännitteitä vähentävää keskusteluilmapiiriä eri maiden välille. On tärkeää tehdä yhteistyötä sekä EU:n kautta että kahdenvälisesti alueella vaikuttavien eri valtioiden kanssa, jotta osaltamme autamme Itämeren alueen tilanteen normalisoitumisessa.

19.04 Seppo Kääriäinen kesk: Arvoisa puhemies! Tämä selontekohan on ehkä tarkoituksellakin laadittu keskitetysti käsittelemään lähinnä Suomen lähiympäristön turvallisuustilannetta. Toki siinä on paljon juuri keskinäiseen riippuvuuteen liittyviä turvallisuuskysymyksiä myös käsitelty, niin kuin pitääkin. Mutta kyllähän se niin sanottu fokus on tässä lähiympäristössämme Itämeren alueella, jonka kehitys on, niin kuin täällä on todettu jo kymmenissä puheenvuoroissa, kulkenut erittäin huolestuttavaan suuntaan. Meneillään on ollut niin sanottu negatiivinen kierre, jonka juuret ovat lähimenneisyyden osalta Georgiassa, Krimissä ja Ukrainassa. On syntynyt negatiivinen kierre, jossa toimeen on vastattu vastatoimella, ja silloin se kierre on valmis, ja se on sitten heittänyt myös omia mustia värejensä tähän Itämeren alueelle.

Kuinka tähän kokonaistilanteeseen lähellämme tulisi oikein suhtautua? Selonteossa on oiva termi, oiva linjaus: aktiivinen vakauspolitiikka. Minä koen, että tämä aktiivinen vakauspolitiikka on vastakohta ajopuuajattelulle. Lähdetään siitä, että Suomi ei ole mikään ajopuu, joka olisi vain ulkoisten suurten tekijöitten ja voimien heittelemä ja menisi, minnekä voima kulloinkin Suomen heittää, vaan että meillä on aktiivinen rooli omassa kohtalossamme, omassa politiikassamme, lähialueellamme, olemme aktiivisen vakauspolitiikan toteuttajia. Koen tämän asian tällä tavalla. Ja tähän aktiiviseen vakauspolitiikkaan kuu-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 73/2016 vp

luu se, että toimimme kaikilla foorumeilla niin, että konfliktia, varsinaista sellaista, ei synnyisi Itämeren alueella, Pohjolan alueella, ja että meidän toimintaamme ohjaa aina liennytyshakuisuus, ja siihen liittyy tämä varsinkin presidentti Niinistön toteuttama keskusteluyhteyspolitiikka Venäjän suuntaan ja Yhdysvaltojen suuntaan, mikä on aivan luonnollisesti ja aivan oikein Suomen asema. Siihen kuuluu Suomen ja Ruotsin yhteistyön tiivistäminen, omasta puolustuksestamme hyvän huolen pitäminen, EU-turvallisuusyhteistyön vahvistaminen ja kaikki tämä, jossa Suomen on syytä olla aktiivinen. Siis ei ajopuu-, vaan aktiivinen vakauspolitiikka. Siinä on viisautta, ja se on monessa koeteltu ja hyväksi havaittu.

19.06 Jukka Kopra kok: Arvoisa rouva puhemies! Hyvä, että tämä ulko- ja turvallisuuspoliittinen selonteko on tehty, eikä se tule yhtään liian aikaisin. Voimapolitiikkaa tehdään naapurialueillamme, ja tämän nyt eduskunnassa käsittelyssä olevan selonteon ansio on, että tämä tunnustetaan ja tunnustetaan. Selonteko tuo esiin oikean kuvan turvallisuuspoliittisesta tilanteesta.

Yksi asia, josta on syytä antaa kiitosta, vaikkei selonteko juuri tästä erityisemmin kerrokaan, on se, että onneksi nykymuotoinen asevelvollisuusarmeija on meillä säilytetty. Kuinka hankalassa jamassa nyt olisimmekaan, jos meillä olisi muutaman vuoden takaisen muodin mukaisesti ajettu puolustus alas, kuten Ruotsi ja muun muassa Saksa ovat tehneet? Nyt nämä maat kovaa vauhtia paikkaavat tätä virhettä, ja kalliiksi tulee. Kuvitelkaapa tilannettamme, jos kaiken tämän keskellä joutuisimme nyt miettimään, kuinka nostaa puolustusjärjestelmämme tilannekuvan mukaiseksi.

Vaikka kuinka kovasti me täällä Suomessa puhumme ja toivomme puolustusliittoa Ruotsin kanssa, saattaa olla, että syvimmillään tämä toive on varsin yksipuolinen. Ruotsissa ei tällainen tahtotila tulkintani mukaan ole lainkaan näin voimakas, jos sitä on lainkaan. Asiasta ei siellä erityisesti keskustella, vaan keskustelun painopiste on Nato-jäsenyyden hyödyissä ja haitoissa. Ennustan, että lähivuosina Ruotsi hakee Naton jäseneksi riippumatta siitä, mitä Suomi tekee. Tämä johtaa siihen tilanteeseen, että asia on ratkaistava myös meillä Suomessa. Piirretäänkö idän ja lännen välinen raja Suomen itäpuolelta kuten nyt vaiko maamme länsipuolelta lähivuosina?

Suomen tulee hakea Naton jäsenyyttä. Puheet optioista ja ovien raollaan olost ovat kauniita, mutta auttavatko ne sitten, kun tuli on irti? Jäseneksi pääseminen ei myöskään ole itsestäänselvyys. Suomen track recordia kansainvälisiin organisaatioihin pyrkimisessä ja kovan luokan kansainvälisessä yhteistyössä ei voi kovin kehua. Reilu pari vuotta sitten kovalla tohinalla pyrittiin YK:n turvallisuusneuvoston jäseneksi. Jäsenyyttä pidettiin lähes varmana, mutta lopun perin oikeastaan kukaan ei kannattanut Suomea turvallisuusneuvostoon. Lopputulos oli voimakkaassa ristiriidassa sen kuvitelman kanssa, jota täällä Suomessa eläteltiin. On todellakin varmistettava, ettei tällaisia virhearvioita jatkossa tehdä.

Arvoisa rouva puhemies! Kaikkein vähiten on tässä keskustelussa tänään ollut esillä hybridivaikuttaminen ja informaationsodankäynti. Ne ovat kuitenkin olennainen osa meillä olevissa eurooppalaisissa kriiseissä. Raja sodan ja rauhan välillä on tänä päivänä häilyvä. Käsite "hybridisota" tai "hybridivaikuttaminen" alkaa onneksi olla kaikille tuttu. Tunnusomaista on, että sota voi alkaa ilman sodanjulistusta eivätkä sen tunnusmerkkeinä olekaan synkät pommikonelautat tai tykkitulen kumu rintamalta vaan epämääräiset kybervaikuttamiseen perustuvat häiriöt sähkönjakelussa, vesihuollossa, epämääräinen toimimattomuus yhteiskunnan tärkeissä järjestelmissä, sabotaasit ja niin edelleen.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 73/2016 vp

Suomi on koko ajan nytkin informaatiovaikuttamisen kohteena. Informaatiovaikuttaminen on kehittyneempää ja sivistyneempää kuin vanhan ajan propaganda, joka oli helpommin tunnistettavissa. Valheelliset uutiset, vääristellyt lehtiartikkelit ja todellisten uutisten julkaisun estäminen ovat osa informaatiovaikuttamisen keinoja, trollit ja muu propaganda tämän mukana. Vaikka totuus lopulta voittaisikin, kuluu väärrien tietojen oikaisuun kohtuuttomasti aikaa ja keskustelua käydään vääristä asioista. Päätöksenteko voi viivästyä informaatiovaikuttamisen takia vaikka vain muutamalla tunnilla, mikä voi olla vastapuolen tarkoituksien kannalta riittävää. Voi olla, että massiivisen informaatiovaikuttamisen kohteena oleva kansa ei välttämättä edes ymmärrä olevansa sodassa tai ainakaan ole siitä riittävässä yhteisymmärryksessä. Tähän asiaan meidän on kiinnitettävä enemmän huomiota.

19.11 **Kauko Juhantalo kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Myös lämpimät onnittelut!

En huomannutkaan, että täältä on väki jo näin kaikonnut. En syvällisemmin lähde toistamaan niitä erittäin hyviä puheenvuoroja, joita puolen päivän ajan on täältä kuultu — viimeksi edustaja Kääriäinen aivan mainiosti tuossa tämän asian ytimen lausui. Minusta Ruotsi oppi maailmanhistorian satojen vuosien kulun yhteydessä opin olla sitoutumaton ja puolueeton, ja se on jollakin ainutlaatuisella tavalla mennyt ruotsalaisten sydämensopukoihin hyvin pysyvällä tavalla, ja he ovat siinä onnistuneet. Viittaan esimerkiksi edustaja Harakan vastauspuheenvuoroissa äsken esittämiin mielipiteisiin, ja olen niiden kanssa paljolti samaa mieltä. Myös Suomi viimeisen rähäkän jälkeen on korostanut sitoutumattomuutta ja puolueettomuutta, ja olemme sitä nyt opetelleet muutaman kymmenen vuoden ajan, ja muun muassa minä olen pitänyt sitä aivan oikeana linjana.

Kun Venäjän taholta osoitettiin tuollaista yksipuolista aggressiivisuutta, niin on aivan selvää, että se aiheutti turvallisuushukkaa lähialueella ja erityisen korostuneesti Itämeren alueella ja se heijastuu luonnollisesti läheisesti Suomeen ja on aiheuttanut muun muassa tämänpäiväisen hyvin valmistellun turvallisuuspoliittisen keskustelun perusteet. Siksi on hyvin tärkeää, että eduskunta linjaa meidän kysymystämme näihin asioihin hyvin yksityiskohtaisesti ja runsain puheenvuoroin.

Kuten ruotsalaiset, mekin, suomalaiset — sotilaiden avulla, sen jälkeen kun aikoinaan eri kokoonpanoissa kävimme rähäkkää naapuri Venäjän kanssa ja joka kerta saimme turpiin — opimme tämän sitoutumattomuus- ja puolueettomuuspolitiikan vihdoinkin. Olemme YK:n jäsen, turvallisuusasioissa kansainvälisesti hyvin tunnustettu ja toimimme diplomatian keinoin. Minusta aivan aiheellisesti huolehditaan Suomen turvallisuudesta, jonka säilyttäminen perustuu, kuten usein on mainittu, hyvin voimakkaasti yleiseen asevelvollisuuteen, koko alueen puolustamiseen, suureen reserviin ja niin edelleen. Meidän täytyy nyt kokonaisuudessaan tätä asiaa harkita. Mutta minä vierastan hivenen sitä ajatusta, että jälleen kerran korostaisimme tätä vierasta apua ja etsisimme sitä, ehkä menneisyydestä kumpuavista syistä, tarttumalla heti siihen käteen voimakkaasti, joka olisi tarjolla meidän turvallisuutemme syventämiseksi. Viittaan hyviin puheenvuoroihin, kun muun muassa edustaja Korhonen, Hoskonen ja viimeksi Pakkanen puhuivat Venäjä-yhteistyöstä, edustaja Kiviranta puhui meidän kaupasta. Se kaupankäynti on Suomelle hyvin tärkeää, ja pakotteet ovat meille hyvin viheliäisiä.

Olemme Euroopan jakautuessa idän ja lännen leireihin aivan oikein valinneet EU:n ja sen turvajärjestelmät ja siinä aiomme pysyä ja niitä korostaa, mutta minä vierastan jonkin verran tätä meillä kiivasta ja nyt syntynyttä Nato-keskustelua. Olen hyvin paljon samaa mieltä pääministerin kanssa ja yhdyn häneen puheenvuoroihinsa siitä, että ainakaan tällä

Pöytäkirjan asiakohta PTK 73/2016 vp

vaalikaudella Suomi ei hae Nato-jäsenyyttä. Ja muutenkin haluaisin korostaa sitä, että toimitaan mieluummin kaikin diplomaattisin keinoin välittäjänä, lääkärinä mieluummin kuin tuomarina, oma etumme turvaten, siitä täytyy lähteä aina liikkeelle, mutta muilla keinoin kuin kiväärin ja liittoutumisen avulla. — Kiitoksia.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin ulkoasiainvaliokuntaan, jolle hallintovaliokunnan, puolustusvaliokunnan ja tulevaisuusvaliokunnan on annettava lausunto.